

СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Број 80 Год. LXIV

Петок, 4 јули 2008

Цена на овој број е 270 денари

www.slvesnik.com.mk

contact@slvesnik.com.mk

СОДРЖИНА

	Стр.		Стр.
1449. Одлука за изменување на Одлуката за основање на Совет на Собранискиот канал.....	1	1458. Одлука за изменување и дополнување на Буџетот на Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Македонија за 2008 година.....	124
1450. Указ бр. 40 од Претседателот на Република Македонија.....	2	1459. Одлука за утврдување на работните места на кои стажот на осигурување се смета со зголемено траење во „БАЛКАН СТИЛ“ – Скопје сега „Митталстеел“ Скопје (ЦРМ и ХРМ) АД Скопје во постапка на ревизија....	127
1451. Указ бр. 41 од Претседателот на Република Македонија.....	2	1460. Одлука за утврдување на работните места на кои стажот на осигурување се смета со зголемено траење во ЕЛЕМ – „Електрани на Македонија“ Подружница ХЕЦ „Маврово“, ХЕЦ „Равен“ и ХЕЦ „Врбен“ во постапка на ревизија...	128
1452. Указ бр. 42 од Претседателот на Република Македонија.....	2	1461. Исправка на Одлуката за утврдување на работните места на кои стажот на осигурување се смета со зголемено траење во ЈКП Дервен Велес во постапка на ревизија.....	128
1453. Указ бр. 43 од Претседателот на Република Македонија.....	2	Огласен дел	1-32
1454. Указ бр. 44 од Претседателот на Република Македонија.....	2		
1455. Указ бр. 45 од Претседателот на Република Македонија.....	3		
1456. Указ бр. 46 од Претседателот на Република Македонија.....	3		
1457. Правилник за стручно оспособување, проверки, дозволите и овластувањата на воздухопловно-техничкиот персонал за одржување на воздухоплови.....	3		

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА 1449.

Врз основа на член 68 став 2 од Уставот на Република Македонија, а во врска со член 117 ставови 6 и 7 од Законот за радиодифузната дејност (“Службен весник на Република Македонија” број 100/2005), Собранието на Република Македонија, на седницата одржана на 4 јули 2008 година, донесе

О Д Л У К А ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ НА ОДЛУКАТА ЗА ОСНОВАЊЕ НА СОВЕТ НА СОБРАНИСКИОТ КАНАЛ

Член 1

Во Одлуката за основање на Совет на Собранискиот канал (“Службен весник на Република Македонија” број 17/2006 и 107/2006), во членот 2 ставот 1 се менува и гласи:

„Советот на Собранискиот канал го сочинуваат 11 члена (пет пратеници од парламентарното мнозинство и пет пратеници од парламентарната опозиција). На предлог на претседателот на Собранието еден од потпретседателите на Собранието е претседател на Советот.“

Член 2

Оваа одлука влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Бр. 07-2689/1
4 јули 2008 година
Скопје

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

**ПРЕТСЕДАТЕЛ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
1450.****УКАЗ Бр. 40
од 03 јули 2008 година**

Врз основа на член 18, став 1, точка 11 од Законот за одбрана („Службен весник на Република Македонија“ број 42/2001, 5/2003 и 58/2006) и член 74 од Законот за служба во Армијата на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија“ број 62/2002, 98/2002, 25/2003, 71/2003, 112/2005 и 134/2007)

СЕ ПОСТАВУВА**За Командант на 2. механизирана пешадиска бригада во Командата на ЗОК во Генералштабот на Армијата на Република Македонија****полковникот Дракалски Јован Бранко**

ФЧ: полковник по формација бригаден генерал, лична ВЕС: 31240 ЕМБГ: 0608960410007

До сега: Заменик на Командант на 2. механизирана пешадиска бригада во Командата на ЗОК во Генералштабот на Армијата на Република Македонија.

Овој указ да се изврши на 15.07.2008 година.

Бр. 07-528
3 јули 2008 година
СкопјеПретседател
на Република Македонија,
Бранко Црвенковски, с.р.**1451.****УКАЗ Бр. 41
од 03 јули 2008 година**

Врз основа на член 18, став 1, точка 11 од Законот за одбрана („Службен весник на Република Македонија“ број 42/2001, 5/2003 и 58/2006) и член 74 од Законот за служба во Армијата на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија“ број 62/2002, 98/2002, 25/2003, 71/2003, 112/2005 и 134/2007)

СЕ ПОСТАВУВА**За Командант на 1. механизирана пешадиска бригада во Командата на ЗОК во Генералштабот на Армијата на Република Македонија****бригадниот генерал Петровски Љупчо Димче**

ФЧ: бригаден генерал, по формација бригаден генерал, лична ВЕС: 31740 ЕМБГ: 1510961450189

До сега: Командант на 2. механизирана пешадиска бригада во Командата на ЗОК во Генералштабот на Армијата на Република Македонија.

Овој указ да се изврши на 18.07.2008 година.

Бр. 07-529
3 јули 2008 година
СкопјеПретседател
на Република Македонија,
Бранко Црвенковски, с.р.**1452.****УКАЗ Бр. 42
од 03 јули 2008 година**

Врз основа на член 18, став 1, точка 11 од Законот за одбрана („Службен весник на Република Македонија“ број 42/2001, 5/2003 и 58/2006) и член 74 од Законот за служба во Армијата на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија“ број 62/2002, 98/2002, 25/2003, 71/2003, 112/2005 и 134/2007)

СЕ ПОСТАВУВА**За Заменик на Командантот на Здружената оперативна команда во Генералштабот на Армијата на Република Македонија****Бригадниот генерал Галазовски Стајо Киро**

ФЧ: бригаден генерал, по формација генерал мајор, лична ВЕС: 31240 ЕМБГ: 1907957490025

До сега: Командант на 2. механизирана пешадиска бригада во Командата на ЗОК во Генералштабот на Армијата на Република Македонија.

Овој указ да се изврши на 25.07.2008 година.

Бр. 07-530
3 јули 2008 година
СкопјеПретседател
на Република Македонија,
Бранко Црвенковски, с.р.**1453.****УКАЗ Бр. 43
од 03 јули 2008 година**

Врз основа на член 18 став 1 точка 11 од Законот за одбрана (“Службен весник на Република Македонија“ бр. 42/2001)

СЕ РАЗРЕШУВА**Генерал потполковник Андрески Ванче Драган**

ФЧ: генерал потполковник, по формација генерал-потполковник, лична ВЕС: 31240 ЕМБГ: 0508950450138

До сега: Воен аташе во Загреб, Република Хрватска.

Разрешувањето од должноста да се изврши на 1.08.2008 година.

Бр. 07-531
3 јули 2008 година
СкопјеПретседател
на Република Македонија,
Бранко Црвенковски, с.р.**1454.****УКАЗ Бр. 44
од 03 јули 2008 година**

Врз основа на член 18, став 1, точка 11 од Законот за одбрана („Службен весник на Република Македонија“ бр. 42/2001)

СЕ РАЗРЕШУВА**генерал потполковник Газафер Бецет Адил**

ФЧ: генерал потполковник, по формација генерал – потполковник, лична ВЕС: 31140, ЕМБГ: 0512947910028

До сега: Заменик на Началникот на Генералштабот на Армијата на Република Македонија.

Разрешувањето од должноста да се изврши на 1.08.2008 година.

Бр. 07-532
3 јули 2008 година
СкопјеПретседател
на Република Македонија,
Бранко Црвенковски, с.р.

1455.

УКАЗ Бр. 45
од 03 јули 2008 година

Врз основа на член 18, став 1, точка 11 од Законот за одбрана („Службен весник на Република Македонија“ број 42/2001, 5/2003 и 58/2006) и член 74 од Законот за служба во Армијата на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ број 62/2002, 98/2002, 25/2003, 71/2003, 112/2005 и 134/2007)

СЕ ПОСТАВУВА

За Заменик на Началникот на Генералштабот на Армијата на Република Македонија

Бригадниот генерал Сејдини Саме Насер
ФЧ: бригаден генерал, по формација генерал мајор,
Лична ВЕС: 31640, ЕМБГ: 2910957363001

До сега: заменик на командантот на Здружената оперативна команда во Генералштабот на Армијата на Република Македонија.

Овој указ да се изврши на 1.08.2008 година.

Бр. 07-533
3 јули 2008 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Бранко Црвенковски, с.р.

1456.

УКАЗ Бр. 46
од 03 јули 2008 година

Врз основа на член 18, став 1, точка 11 од Законот за одбрана („Службен весник на Република Македонија“ број 42/2001, 5/2003 и 58/2006) и член 58 и 74 од Законот за служба во Армијата на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ број 62/2002, 98/2002, 25/2003, 71/2003, 112/2005 и 134/2007)

СЕ УНАПРЕДУВА

ВО ЧИН ГЕНЕРАЛ МАЈОР

бригадниот генерал Сејдини Саме Насер

ЕМБГ: 2910957363001 сега: Заменик на Началникот на Генералштабот на Армијата на Република Македонија.

Овој указ да се изврши на 18.08.2008 година.

Бр. 07-534
3 јули 2008 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Бранко Црвенковски, с.р.

АГЕНЦИЈА ЗА ЦИВИЛНО ВОЗДУХОПЛОВСТВО

1457.

Врз основ на член 136 став 7 и 8, член 138 став 6, член 139 став 2 и член 144. од Законот за воздухопловството („Службен весник на Република Македонија“ бр. 14/06 и 24/07). директорот на Агенцијата за цивилно воздухопловство донесе

П РА В И Л Н И К ЗА СТРУЧНО ОСПОСОБУВАЊЕ, ПРОВЕРКИ, ДОЗВОЛИТЕ И ОВЛАСТУВАЊАТА НА ВОЗДУХОПЛОВНО-ТЕХНИЧКИОТ ПЕРСОНАЛ ЗА ОДРЖУВАЊЕ НА ВОЗДУХОПЛОВИ

1. Општи одредби

Член 1

Со овој правилник се пропишуваат начинот на вршење на обуката за стекнување на стручна оспособеност и посебните услови во однос на потребниот кадар за обука, опремата и другите посебни услови за безбедно и уредно работење на организациите или центрите за обука на воздухопловно-техничкиот персонал. формата, содржината, евиденцијата, начинот на издавање, продолжување, обновување и промена на уверенијата за работа на организациите или центрите за обука, начинот на спроведување на редовната и вонредната проверка, условите за стекнување на дозволи и овластувањата, формата, содржината, рокот на важење, начинот на издавање, продолжување, промена, суспендирање, видот и евиденцијата на дозволи и овластувањата и критериуми, начин и постапка за признавањето на завршена обука и програми за обука, положени испити, стекнати дозволи и овластувања во странство на воздухопловно-техничкиот персонал.

2. Стручно оспособување

Член 2

Стручно оспособување на воздухопловно-техничкиот персонал за одржување на воздухоплови во Република Македонија можат да вршат организации или центри за обука на воздухопловно-технички персонал овластени од Агенцијата за цивилно воздухопловство.

Член 3

Начинот на вршење на обуката за стекнување на стручна оспособеност и посебните услови во однос на потребниот кадар за обука, опремата и другите посебни услови за безбедно и уредно работење на организациите или центрите за обука на воздухопловно-техничкиот персонал, се утврдени во ЕУ Регулативата 2042/2003 Анекс IV дел 147 поддел А која е преземена согласно Анекс I од Мултилатералната спогодба за основање на Европската заедничка воздухопловна област ("Службен весник на Република Македонија" 27/07), дадена во прилог бр. 1 кој е составен дел на овој правилник.

Член 4

Стручното оспособување за стекнување на дозволи и овластувања за воздухопловно-технички персонал за одржување на воздухоплови се изведува според програми одобрени од Агенцијата за цивилно воздухопловство.

Измените или дополнувањата на одобрената програма се вршат согласно постапката по која е донесена програмата, освен во случај на помали промени во одобрените програми кои се однесуваат на секојдневните операции.

Член 5

Формата, содржината, евиденцијата, начинот на издавање, продолжување, обновување и промена на уверенијата за работа на организациите или центрите за обука се утврдени во ЕУ Регулативата 2042/2003 Анекс IV дел 147 поддел Б која е преземена согласно Анекс I од Мултилатералната спогодба за основање на Европската заедничка воздухопловна област ("Службен весник на Република Македонија" 27/07), дадена во прилог бр. 1.

3. Редовни и вонредни проверки

Член 6

Начинот на спроведување на редовната проверка и условите за стекнување на дозволите и овластувањата, се утврдени во ЕУ Регулативата 2042/2003 Анекс III дел 66 поддел А, која е преземена согласно Анекс I од Мултилатералната спогодба за основање на Европската заедничка воздухопловна област ("Службен весник на Република Македонија" 27/07), дадена во прилог бр. 1 кој е составен дел на овој правилник.

Член 7

Вонредната проверка ја спроведува Агенцијата за цивилно воздухопловство, врз основ на предлог мерки во извештај од несреќа, сериозен инцидент или инцидент, прекршок или кривично дело поврзано со работата на воздухопловно - техничкиот персонал, или по упатување од воздухопловен инспектор по пријава на физичко или правно лице или доколку основано се посомнева во стручното извршување на работите од страна на воздухопловно-техничкиот персонал или констатира повреда на одредбите на прописите од областа на воздухопловството.

Вонредната проверка се спроведува преку полагање на одредени или сите предмети од теоретскиот дел на испитот за стекнување на дозволата или на практичниот дел од испитот.

Агенцијата за цивилно воздухопловство донесува решение за вонредна проверка со кое се определува обемот, начинот и времето на спроведување на вонредната проверка и се доставува на лицето за кое се однесува.

Ако лицето не се јави на вонредната проверка во определениот рок, дозволата се суспендира.

4. Дозвола за одржување на воздухоплови

Член 8

Дозволата за одржување на воздухоплов ја издава Агенцијата за цивилно воздухопловство врз основа на положените испити согласно одобрената програма за стручно оспособување.

Формата, содржината, рокот на важење, начин на издавање, продолжување, промена, суспендирање, видот и евиденцијата на дозволите и овластувањата се утврдени во ЕУ Регулативата 2042/2003 Анекс III дел 66 поддел Б која е преземена согласно Анекс I од Мултилатералната спогодба за основање на Европската заедничка воздухопловна област ("Службен весник на Република Македонија" 27/07) дадена во прилог бр. 1.

5. Критериуми, начин и постапка за признавање

Член 9

Иматели на тип I и тип II дозволи за воздухопловни механичари издадени од земји членки на ИКАО може да стекнат дел 66 дозвола која ја издава Агенцијата за воздухопловство согласно правилата за конверзија на националните дозволи дадени во прилог бр. 2 кој е составен дел на овој правилник.

Член 10

Дел 66 / JAR 66- дозвола за одржување на воздухоплов издадена од земја членка на ЕУ / ЈАА се признава како дозвола за работа во Република Македонија и представува основ за стекнување на дел 66 дозвола која ја издава Агенцијата за воздухопловство, без дополнителни услови и процедури.

6. Преодни и завршни одредби

Член 11

Дозволи и овластувања издадени пред почетокот на примена на овој правилник ќе важат до замена во соодветна дел 66 дозволи и овластување, а најкасно до истекот на период од 5 (пет) години од почетокот на примена на овој правилник.

Член 12

Знаењето и искуството стекнати во воена служба на лица кои ќе поднесат барање за стекнување на дозвола /овластување по почетокот на примена на овој правилник. Агенцијата за цивилно воздухопловство ќе ги признае согласно правилата за конверзија на националните дозволи дадени во прилог бр. 2 во однос на битните услови за дозволи и овластувања согласно дел бб.

Член 13

Обуката и стажирањето на воздухопловно-техничкиот персонал за одржување на воздухоплови за стекнување на дозвола и овластување која започнала пред датумот на почетокот на примена на овој правилник, ќе се прифати како основ за издавање на дозволи и овластувања под услов обуката и тестирањето / полагањето за важечка дозвола или овластување да завршиле во период најкасно 3 години од почетокот на примена на овој правилник.

Кандидатот за полагање на испит за стекнување на дозвола од став 1 на овој член кој завршил четврти степен стручна подготовка на машинско односно електротехничко училиште од воздухопловна насока се ослободува од полагање на теоретски дел на испитот од оние предмети што биле опфатени со претходното школување, ако тој обем одговара на обемот утврден во програмата за стручно оспособување и проверување на стручноста на воздухопловно – техничкиот персонал, освен од полагање на предметите организација и систем на одржување на воздухоплов и воздухопловни прописи.

Кандидатот за стекнување на дозвола за одржување на воздухоплови кој завршил четврти степен стручна подготовка на машинско односно електротехничко училиште од воздухопловна насока, а кое од Агенцијата за цивилно воздухопловство има добиено уверение за работа како организација или центар за обука на воздухопловно технички персонал за одржување на воздухоплови, се ослободува од полагање на теоретски дел на испитот од оние предмети што биле опфатени со програмата за школување која е изготвена според дел бб и одобрена од Агенцијата за цивилно воздухопловство.

Член 14

Со денот на отпочнување на примена на овој правилник престанува да се применува Правилникот за стручната подготовка, стручната обука, испитите, дозволите и овластувањата на воздухопловно-техничкиот персонал и на воздухопловниот персонал на техничка подготовка ("Службен. Лист на СФРЈ" бр.35/87, 8/89 и "Службен весник на Република Македонија" бр. 58/98)

Член 15

Овој правилник влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија", а ќе се применува од 30.09 2009 год..

ПРИЛОГ 1

РЕГУЛАТИВА (ЕЗ) бр. 2042/2003 на КОМИСИЈАТА**од 20 ноември 2003 год.****за постојана пловидбеност на воздухоплови и воздухопловни производи,
делови и направи, како и за одобрување на организациите и персоналот
вклучени во овие задачи****(Текст со важност за ЕЕО)**

(Сл. весник L 315. 28.11.2003, стр. 1)

Изменета со:

	Сл. весник	бр.	страна	датум
► M1 Регулотива (ЕЗ) бр. 707/2006 на Комисијата од 8 мај 2006 год.	L 122	17	9.5.2006 год.	
► M2 Регулотива (ЕЗ) бр. 376/2007 на Комисијата од 30 март 2007 год.	L 94	18	4.4.2007 год.	

► В**РЕГУЛАТИВА (ЕЗ) бр. 2042/2003 на КОМИСИЈАТА****од 20 ноември 2003 год.****за постојана пловидбеност на воздухоплови и воздухопловни производи,
делови и направи, како и за одобрување на организациите и персоналот
вклучени во овие задачи****(Текст со важност за ЕЕО)**

КОМИСИЈАТА НА ЕВРОПСКИТЕ ЗАЕДНИЦИ.

ЈА ДОНЕСЕ СЛЕДНАВА РЕГУЛАТИВА:

*Член 1***Цел и опфат**

1. Со оваа Регулотива се утврдуваат заедничките технички услови и административните процедури за осигурување постојана пловидбеност на воздухоплови, вклучувајќи и кои било составни делови за монтажа во нив, кои се:

(а) регистрирани во земја-членка; или

(б) регистрирани во трета земја и користени од страна на оператор на чија работа врши надзор земја-членка.

2. Став 1 не се применува за воздухопловите, чиј регулаторен надзор на безбедноста е пренесен на трета земја и кои не се користат од страна на оператор на Заедницата, ниту пак за воздухопловите наведени во Анекс II на основната Регулотива.

3. Одредбите од оваа Регулотива, кои се однесуваат на комерцијален воздушен сообраќај се применуваат за авиопревозници на кои им е издадена дозвола, како што е определено со правото на Заедницата.

► В*Член 2***Дефиниции**

Во рамките на опфатот на основната Регулатива, се применуваат следниве дефиниции:

- (а) „воздухоплов“ значи која било машина која може да биде поддржана во атмосферата од реакциите на воздухот, кои не се реакции на воздухот и површината на земјата;
- (б) „персонал кој издава уверенија“ значи персонал кој е одговорен за пуштање во промет на воздухоплов или составен дел по одржувањето;
- (в) „составен дел“ значи кој било мотор, елиса, дел или направа;
- (г) „постојана пловидбеност“ значи сите процеси кои осигуруваат дека во секое време од својот работен век воздухопловот ги исполнува важечките услови за пловидбеност и е во состојба безбедно да работи;
- (д) „ЈАА“ значи „Здружени воздухопловни власти“;
- (ѓ) „ЈАР“ значи „Заеднички воздухопловни барања“;
- (е) „голем воздухоплов“ значи воздухоплов, кој е класифициран како авион со максимална маса на полетување поголема од 5700 кг или хеликоптер со повеќе мотори;
- (ж) „одржување“ значи која било генерална ревизија, поправка, преглед, замена, измена или поправка на дефект на воздухоплов или составен дел или нивна комбинација, со исклучок на предполетен преглед;
- (з) „организација“ значи физичко лице, правно лице или дел од правно лице. Таква организација може да се основа на повеќе од едно место во или вон рамките на територијата на земјите-членки;
- (с) „предполетен преглед“ значи преглед кој се врши пред летот за да се осигури дека воздухопловот е во добра состојба за планираниот лет.

*Член 3***Услови за постојана пловидбеност**

1. Постојаната пловидбеност на воздухопловите и составните делови се осигурува согласно одредбите на Анекс I.
2. Организациите и персоналот вклучени во постојана пловидбеност на воздухопловите и составните делови, вклучувајќи и одржување, ги исполнуваат одредбите на Анекс I и доколку е соодветно, оние наведени во членовите 4 и 5.

▼ M2

► В

3. По пат на отстапување од став 1, постојаната пловидбеност на воздухопловите, кои имаат дозвола за летање се осигурува врз основа на конкретните аранжмани за постојана пловидбеност, определени во дозволата за летање, која е издадена согласно Анексот (Дел 21) на Регулативата (ЕЗ) бр.1702/2003 на Комисијата.

▼ В*Член 4***Одобренија на организации за одржување**

1. Организациите кои се вклучени во одржување на големи воздухоплови или на воздухоплови кои се користат за комерцијален воздушен сообраќај и на составни делови кои се наменети за монтирање внатре во нив, се одобруваат согласно одредбите на Анекс II.
2. Одобренијата за одржување кои ги издава или признава земја-членка согласно барањата и процедурите на ЈАА и кои се важечки пред влегувањето во сила на оваа Регулатива се смета дека се издадени согласно оваа Регулатива. За таа цел, по пат на отстапување од одредбите на 145.B.50 (2) согласно Анекс II, наодите од второ ниво поврзани со разликите помеѓу ЈАР 145 и Анекс II можат да се отстранат во рок од една година. Уверенијата за пуштање во употреба и уверенијата за овластување за пуштање во промет кои ги издава организација одобрена согласно барањата на ЈАА во текот на таа една година се смета дека се издадени согласно оваа Регулатива.
3. Персоналот кој е квалификуван да спроведува и/или контролира недеструктивен тест на постојаната пловидбеност на структурите и/или составните делови на воздухопловот врз основа на кој било стандард признат од страна на земја-членка пред влегувањето во сила на оваа Регулатива, со кој се обезбедува исто ниво на квалификација, може да продолжи да ги спроведува и/или контролира тие тестови.

*Член 5***Персонал кој издава уверенија**

1. Персоналот кој издава уверенија е квалификуван согласно одредбите на Анекс III, освен како што е предвидено со М.А.607(б) и М.А.803 од Анекс I и со 145.A.30 (s) од Додаток IV на Анекс II.
2. Секоја дозвола за одржување воздухоплови и доколку постојат, технички ограничувања поврзани со таа дозвола, издадена или признаена од страна на земјата-членка согласно барањата и процедурите на ЈАА и која е важечка при

► В

влегувањето во сила на оваа Регулатива се смета дека е издадена согласно оваа Регулатива.

*Член 6***Услови за организација за обука**

1. На организациите кои се вклучени во обука на персоналот од член 5, согласно Анекс IV им се одобрува да имаат право да:
  - (а) спроведуваат признати курсеви за основна обука: и/или
  - (б) спроведуваат признати курсеви за обука за тип: и
  - (в) спроведуваат испити: и
  - (г) издаваат уверенија за обука.
2. Сите одобренія за организација за обука за одржување кои ги издава или признава земја-членка согласно барањата и процедурите на ЈАА и кои се важечки при влегувањето во сила на оваа Регулатива се смета дека се издадени согласно оваа Регулатива. За таа цел, по пат на отстапување од одредбите на 147.В.130 (б), согласно Анекс IV, наодите од второ ниво поврзани со разликите помеѓу ЈАР 147 и Анекс IV можат да се отстранат во рок од една година.

ПРИЛОГ 1

АНЕКС III

(Дел-66)

66.1

За целите на овој дел, надлежен орган е органот определен од страна на земјата членка во која лицето поднесува барање за издавање на дозвола за одржување на воздухоплови.

ПОГЛАВЈЕ А

ПОДДЕЛ А

*ДОЗВОЛА ЗА ОДРЖУВАЊЕ НА ВОЗДУХОПЛОВИ ЗА АВИОНИ И
ХЕЛИКОПТЕРИ***66.A.1 Опфат**

(а) Во ова поглавје се утврдуваат условите за издавање на дозвола за одржување на воздухоплови, како и нејзиното важење и употреба за авиони и хеликоптери од следните категории:

- Категорија А
- Категорија Б1
- Категорија Б2
- Категорија Ц

(Б) Категориите А и Б1 се поделени во подкатегории кои се однесуваат на комбинации од авиони, хеликоптери, турбински и клипни мотори. Подкатегориите се:

- А1 и Б1.1 Турбински авиони
- А2 и Б1.2 Клипни авиони
- А3 и Б1.3 Турбински хеликоптери
- А4 и Б1.4 Клипни хеликоптери

66.A.10 Поднесување на барање

Барањето за дозвола за одржување на воздухоплови или измена и дополние на таа дозвола се поднесува на Образецот 19 на ЕАСА, на начин кој е утврден од страна на надлежниот орган и се доставува кај него. Барањето за измена и дополние на дозвола за одржување на воздухоплов се доставува до надлежниот орган кој ја издал дозволата за одржување на воздухопловот.

66.А.15 Подобност

Кандидатот за дозвола за одржување на воздухоплов има најмалку 18 години.

66.А.20 Права

(а) Во согласност со придржувањето кон став (б), важат следните права:

1. Со дозволата за одржување на воздухопловот од категорија А му се дозволува на имателот да издава уверенија за повторно ставање во употреба по планирано линиско одржување од помал обем и отстранување на едноставни дефекти во границите на задачите кои се конкретно наведени во овластувањето. Правата за издавање на уверенија се ограничени на работата која имателот на дозвола лично ја врши во организација наведена во Дел-145.

2. Со дозволата за одржување на воздухоплов од категорија Б1 му се дозволува на имателот да издава уверенија за повторно ставање во употреба по одржување, вклучувајќи ги и конструкцијата на воздухопловот, погонските групи, механичките и електричните системи. Во правата исто така се вклучени и замената на заменливи линиски единици од воздухопловната електроника и барање на едноставни тестови за да се провери нивната употребливост. Категоријата Б1 автоматски ја вклучува соодветната подкатегија А.

3. Со дозволата за одржување на воздухоплов од категорија Б2 му се дозволува на имателот да издава уверенија за повторно ставање во употреба по одржување на воздухопловни електронски и електрични системи.

4. Со дозволата за одржување на воздухоплов од категорија Ц му се дозволува на имателот да издава уверенија за повторно ставање во употреба по базно одржување на воздухоплов. Правата се однесуваат на целиот воздухоплов во организација од Дел-145.

(б) Имателот на дозвола за одржување на воздухоплови не смее да ги користи правата за издавање на уверенија ако:

1. не ги исполнува важечките услови од Дел-М и/или Дел-145.

2. во период од две години пред тоа, тој/таа или не стекнал,-а искуство за одржување во траење од шест месеци во согласност со правата кои се даваат со дозволата за одржување на воздухопловот, или не го исполнил,-а условот за давање на соодветни права.

3. тој/таа не може разбирливо да чита, пишува и комуницира на јазикот (-ците) на кои се напишани техничката документација и процедурите кои се потребни како поддршка на издавањето на уверението за повторно ставање во употреба.

66.А.25 Услови за основно знаење

(а) Кандидатот за дозвола за одржување на воздухоплов или за додавање на категорија или подкатегија во таква дозвола за одржување на воздухоплови покажува по пат на

испит одредено ниво на знаење во соодветните модули од предметот во согласност со Додаток I на овој Дел.

Испитите за основно знаење ги спроведува организација за обука, која е соодветно одобрена во согласност со Дел-147 или од страна на надлежниот орган.

(б) Се признава целосно или делумно исполнување на условите за основно знаење и испитот во врска со тоа, доколку постои некоја друга техничка квалификација за која надлежниот орган смета дека е еквивалентна на стандардот за знаење од овој Дел. Кредитите за признавањето се утврдуваат во согласност со Поглавје Б, Поддел Г на овој Дел.

66.A.30 Услови за искуството

(а) Кандидатот за дозвола за одржување на воздухоплов има стекнато:

1. за категоријата А и подкатегиите Б1.2 и Б1.4:

(i) три години практично искуство во одржување на оперативен воздухоплов, доколку кандидатот нема претходна соодветна техничка обука; или

(ii) две години практично искуство во одржување на оперативен воздухоплов и завршување на обука од областа на техниката како квалификуван работник која се смета за соодветна од страна на надлежниот орган,

(iii) една година практично искуство за одржување на оперативен воздухоплов и завршување на основен курс за обука одобрен во согласност со Дел-147.

2. за категорија Б2 и подкатегиите Б1.1 и Б1.3:

(i) пет години на практично искуство за одржување на оперативен воздухоплов, доколку кандидатот нема претходна соодветна техничка обука; или

(ii) три години практично искуство за одржување на оперативен воздухоплов и завршување на обука од областа на техниката како квалификуван работник, која се смета за соодветна од страна на надлежниот орган; или

(iii) две години практично искуство во одржување на оперативен воздухоплов и завршување на основен курс за обука, кој е одобрен согласно Дел-147.

3. за категорија Ц во однос на големи воздухоплови:

(i) три години на искуство со користење на правата за големи воздухоплови од категорија Б1.1, Б1.3 или Б2, или како персонал за поддршка на Б1.1, Б1.3 или Б2 од Дел-145, или пак комбинација на двете; или

(ii) пет години искуство со користење на правата за големи воздухоплови од категорија Б1.2 или Б1.4 или како персонал за поддршка за Б1.2 или Б1.4 од Дел 145, или комбинација на двете; или

4. за категорија Ц во однос на воздухоплови кои не се големи:

три години искуство во користење на правата за воздухоплови кои не се големи од категорија Б1 или Б.2 или како персонал за поддршка на Б1 или Б2 од Дел-145, или комбинација на двете; или

5. за категорија Ц стекнато по академски пат:

кандидат кој има универзитетска диплома во техничка дисциплина, од универзитет или друга повисока образовна институција признаена од страна на надлежниот орган, три години искуство во работење во опкружување каде што се врши одржување на цивилни воздухоплови на репрезентативен избор на задачи директно поврзани со одржување на воздухоплов, вклучувајќи и шест месеци на набљудување на задачи во врска со базно одржување.

(б) Кандидатот за продолжување на дозвола за одржување на воздухоплов го исполнува минималниот услов за искуство за одржување на цивилни воздухоплови, што одговара на дополнителната категорија или подкатегија на дозволата за која е поднесено барање, како што е дефинирано во Анекс IV на овој Дел.

(в) За категориите А, Б1 и Б2 искуството мора да биде практично, што значи вклученост во репрезентативен избор на задачи за одржување во воздухопловот.

(г) За сите кандидати, најмалку една година од стекнатото искуство мора да биде неодамнешно искуство за одржување на воздухопловот од категоријата/подкатегијата за која се бара првичната дозвола за одржување на воздухопловот. За последователни дополненија за категоријата/подкатегијата на постоечка дозвола за одржување на воздухопловот, потребното дополнително неодамнешно искуство може да биде помалку од една година, но мора да биде најмалку три месеци. Потребното искуство мора да зависи од разликата помеѓу категоријата/подкатегијата на дозволата која се поседува и за која се поднесува барање. Тоа дополнително искуство мора да одговара на новата категорија/подкатегија на дозволата за која е поднесено барање.

(ѓ) По исклучок на став (а), искуството за одржување на воздухоплов кое е стекнато надвор од опкружување каде што се врши одржување на цивилни воздухоплови се прифаќа тогаш кога тоа одржување е исто како она кое се бара со овој Дел, како што е утврдено од страна на надлежниот орган. Меѓутоа, потребно е дополнително искуство во одржување на цивилни воздухоплови, за да се осигура дека се разбира опкружувањето во кое се врши одржување на цивилни воздухоплови.

66.A.40 Продолжено важење на дозволата за одржување на воздухопловот

(а) Дозволата за одржување на воздухопловот престанува да важи пет години по нејзиното последно издавање или измена и дополние, освен ако имателот не ја достави својата дозвола за одржување на воздухопловот до надлежниот орган кој ја издал, за да провери дали информациите кои се содржат во дозволата се исти како оние кои се содржат во евиденцијата на надлежниот орган, во согласност со 66.B.120.

(б) Сите права за издавање на уверение кои се засноваат на дозвола за одржување на воздухоплов престануваат да важат штом дозволата за одржување на воздухопловот престане да важи.

(в) Дозволата за одржување на воздухопловот важи само кога е издадена и/или изменета и дополнета од страна на надлежниот орган и кога имателот го потпишал документот.

66.А.45 Обука и квалификации за тип/задача

(а) Имателот на дозвола за одржување на воздухоплов од категорија А може да ги користи правата за издавање на уверение за конкретен тип на воздухоплов само по задоволително завршување на соодветна обука за задача која се однесува на воздухоплов од категорија А, спроведена од страна на организација, која е соодветно одобрена согласно Дел-145 и Дел-147. Обуката вклучува практична обука на терен и теоретска обука, во зависност од тоа што одговара за секоја одобрена задача. Задоволителното завршување на обуката се покажува преку испит и/или проверка на работното место која ја врши организација, соодветно одобрена согласно Дел-145 и Дел-147.

(б) Освен ако не е поинаку наведено во став (е), имателот на дозвола за одржување на воздухоплов од категорија Б1, Б2 или Ц ги користи правата за издавање на уверение за конкретен тип на воздухоплов, само тогаш кога во дозволата за одржување на воздухоплов е внесена соодветна квалификација за тип на воздухоплов.

(в) Освен ако не е поинаку наведено во став (ж), квалификацијата се одобрува по задоволително завршување на соодветна обука за тип на воздухоплов од категорија Б1, Б2 или Ц, одобрена од страна на надлежен орган или спроведена од страна на организација за обука за одржување, која е соодветно одобрена согласно Дел-147.

(г) Одобрената обука за тип за категорија Б1 и Б2 содржи теоретски и практични елементи и се состои од соодветен курс кој се однесува на правата од 66.А.20 (а). Теоретската и практичната обука е во согласност со Додаток III од овој Дел.

(д) Одобрената обука за тип за категорија Ц е во согласност со Додаток III на овој Дел. Во случај лице од категорија Ц да има универзитетска диплома, како што е наведено во 66.А.30 (а), (5), првата соодветна теоретска обука за тип на воздухоплов е на ниво на категорија Б1 и Б2. Не е потребна практична обука.

(ѓ) Завршувањето на одобрена обука за тип на воздухоплов, како што се бара со ставовите од (б) до (г), се покажува со испит. Испитот е во согласност со Додаток III на овој Дел. Испитите за квалификации за тип на воздухоплов од категорија Б1, Б2 или Ц ги вршат организациите за обука кои се соодветно одобрени согласно Дел-247, надлежниот орган или организацијата за обука која го спроведува одобрениот курс за обука за тип.

(е) По исклучок на став (б), за воздухоплови кои не спаѓаат во големи воздухоплови, имателот на дозвола за одржување за воздухоплов од категорија Б1 или Б2 исто така може да користи ги користи правата за издавање на уверение, кога во дозволата за одржување на воздухопловот се внесени соодветни квалификации за група, или квалификации за група на производители, освен ако Агенцијата не утврдила дека поради сложеноста на воздухопловот за кој станува збор е потребна квалификација за тип.

1. Квалификации за група на производители можат да се одобрат откако ќе се исполнат условите за квалификација за претставник на два типа на воздухоплови од групата од истиот производител.

2. Квалификации за целата група можат да се одобрат по исполнување на условите за квалификации за тип на претставник на три типа воздухоплови од групата од различни производители. Меѓутоа, не може да се одобри квалификација за цела група на авиони со повеќе турбински мотори од Б1, тогаш кога важи само квалификација за група на производители.

3. Групите се состојат од следното:

(i) за категорија Б1 или Ц:

- клипен мотор на хеликоптер
- турбински мотор на хеликоптер
- еден клипен мотор на авион -метална структура
- повеќе клипни мотори на авион-метална структура
- еден клипен мотор на авион-дрвена структура
- повеќе клипни мотори на авион-дрвена структура
- еден клипен мотор на авион-мешовита структура
- повеќе клипни мотори на авион-мешовита структура
- авионска турбина-еден мотор
- авионска турбина-повеќе мотори

(ii) за категорија Б2 или Ц:

- авион
- хеликоптер

(ж) По исклучок на став (в), можат да се одобрат квалификации за воздухоплови кои не спаѓаат во големи воздухоплови, доколку задоволително се положи испитот за тип на воздухоплов од соодветната категорија Б1, Б2 или Ц и се покаже практично искуство за типот на воздухопловот, освен ако Агенцијата не одлучила дека воздухопловот е комплексен, и во тој случај се бара одобрена обука за тип согласно став 3.

Во случај на квалификации од категорија Ц за воздухоплов кој не е голем воздухоплов, за лице кое е квалификувано поради тоа што има универзитетска диплома, како што е наведено во 66.А.30 (а), (5), првиот соодветен испит за тип на воздухоплов е на ниво на категорија Б1 или Б2.

1. Одобрените испити за тип за категорија Б1, Б2 и Ц мора да се состојат од испит за механика за категоријата Б1 и испит за воздухопловна електроника за категорија Б2, како и од испит за механика и воздухопловна електроника за категорија Ц.

2. Испитот е во согласност со Додаток III на овој Дел. Испитот го спроведуваат организации за обука кои се соодветно одобрени во согласност со Дел-147, или од страна на надлежниот орган.

3. Практичното искуство за тип на воздухоплов опфаќа репрезентативен избор на активности за одржување кои се однесуваат на категоријата.

66.А.70 Одредби за конверзија

(а) На имателот на квалификација за персонал кој издава уверение, која важи во земјата членка пред датумот на влегувањето во сила на овој Дел, му се издава дозвола за одржување на воздухоплови, без понатамошно испитување, во согласност со условите наведени во 66.Б.300.

(б) Лицето кое учествува во процес на квалификација кој важи во земјата членка пред датумот на влегувањето во сила на овој Дел, може да продолжи да се квалификува. На имателот на квалификација која е стекната по тој процес на квалификација му се издава дозвола за одржување на воздухоплов без понатамошна проверка, во согласност со условите наведени во 66.Б.300.

(в) Тогаш кога е потребно, дозволата за одржување на воздухопловот содржи технички ограничувања за опфатот на квалификацијата која постоела од претходно.

ПОДДЕЛ Б***ВОЗДУХОПЛОВИ КОИ НЕ СЕ АВИОНИ И ХЕЛИКОПТЕРИ*****66.А.100 Општо**

Сé додека во овој Дел е наведен услов за персонал кој издава уверенија за воздухоплови кои не се авиони и хеликоптери, важи регулативата од односната земја членка.

ПОДДЕЛ В***КОМПОНЕНТИ*****66.1.200 Општо**

Сé додека во овој Дел е наведен услов за компоненти за издавање на уверенија, важи регулативата од односната земја членка.

ПОГЛАВЈЕ Б**ПРОЦЕДУРА ЗА НАДЛЕЖНИТЕ ОРГАНИ****ПОДДЕЛ А*****ОПШТО*****66.Б.05 Опфат**

Во ова поглавје се утврдени административните услови кои треба да ги исполнат надлежните органи кои се задолжени за примената и спроведувањето на Поглавје А од овој Дел.

66.Б.10 Надлежен орган**(а) Општо**

Земјата членка определува надлежен орган со предвидени обврски за издавање, продолжување, измена и дополние, суспензија или повлекување на дозволите. Овој надлежен орган утврдува документирани процедури и организациска структура.

(б) Ресурси

Надлежниот орган има соодветен персонал за да ги исполни условите од овој Дел.

(в) Процедури

Надлежниот орган утврдува процедури со кои детално се опишува како да се постигне усогласеност со овој Дел.

Процедурите се ревидираат, изменуваат и дополнуваат, за да се осигура постојана усогласеност.

66.Б.15 Прифатливи средства за усогласување

Агенцијата изготвува прифатливи средства за усогласување, кои земјите членки можат да ги користат за да се усогласат со овој Дел. Тогаш кога се користат прифатливите средства за усогласување, се смета дека односните услови од овој Дел се исполнети.

66.Б.20 Евидентирање

(а) Надлежниот орган воспоставува систем на евидентирање со кој се обезбедува можност за соодветно следење на процесот на издавање, продолжување, измена и дополнување, суспендирање или повлекување на секоја дозвола за одржување на воздухоплови.

(б) Во евиденцијата за надзор на Делот, спаѓа:

1. барање за дозвола за одржување на воздухоплов или измена на таа дозвола, вклучувајќи ја и целата придружна документација;
2. копија од дозволата за одржување на воздухоплов, вклучувајќи ги и сите измени;
3. копии од целата кореспонденција во врска со тоа;
4. податоци за секоја мерка за ослободување и спроведување;
5. секој извештај од други надлежни органи кој се однесува на имателот на дозвола за одржување на воздухоплов;
6. евиденција за испитите кои ги спровел надлежниот орган;
7. извештаи од конверзија на дозволата за одржување на воздухопловот;
8. извештаи за признаени испити.

(в) Евиденцијата наведена во став (б), од 1. до 5. се води најмалку пет години по истекувањето на важноста на дозволата.

(г) Евиденцијата од став (б), 6 се води најмалку пет години.

(д) Евиденцијата од став (б), 7. и 8. се води неограничен период.

66.Б.25 Заемна размена на податоци

(а) За да придонесат кон подобрувањето на воздухопловната безбедност, надлежните органи вршат заемна размена на сите потребни податоци, во согласност со член 11 од основната Регулатива.

(б) Без повреда на надлежностите на земјите членки, во случај на можна закана за безбедноста која опфаќа неколку земји членки, засегнатите надлежни органи си помагаат меѓусебно во извршувањето на потребната надзорна активност.

66.Б.30 Ослободувања

Сите ослободувања кои се одобруваат во согласност со член 10.3 од основната Регулатива ги евидентира и чува надлежниот орган.

ПОДДЕЛ Б

ИЗДАВАЊЕ НА ДОЗВОЛА ЗА ОДРЖУВАЊЕ НА ВОЗДУХОПЛОВ

Во овој Поддел се наведени процедурите кои надлежниот орган треба да ги следи при издавање, изменување или дозволување на продолжување на дозволата за одржување на воздухоплови.

66.Б.100 Процедура за издавање на дозвола за одржување на воздухоплови од страна на надлежниот орган

(а) При приемот на Образецот 19 на ЕАСА и која било придружна документација, надлежниот орган проверува дали Образецот 19 на ЕАСА е целосно пополнет и потврдува дека наведеното искуство го исполнува условот од овој Дел.

(б) Надлежниот орган го проверува статусот на испитите на кандидатот и/или го потврдува важењето на кредитите за да осигура дека се исполнети сите потребни модули од Додаток 1, како што се бара со овој Дел.

(в) Тогаш кога е уверен дека кандидатот ги исполнува стандардите за знаење и искуство кои се бараат во овој Дел, надлежниот орган му ја издава на кандидатот соодветната дозвола за одржување на воздухоплови. Истите информации се зачувуваат во досие на надлежниот орган.

66.Б.105 Процедура за издавање на дозвола за одржување на воздухоплов преку организацијата за одржување одобрена согласно Дел-145

(а) Организација за одржување одобрена согласно Дел-145, која е овластена да ја врши оваа активност од страна на надлежен орган може да ја подготви дозволата за одржување на воздухопловот во име на надлежниот орган или да достави препораки до надлежниот орган во врска со барањето на одредено лице за дозвола за одржување на воздухопловот, за да може надлежниот орган да ја подготви и издаде таа дозвола.

(б) Организацијата за одржување од Дел-145 гарантира дека постои усогласеност со 66.Б.100 (а) и (б). Во сите случаи, надлежниот орган му издава на кандидатот дозвола за одржување на воздухоплов.

66.Б.110 Процедура за измена и дополние на дозволата за одржување на воздухоплов за да се вклучи дополнителна основна категорија или подкатегија

(а) Освен документите кои се потребни согласно 66.Б.100 или 66.Б.105, во зависност од тоа кој од нив одговара, кандидатот за дополнителни основни категории или подкатегији од дозвола за одржување на воздухоплови ја доставува својата тековна оригинална дозвола за одржување на воздухоплови до надлежниот орган, заедно со Образецот 19 на ЕАСА.

(б) По завршувањето на процедурата наведена во 66.Б.100 или 66.Б.105, надлежниот орган ја внесува дополнителната основна категорија или подкатегија во дозволата за одржување на воздухоплови со печат и потпис или повторно издавање на дозволата. Досието на надлежниот орган соодветно се изменува и дополнува.

(в) Тогаш кога кандидатот за измена и дополние на основните категории се квалификува за таква измена преку 66.Б.100 во земја членка, која не е земја членка во која тој/таа првично се квалификувал, барањето се испраќа до земјата членка каде што е извршена првичната квалификација.

(г) Тогаш кога кандидатот за измена и дополние на основните категории се квалификува за таква измена преку 66.Б.105 во земја членка која не е земја членка во која тој/таа првично се квалификувал, организацијата за одржување одобрена согласно Дел-145 ја испраќа дозволата за одржување на воздухопловот, заедно со Образецот 19 на ЕАСА до земјата членка каде што е извршена првична квалификација, за земјата членка да стави печат и потпис за измената и дополнението или повторно да ја издаде дозволата.

66.Б.115 Процедура за измена и дополние на дозволата за одржување на воздухоплови, за да се вклучи типот или групата на воздухоплови

По приемот на задоволителен Образец 19 на ЕАСА и која било придружна документација со која се докажува исполнувањето на важечките услови за квалификација за тип и/или квалификација за група и приложена дозвола за одржување на воздухоплов, надлежниот орган или ги внесува типот или групата на воздухоплови во дозволата за одржување на воздухоплови на кандидатот или повторно ја издава наведената дозвола за да ги вклучи типот или групата на воздухопловот. Досието на надлежниот орган соодветно се изменува и дополнува.

66.Б.120 Процедура за обновување на дозволата за одржување на воздухоплови

(а) Имателот на дозвола за одржување на воздухоплови ги пополнува односните делови од Образецот 19 на ЕАСА и ги доставува заедно со копијата од дозволата на имателот до надлежниот орган кој ја издал оригиналната дозвола за одржување на воздухоплови, освен ако организацијата за одржување одобрена согласно Дел-145 во својот опис има процедура согласно која организацијата може да ја достави потребната документација во име на имателот на дозволата на одржување на воздухопловот.

(б) Надлежниот орган ја споредува дозволата за одржување на воздухоплови на имателот со досието на надлежниот орган и проверува дали има некаква тековна мерка за повлекување, суспензија или измена согласно 66.Б.500. Доколку документите се исти и нема никаква тековна мерка согласно 66.Б.500, копијата на имателот се обновува за пет години, и се внесуваат соодветни измени во досието.

(в) Доколку досието на надлежниот орган се разликува од дозволата за одржување на воздухоплови на имателот на дозволата:

1. надлежниот орган ги истражува причините за таквите разлики и може да одлучи да не ја обнови дозволата за одржување на воздухопловот.

2. надлежниот орган ги информира за тоа имателот на дозволата и сите познати организации за одржување одобрени согласно Дел-145 или Дел-М врз кои влијае тој факт и, по потреба, презема мерки за повлекување, суспензија или измена и дополние на дозволата за која станува збор, согласно став 66.Б.155.

ПОДДЕЛ В

ИСПИТИ

Во овој Поддел е наведена процедурата за испити кои ги спроведува надлежниот орган.

66.Б.200 Испити од страна на надлежниот орган

(а) Сите прашања во врска со испитите се чуваат безбедно пред испитот, за да се осигура кандидатите да не знаат точно врз кои прашања ќе се заснова испитот. Надлежниот орган определува лица за контрола на прашањата, кои се користат за секој испит.

(б) Надлежниот орган определува испитувачи кои се присутни во текот на сите испити, за да осигура веродостојност на испитувањето.

(в) Основните испити се спроведуваат во согласност со стандардот наведен во Додатоците I и II на овој Дел.

(г) Испитите за тип мора да бидат во согласност со стандардот наведен во Додаток III на овој Дел.

(д) На секои шест месеци се изготвуваат нови прашања за есеј, а употребените прашања се повлекуваат или отстрануваат од употреба. Се води евиденција за употребените прашања, заради информација.

(ѓ) Сите писмени тестови му се доставуваат на кандидатот на почетокот на испитот и му се враќаат на испитувачот на крајот од определеното време за испит. Ниту еден писмен тест не смее да се отстрани од просторијата во која се спроведува испитот во текот на определеното време за спроведување на испитот.

(е) Освен специфичната документација која е потребна за испити за тип, во текот на испитот на кандидатот може да му се даде само писмениот тест.

(ж) Испитните кандидати се одделени еден од друг, за да не можат да ги читаат своите писмени тестови. Тие не смеат да зборуваат со никој друг, освен со испитувачот.

(з) На кандидатите за кои ќе се докаже дека мамат им се забранува да полагаат испит во рок од 12 месеци од датумот на испитот на кој биле фатени дека мамат.

ПОДДЕЛ Г

КОНВЕРЗИЈА НА НАЦИОНАЛНИ КВАЛИФИКАЦИИ

Во овој Поддел се наведени условите за конверзија на националните квалификации во дозволи за одржување на воздухоплови

66.Б.300 Општо

(а) Надлежниот орган може да ја врши конверзијата наведена во 66.А.70 согласно извештајот за конверзија изготвен согласно 66.Б.305 или 66.Б.310, во зависност од тоа кој од нив се применува.

(б) Извештајот за конверзија или го изготвува, или одобрува надлежниот орган.

66.Б.305 Извештај за конверзија на национални квалификации

Извештајот го опишува опфатот на секој вид на квалификација и покажува во кој вид на дозвола за одржување на воздухоплов таа ќе се конвертира, кое ограничување ќе се додаде и модулите/предметите од Дел-66 за кои е потребен испит за да се обезбеди конверзија во дозвола за одржување на воздухоплови без ограничување, или да се вклучи дополнителна (под-) категорија. Во извештајот е вклучена копија од постоечкиот пропис со кој се дефинираат категориите и опфатите од дозволата.

66.Б.310 Извештај за конверзија за овластувања на одобрени организации за одржување

Во извештајот за секоја засегната одобрена организација за одржување се опишани опфатот на секој тип на овластување и наведено е во која дозвола за одржување на воздухоплов ќе се конвертира, какво ограничување ќе се додаде и модулите/предметите за кои е потребен испит за да се конвертира дозволата или да се вклучи дополнителна (под-) категорија. Во извештајот е вклучена копија од процедурите на одобрената организација за одржување кои се однесуваат на квалификација на пероснал кој издава уверенија, на кои се заснова процесот на конверзија.

ПОДДЕЛ Е

КРЕДИТИ ОД ИСПИТИ

Во овој Поддел се наведени условите за одобрување кредити од испити согласно 66.А.25(б).

66.Б.400 Општо

(а) Надлежниот орган може да одобрува кредити од испити само врз основа на извештај за кредити од испити изготвен согласно 66.Б.405.

(б) Извештајот за кредитите од испити мора или да го изготви, или да го одобри надлежниот орган.

66.Б.405 Извештај за кредити од испити

(а) За секоја односна техничка квалификација во извештајот се наведени материјата и нивото на знаење содржани во Додаток I на овој Дел, кои се однесуваат на категоријата која се споредува.

(б) Во извештајот е наведена изјава за сообразување со секој предмет, во која е наведено каде во техничката квалификација може да се најде истоветниот стандард. Доколку не постои истоветен стандард за некој предмет, тоа се наведува во извештајот.

(в) Врз основа на споредбата од став (б), за секоја односна техничка квалификација во извештајот се наведуваат сите предмети од Додаток I за кои се признаваат кредити од испит.

(г) Тогаш кога се изменува стандардот за домашна квалификација, извештајот се изменува и дополнува по потреба.

ПОДДЕЛ Г

ПОВЛЕКУВАЊЕ, СУСПЕНЗИЈА ИЛИ ОГРАНИЧУВАЊЕ НА ДОЗВОЛАТА ЗА ОДРЖУВАЊЕ НА ВОЗДУХОПЛОВ

66.Б.500 Повлекување, суспензија или ограничување на дозволата за одржување на воздухоплов

Надлежниот орган ја суспендира, ограничува или повлекува дозволата за одржување на воздухоплов тогаш кога утврдил дека има проблеми со безбедноста или кога има јасни докази дека лицето извршило или било вклучено во некоја од следниве активности:

1. стекнување на дозвола за одржување на воздухоплови и/или права на издавање на уверение, преку фалсификување на поднесен документарен доказ.
2. не е извршено потребното одржување и истовремено не е пријавен тој факт кај организацијата или лицето кое го барало одржувањето.
3. не е извршено потребното одржување кое е резултат на сопствена инспекција и истовремено не е пријавен тој факт кај организацијата или лицето за кои се планирало да се изврши одржување.
4. небрежно одржување.
5. фалсификување на евиденцијата за одржувањето.
6. издавање на уверение за повторно ставање во употреба знаејќи дека одржувањето наведено во уверението за повторно ставање во употреба не се извршило или без да се провери дали се извршило тоа одржување.
7. вршење на одржување или издавање на уверение за повторно ставање во употреба под негативно влијание на алкохол или дрога.

8. издавање на уверение за повторно ставање во употреба кое не е во согласност со овој Дел.

Додаток 1

Основни познавања - Вовед

1 НИВОА НА ЗНАЕЊЕ - овластени лица од А, Б1, Б2 и Ц категорија

Основните знаења за категоријата А, Б1 и Б2 на овластени лица се означени со нивоа на знаење (1,2 или 3) за секој предмет поведен во Додаток 1. Овластените лица од Ц категорија со знаење од доменот на воздухопловната електроника треба да ги исполнуваат и нивоата за основни познавања од Б2 категорија.

Нивоа на знаења се следните:

НИВО 1

Познавање на основните елементи на предметот

Цели: Кандидатот треба да биде запознаен со основните елементи на предметот.

Кандидатот треба да биде во состојба да даде едноставен опис на целиот предмет, користејќи свои зборови и примери. Кандидатот треба да е во состојба да употребува карактеристични изрази (термини).

НИВО 2 Општо знаење на теоретските и практичните страни на предметот.

Способност да се примени тоа знаење.

Цели: Кандидатот треба да биде во состојба да ги разбира теоретските основи на предметот. Кандидатот треба да биде во состојба да даде општ опис на предметот употребувајќи карактеристични примери, каде што е тоа соодветно.

Кандидатот треба да е во состојба да употребува математички формули кои се поврзани со физички закони кои го опишуваат предметот.

Кандидатот треба да биде во состојба да чита и разбира скици, цртежи и шеми кои го опишуваат предметот.

Кандидатот треба да биде во состојба да го употреби своето знаење на практичен начин користејќи детални постапки.

НИВО 3 Детално знаење за теоретските и практичните страни на предметот. Способност да се комбинираат и употребат посебни елементи на знаење на логичен и разбирлив начин

Цели: Кандидатот треба да ја знае теоријата на предметот и меѓусебната врска со други предмети.

Кандидатот треба да знае да даде детален опис на предметот користејќи теоретски основи и специфични примери.

Кандидатот треба да ги разбира и да може да ги користи математичките формули кои се однесуваат на предметот.

Кандидатот треба да знае да ги чита, разбира и изработува скиците, едноставните цртежи и шемите при описот на предметот.

Кандидатот треба да знае практично да го примени своето знаење со користење на упатствата од производителот.

Кандидатот треба да знае да ги протолкува резултатите добиени од различни извори и мерења и да примени корективни постапки таму каде е тоа потребно.

2. МОДУЛАРИЗАЦИЈА

Квалификациите за основни предмети за секоја категорија или под-категорија на дозволата од Дел-бб за одржување на воздухоплов треба да е во согласност со следнава матрица. Предметите кои се применуваат се означени со “X”.

МОДУЛИ НА ПРЕДМЕТ	А ИЛИ Б1 ВОЗДУХОПЛОВ СО:		А ИЛИ Б1 ХЕЛИКОПТЕР СО:		Б2 Воздухопловна електроника
	Турбински мотор(и)	Клипни мотор(и)	Турбински мотор(и)	Клипни мотор(и)	
1	X	X	X	X	X
2	X	X	X	X	X
3	X	X	X	X	X
4	X	X	X	X	X
5	X	X	X	X	X
6	X	X	X	X	X
7	X	X	X	X	X
8	X	X	X	X	X
9	X	X	X	X	X
10	X	X	X	X	X
11	X	X			
12			X	X	
13					X
14					X
15	X		X		
16		X		X	
17	X	X			

МОДУЛ 1. МАТЕМАТИКА			
	Ниво		
	А	Б1	Б2
1.1 Аритметика Аритметички термини и знаци, методи на множење и делење, дробки и децимални броеви, фактори и множители, маси, фактори на мерење и конверзија, размер и пропорција, просек и проценти, површини и волумени, четириаголник, коцка, квадратен корен и корен на трет степен.	1	2	2
1.2 Алгебра			
а) Пресметување на прости алгебарски изрази, собирање, одземање, множење и делење, употреба на загради, прости алгебарски дробки;	1	2	2
б) Линеарни равенки и нивни решенија Индекси и сили, негативни индекси, индекси на дробки; Бинарни и други применливи бројчани системи; Равенки од прв степен и равенки од втор степен со една непозната; Логаритми.	—	1	1
1.3 Геометрија			
а) Прости геометриски конструкции.	—	1	1
б) Графичко претставување; вид и употреба на графици, графички равенки/функции.	2	2	2
в) Проста тригонометрија; тригонометриски врски, употреба на табели и правоаголни и поларни координатни системи	—	2	2
МОДУЛ 2. ФИЗИКА			
	Ниво		
	А	Б1	Б2
2.1 Материја	1	1	1

Природа на материјата: хемиски елементи, структура на атоми, молекули; Хемиски соединенија Состојби: цврста, течна и гасовита. Промени на состојбите 2.2 Механика 2.2.1 Статика	1	2	1
Сили, моменти и парови, претставување со вектори; Центар на гравитација Елементи на теорија на оптовареност, напрегање и еластичност:затегнатост (тензија), компресија, лизгање и торзија; Природа и својства на цврстата, течната и гасовитата материја; Притисок на течности во кои телата пливаат по површината (барометри)	1	2	1
2.2.2 Кинетика Линеарно движење: еднакво движење по права линија, движење со постојано забрзување (движење по гравитација); Ротационо движење: еднакво кружно движење (центрифугални) центрипетални сили); Периодично движење: нишање; Проста теорија за вибрирање, хармонија и резонанца; Брзински сразмер, механичка предност и ефикасност.	1	2	1
2.2.3 Динамика а) Маса Сила, инерција, работа, моќност, енергија (потенцијална, кинетичка и тотална енергија), топлина, ефикасност;	1	2	1
б) Инерција, одржување на инерција; Импулс; Жироскопски принципи; Триење: природа и ефект, коефициент на триење (отпор при тркалање).	1	2	2

2.2.4 Динамика на течностии			
а) Специфична тежина и густина	2	2	2
б) Вискозитет, отпорност на течноста, ефекти од аеродинамичност; Ефекти од згуснатост на течности; Статичен, динамичен и тотален притисок; Бернулиева теорема (вентури).	1	2	1
2.3 Термодинамика			
а) Температура:термометри и температурни скали: Целзиус, Фаренхајт и Келвин; Дефиниција на топлинска енергија.	2	2	2
б) Капацитет на топлина, специфична топлина; Пренесување на топлина:размена, радијација и спроводливост; Волуменска експанзија; Прв и втор закон на термодинамика; Гасови: закони за идеални гасови; специфична топлина при константен волумен и константен притисок, фрижидери и пумпи за топлина; Изотермална, адијабатска експанзија и компресија, циклуси на моторот, константен обем и константен притисок, фрижидери и пумпи за топлина; Латентни топлини од фузија и испарување, термална енергија, топлина од согорување.	—	2	2
2.4 Оптика (Светлина)			
Природа на светлината, брзина на светлината; Закони за рефлексија и прекршување: рефлексија	—	2	2
на рамни површини, рефлексија со сферни огледала, прекршување, леќи; Стаклени оптички проводници.			
2.5 Движење на бранови и звук			
	—	2	2

<p>Движење на бранови: механички бранови, синусоидно</p> <p>движење на бранови, феномен на интерференција,</p> <p>стоечки (стационарни) бранови:</p> <p>Звук: брзина на звукот, произведување на звук, јачина,</p> <p>висина и квалитет, Доплеров ефект.</p>			
МОДУЛ 3. ОСНОВИ НА ЕЛЕКТРОТЕХНИКА			
	Ниво		
	А	Б1	Б2
3.1 Електронска теорија	1	1	1
<p>Структура и дистрибуција на електрични полнежи во:</p> <p>атоми, молекули, јони, соединенија;</p> <p>Молекуларна структура на проводници, полупроводници и изолатори.</p>			
3.2 Статички електрицитет и кондукција	1	2	2
<p>Статички електрицитет и дистрибуција на електростатички полнења;</p> <p>Електростатички закони за привлекување и одбивање;</p> <p>Единици на полнење, Кулонов закон;</p> <p>Спроведливост на електрицитет во цврсти материи, течности, гасови и вакуум.</p>			
3.3 Терминологија поврзана со електротехника	1	2	2
<p>Термините, нивните единиците и факторите кои влијаат на нив се: потенцијална разлика, електромоторна сила, напон, струја, отпор,</p> <p>спроводливост, полнење, струен тек, електронски тек.</p>			
3.4 Создавање на електрицитет	1	1	1
<p>Создавање на електрицитет со следниве методи:</p> <p>светлина, топлина, триење, притисок, хемиска активност, магнетизам и движење.</p>			
3.5 ДЦ Извори на електрицитет од еднонасочна струја	1	2	2
<p>Конструкција и основна хемиска активност на: примарни ќелии, секундарни ќелии, оловни ќелии</p>			

со киселина, ќелии од никел кадмиум, други алкални ќелии; Сериски и паралелни ќелии; Внатрешен отпор и негово влијание на батеријата; Конструкција, материјали и работа на термопарови; Работа на фотоќелии	—	2	2
3.6 ДЦ Струјни кола Омов закон. Киркофови закони за напон и струја. Пресметувања со употреба на горенаведените закони за одредување на отпор, напон и струја. Значење на внатрешниот отпор за снабдувањето.	—	2	2
3.7 Отпор/отпорник а) Отпор и фактори кои влијаат на него; Специфичен отпор; Начини на идентификација на деловите со помош на различни комбинации на бои, вредности и дозволен толеранции, приоритетни (најчести) вредности, максимална вредност на моќност; Отпорници во сериска и паралелна врска; Пресметување на вкупен отпор со користење на сери, паралелни и сериски паралелни комбинации. Работа и употреба на потенциометри и реостати; Работа на витстонов мост.	—	2	2
б) Позитивен и негативен коефициент на температурата на спроводливоста;	—	1	1
Фиксни отпорници, стабилност, толеранција и ограничувања, методи на конструирање; Променливи отпорници, термистори и отпорници кои зависат од напонот. Конструирање на потенциометри и реостати; Конструирање на Витстонов мост.			

<p>3.8 Моќност Моќност, работа и енергија (кинетичка и потенцијална); Губиток на моќност со отпорник; Формула на моќноста; Пресметувања со користење на моќност, работа и енергија.</p>	—	2	2
<p>3.9 Капацитивност/ кондензатор Начин на работа и функција на кондензаторот;</p> <p>Фактори кои влијаат на капацитивноста на плочите, растојание на плочите; број на плочи, диелектрик и диелектрична константа, работен напон, номинален напон; Видови на кондензатори, конструирање и функција; Начини на идентификација со комбинации на бои (кодирање) на кондензаторите; Пресметување на капацитивноста и напонот во сериски и паралелни струјни кола; Експоненцијално полнење и празнење на кондензатор, временски константи; Тестирање на кондензатори.</p>	—	2	2
<p>3.10 Магнетизам а) Теорија на магнетизмот; Својства на магнет; Однесување на магнет подложен на магнетното поле на земјата; Магнетизација и демагнетизација;</p>	—	2	2
<p>Магнетска заштита; Разни видови на магнетни материјали; Изработка на електромагнети и принципи на работа; Правило на десна рака за одредување на магнетното поле околу струен проводник. б)</p>	—	2	2

<p>Магнетомоторна сила, јачина на полето, густина на</p> <p>магнетниот проток, пермеабилност (способност на материјалот да ги присобере линиите на магнетното поле),</p> <p>хистерезна крива, способност на материјалот да ги</p> <p>задржи магнетните својства, коерцивна сила на отпорот</p> <p>на протекување на магнетниот проток, точка на заситување,</p> <p>вртложни струи;</p> <p>Мерки на претпазливост околу чување и складирање на магнети.</p>			
<p>3.11 Индуктивитет /индуктор</p> <p>Фарадеев закон;</p> <p>Постапка за индуцирање на напон во проводник кој се движи во магнетно поле;</p> <p>Принципи на индуктивност;</p> <p>Ефекти од следниве фактори врз магнитудата на индуцираниот напон:</p> <p>јачина на магнетното поле, степен на промена на протокот,</p> <p>број на намотки на проводник</p> <p>Взаемна индукција;</p> <p>Ефектот од степенот на промена на примарната струја</p> <p>и взаемната индуктивност врз индуктивниот напон;</p> <p>Фактори кој влијаат на взаемната индуктивност:</p>	—	2	2
<p>број на навивки на намотка, физичката големина</p> <p>на намотката, пермеабилност на намотката, положбата</p> <p>на намотките во однос една кон друга;</p> <p>Ленцов закон и правила за одредување на поларитет;</p> <p>Повратна електромоторна сила (Back emf), само-индукција;</p> <p>Точка на заситеност;</p>			

<p>Основна употреба на индуктори.</p> <p>3.12 Теорија на ДЦ мотор/генератор</p> <p>Основна теорија за мотори и генератори; Изработка и функција на компонентите во ДЦ генератор; Принцип на работа и фактори кои влијаат на излезната вредност и насоката на струјниот тек во ДЦ генераторот; Принцип на работа и фактори кои влијаат на излезната вредност на моќност, отпорот на силата на движење, брзината и насоката на вртење на ДЦ моторите; Електромотори со сериски намотки, прespoени намотки, компаунд мотори; Конструирање на Стартер Генератор.</p>	—	2	2
<p>3.13 Теорија на наизменична струја или АС теорија</p> <p>Синусоидна брановидна форма: фаза, период, фреквенција, циклус; Моментална вредност, средна вредност, квадратен корен, врвна вредност, максимална врвна вредност на струјата и пресметки на овие вредности во зависност од напонот, струјата и моќноста; Триаголни/ квадратни бранови; Еднофазни/Трофазни принципи.</p>	1	2	2
<p>3.14 Отпорни Р, капацитивни Ц и индуктивни Л струјни кола</p> <p>Фазна врска на напонот и струјата во Р,Л,Ц струјни кола, паралелни, сериски и сериско паралелни кола. Расипување (губење/растурање) на моќност во Л,Ц,Р струјно коло;</p>	—	2	2

Пресметување на: импеданса (отпорност), фазен агол, фактор на моќност и струја; Пресметување на: активна, реактивна и вкупна моќност.			
3.15 Трансформатори	—	2	2
Конструкциски принципи и работа на трансформатори; Загуби во трансформаторите и методи за нивно надминување; Начин на работа на трансформаторите во режим на оптовареност и неоптовареност; Пренос на моќност, степен на искористување, означување на поларитет; Пресметување на линиски и фазен напон и струја; Пресметување на моќноста во трофазен систем; Примарно и секундарна струја, напон, однос помеѓу бројот на навивки, моќност, степен на искористување; Авто трансформатори.			
3.16 Филтри			
Начин на работа, примена и употреба на следниве филтри: нискофреквентни, високофреквентни, со пропусен опсег, со непропусен опсег.	—	1	1
3.17 АС генератори			
Ротирање на проводна навивка во магнетно поле и создавање на наизменично електрично поле (брановидна форма); Начин на работа и изработка на ротор и АС генератор со наизменично (вртливо) поле; Еднофазни, двофазни и трофазни алтернатори (наизменични генератори);	—	2	2

<p>Предности и употреба на врски во трофазен триаголник и во ѕвезда; АС Генератори со трајни магнети;</p> <p>3.18 АС мотори Изработка, принципи на работа и карактеристики на: еднофазни и повеќефазни синхрони и индукциски наизменични електромотори; Методи на контрола на бројот на вртежи и насоката на вртење (ротација); Методи на создавање на вртливо поле: кондензатор, индуктор, разделен пол (сплит поле).</p>	—	2	2
МОДУЛ 4. ОСНОВИ НА ЕЛЕКТРОНИКА	Ниво		
	А	Б1	Б2
<p>4.1 Полупроводници 4.1.1 Диоди а) Симболи на диодите; Карактеристики и својства на диодите; Диоди во сериски паралелни врски; Главни карактеристики и употреба на тиристори, светлечки диоди, фото диоди, варистори, исправувачки диоди; Функционално тестирање на диоди</p>	—	2	2
<p>б) Материјали, конфигурација на електрони, електрични својства; П и Н вид на материјали: влијание на примеси врз</p>	—	—	2
<p>проводноста, главни и споредни носители на електричен полнеж. ПН спој во полупроводниците, развој на потенцијал низ ПН спој во неискривени, искосени кон напред и искосени кон назад положби; Параметри на диода: најголема непропусна вредност на напон, максимална проводност, температура,</p>			

<p>фреквенција, пропусна струја, губење (растурање) на моќност.</p> <p>Работа и функција на диодите во следниве струјни кола:</p> <p>усмерувачи, задржувачи, полно и полу брановидни</p> <p>усмерувачи, мостови ректификатори, двојни и тројни</p> <p>појачувачи на моќност.</p> <p>Детална работа и карактеристики на следниве уреди; силиконски контролни ректификатори (тиристори), диода што емитува светлина, фото</p> <p>спроводлива диода, Шоткиева диода, полупроводлива</p> <p>варистор диода, полупроводлива варактор диода,</p> <p>ректификатор, Зенер диода.</p> <p>4.1.2 Транзистори</p> <p>а)</p> <p>Симболи на транзисторите;</p> <p>Опис и ориентација на компонентите;</p> <p>Карактеристики и својства на транзистор.</p> <p>б)</p> <p>Конструкција и принцип на работа на ПНП и НПН транзистори;</p> <p>База, конфигурации на колектор и емитер.</p> <p>Тестирање на транзистори;</p> <p>Основно вреднување на други видови на транзистори</p> <p>и нивна примена;</p>	—	1	2
<p>Примена на транзистори: класи на засилувач (А,Б,С);</p> <p>Прости струјни кола вклучувајќи: преднапон, прекин, повратна спрега, стабилизација;</p> <p>Повеќестепени принципи на струјно коло: каскади,</p> <p>двотактност (пуш-пул), осцилатори, мултивибратори,</p> <p>бистабилно струјно коло.</p> <p>4.1.3 Интегрирани струјни кола</p> <p>а)</p> <p>Опис и работа на логични и линеарни струјни кола /</p>	—	1	—

<p>оперативни засилувачи.</p> <p>б)</p> <p>Опис и работа на логични и линеарни струјни кола.</p> <p>Вовед во работата и функцијата на оперативен засилувач</p> <p>кој се користи како: интегратор, диференцијатор,</p> <p>за следење на напон, компаратор;</p> <p>Работа и методи на поврзување со засилувач: отпорен,</p> <p>капацитативен, индуктивен (трансформатор), индуктивен отпорен (ИР), директен;</p> <p>Предности и недостатоци на позитивна и негативна повратна спрега.</p>	—	—	2
<p>4.2 Печатени струјни кола</p> <p>Опис и употреба на печатени струјни кола.</p>	—	1	2
<p>4.3 Сервомеханизми</p> <p>а)</p> <p>Разбирање на следниве термини: Отворени и затворени</p> <p>системи на кола, повратна спрега, следење, аналогни</p> <p>електронски трансформатори;</p> <p>Принципи на работа и употреба на следниве составни</p> <p>делови (компоненти) на синхроните системи: кружен</p> <p>потенцијал, диференцијал, контрола и торзионен момент,</p> <p>трансформатори, индуктивни и капацитивни предаватели.</p>	—	1	—
<p>б)</p> <p>Разбирање на следниве термини: Отворени и затворени</p> <p>кола, системи за следење, сервомеханизми, аналогни</p> <p>претворувачи, трансдуктор, нуловање, пригушување,</p> <p>повратна спрега, подрачје на неосетливост;</p> <p>Изработка, работа и употреба на следниве составни</p> <p>делови на синхроните системи: кружен</p> <p>потенцијал,</p> <p>диференцијал, контрола и торзионен момент,</p>	—	—	2

Е и И трансформатори, индуктивни предаватели, капацитивни предаватели, синхрони предаватели; Дефекти на сервомеханизмите, промена на синхроната насока, осцилирање.				
МОДУЛ 5. ДИГИТАЛНИ ТЕХНИКИ СИСТЕМИ НА ЕЛЕКТРОНСКИ ИНСТРУМЕНТИ				
	Ниво			
	А	Б1.1 Б1.3	Б1.2 Б1.4	Б2
5.1 Системи на електронски инструменти Типично уредување на системите и изглед на системите на електронски инструменти во пилотската кабина.	1	2	2	3
5.2 Нумерички системи Нумерички системи: бинарни, октални и хексадецимални; Демонстрација на претворање од децимални во бинарни, октални во хексадецимални системи и обратно.	—	1	—	2
5.3 Перетворање на податоци Аналогни податоци, дигитални податоци Делување, примена и претворање на аналогни во дигитални и дигитални во аналогни, влез и излез, различни видови на ограничување.	—	1	—	2
5.4 Пренесување на податоци Дејствување на пренесување на податоци во воздухопловните системи, вклучувајќи и познавање	—	2	—	2
на АРИНЦ и други спецификации. 5.5 Логички струјни кола а) Препознавање на заеднички симболи на логички влезови (gate), табели и еквивалентни струјни кола; Применувања (Апликации) кои се употребуваат за воздухопловни системи, шематски дијаграми.	—	2	—	2
б)	—	—	—	2

Толкување на логички дијаграми.				
5.6 Основна компјутерска структура				
а)	1	2	—	—
Компјутерска терминологија (бит, бајт, софтвер, хардвер, ЦПУ, ИЦ и различни уреди за меморија РАМ, РОМ, ПРОМ);				
Компјутерска технологија (што се користи во воздухопловни системи).				2
б)	—	—	—	2
Компјутерска терминологија;				
Начин на работа, распоред и приклучување на главните компоненти во микрокомпјутер вклучувајќи ги нивните соодветни преносни системи;				
Информации содржани во едно и повеќенасловни упатства;				
Термини (изрази) за меморија;				
Работа на типични мемориски уреди;				
Работа, предности и недостатоци на различни системи за складирање на податоци.				
5.7 Микропроцесори	—	—	—	2
Функции и севкупна работа на еден микропроцесор,				
Основни операции на секој од следниве елементи на микропроцесор: управувачка единица (процесор), часовник, регистер, аритметичка логичка единица.				
5.8 Интегрирани струјни кола	—	—	—	2
Работа и употреба на кодери и декодери ;				
Функција и видови на кодери				
Употреба на средна, голема и многу голема интеграција.				
5.9 Повеќеканалност	—	—	—	2
Работа, примена и идентификација на логички дијаграми на мултиплексори и демултиплексори.				
5.10 Оптички влакна	—	1	1	2
Предности и недостатоци на пренос на податоци со				

оптички влакна во споредба со пренос со електрични жици; Пренос на податоци со оптички влакна; Термини (изрази) во врска со оптички влакна; Приклучни уреди; Спојници, контролни терминали, далечински терминали; Примена на оптички влакна во воздухопловните системи.	—	2	—	2
5.11 Електронски прикажувачи (дисплеи) Принципи на работа на вообичаени типови на дисплеи (прикажувачи) кои се користат во современото воздухопловство, вклучувајќи катодни цевки, екрани со светлечки диоди и екрани со течен кристал.	—	2	—	2
5.12 Електростатски осетливи уреди Посебно ракување со компоненти кои се осетливи на електростатски празнења; Познавање на ризици и можни оштетувања, антистатичка заштита на компоненти и уреди како и на персоналот кој ракува со нив.	1	2	2	2
5.13 Контрола на раководењето со софтвер Познавање на ограничувањата, барањата за исправност на воздухопловот и можни катастрофални последици од неовластени промени на софтверската програма.	—	2	1	2
5.14 Електромагнетна средина Влијание на следниве феномени врз одржувањето на електронските системи: ЕМИ - Електромагнетна компатибилност	—	2	2	2
ЕМИ - Електромагнетни пречки ХИРФ –Радиоактивно поле со висок интензитет . Гром/заштита од гром				
5.15 Типични електронски/дигитални воздухопловни системи Главен распоред на типични електронски/дигитални воздухопловни системи и следствено БИТЕ (тестирање на вградена опрема) тестирање како што се:	—	2	2	2

<p>АЦАРС-АРИНЦ- Комуникација и систем за обраќање и известување</p> <p>ЕЦАМ- Електронско централизирано следење на воздухоплов</p> <p>ЕФИС- Електронски систем на инструментите за летање;</p> <p>ЕИЦАС - Систем за индикација на моторот и тревога на екипажот;</p> <p>ФБВ - Управување со жичани водови;</p> <p>ФМС- Систем за управување со летот;</p> <p>ГПС- Систем за глобално позиционирање;</p> <p>ИРС- Систем за интерен повик</p> <p>TCAS- Систем за одбегнување на сообраќаен судар;</p>				
МОДУЛ 6. МАТЕРИЈАЛИ И ЖЕЛЕЗНА ОПРЕМА				
	Ниво			
	А	Б1	Б2	
6.1 Воздухопловни материјали - железни				
а) Карактеристики, својства и идентификација на челични легури кои се користат во воздухоплов	1	2	1	
Топлински третман и примена на челични легури;				
б) Тестирање на железни материјали за цврстина, јачина при затегање, замор на материјал и отпорност при удар.	—	1	1	
6.2 Воздухопловни материјали – нежелезни				
а) Карактеристики, својства и идентификација на нежелезни материјали кои се користат во воздухоплови;	1	2	1	
Топлински третман и примена на нежелезни материјали.				
б) Тестирање на нежелезни материјали на тврдина, јачина при затегање, замор на материјалот и отпорност на удар.	—	1	1	

6.3 Воздухопловни материјали - композити и неметали			
<i>6.3.1. Композити и неметали кои не се дрво и ткаенина</i>			
а) Карактеристики, својства и идентификација на композитни и неметални материјали, освен дрво, кои се користат во воздухоплови; Заптивачи и врзивни средства	1	2	2
б) Пронаоѓање на дефекти во композитен материјал; Поправка на композитен материјал.	1	2	—
<i>6.3.2. Дрвени структури</i>			
Методи за конструкција на дрвени структура на авион; Карактеристики, својства и видови на дрво и лепак кои се користат во воздухоплови; Зачувување и одржување на дрвена структура; Видови на дефекти на дрвен материјал и дрвени структури; Откривање на дефекти во дрвена структура; Поправка на дрвена структура.	1	2	—
<i>6.3.3 Прекривка од ткаенина</i>			
Карактеристики, својства и типови на ткаенини кои се користат во авиони; Методи за инспекција на ткаенина; Типови на дефекти на ткаенини; Поправка на прекривка од ткаенина.	1	2	—
6.4 Корозија			
а)	1	1	1

Хемиски основи Творевини при галвански активен процес, микробиолошки процеси, оптоварување. б)	2	3	2
Видови на корозија и нивна идентификација; Причини за корозија: Видови на материјали подложни на корозија. 6.5 Прицврстувачи			
<i>6.5.1 Навои на завртки</i> Номенклатура на завртки Облици на навои, димензии и толеранции на стандардни навои употребени во воздухоплов; Мерење на навои на завртки.	2	2	2
<i>6.5.2 Навртки, челои и завртки</i> Видови на навртки: спецификација, идентификација и означување на навртки за употреба во воздухоплови, меѓународни стандарди; Навртки: самозатворачки, затегнувачки, стандардни типови; Машински завртки: воздухопловни спецификации; Челови: видови и употреба, ставање и вадење; Нарежени завртки, клинови;	2	2	2
<i>6.5.3 Блокирачки уреди</i> Сигурносни подлошки, еластични подлошки, расцепки, двојни навртки, блокирање со жици, затварачи кои	2	2	2
брзо се деблокираат, клучеви, сигурносни прстени, кајла (сигурносна игла) <i>6.5.4 Воздухопловни навртки</i> Видови на тврди и слепи навртки: спецификации и идентификација, топлински третман.	1	2	1
6.6 Цевки и цевни спојки а) Идентификација и видови на крути и флексибилни (совитливи)цевки и нивни приклучоци кои се користат во воздухоплови.	2	2	2
б)	2	2	1

Стандардни спојки за воздухопловна хидраулика, гориво, масло, цевки за пнеуматски и воздушни системи.			
6.7 Пружини Видови на пружини, материјали, карактеристики и примени.	—	2	1
6.8 Лежишта Намена на лежиштата: оптовареност, материјал, конструкција; Видови на лежишта и нивна примена.	1	2	2
6.9 Трансмисии Видови на запчаници и нивна примена Преносен однос, редукциски и мултипликативен систем на запчаници, погонски (возни) и погонувани (возени) запчаници, преносни запчаници, мрежни структурни шаблони. Ремени и макари, ланци и ланчаници.	1	2	2
6.10 Контролни кабли Видови на кабли; Крајни приклучоци, затегнувачи и компензациски уреди; Макари и компоненти на кабловски систем; Бовденски (Bowden) кабли;	1	2	1
Флексибилни контролни системи на воздухоплови.			
6.11 Електрични кабли и приклучоци Видови на кабли, изработка и карактеристики; Силно затегнати и коаксијални кабли; Свиткување; Видови на приклучоци, контакти наставки, утичници, изолатори, разделници на напон и струја, спојници, идентификациски кодови.	1	2	2
МОДУЛ 7. ПОСТАПКИ ПРИ ОДРЖУВАЊЕ			
		Ниво	
		А	Б1
			Б2

<p>7.1 Заштита при работа - воздухоплов и работилница</p> <p>Мерки за заштита при работа вклучувајќи превентивни постапки за заштита кои мора да се применуваат при работа со електрична енергија, гас, особено кислород, масла и хемикалии;</p> <p>Исто така, упатство за однесување во случај на пожар или друга несреќа, при што една или повеќе од овие опасности опфаќа познавање на агенци за гаснење на пожар.</p>	3	3	3
<p>7.2 Работа во работилница</p> <p>Грижа за алати, употреба на алати, користење на материјали од работилницата;</p> <p>Димензии, толеранција и дозволено отстапување, стандарди за стручност,</p> <p>Баждарење на алати и опрема, стандарди за баждарење.</p>	3	3	3
<p>7.3 Алати</p> <p>Познати видови на рачни алати;</p> <p>Познати видови на електрични рачни алати;</p> <p>Работа и употреба на алати за прецизно мерење;</p> <p>Опрема за подмачкување и методи на подмачкување;</p> <p>Работа, функција и употреба на опрема за генерално тестирање.</p>	3	3	3
<p>7.4 Опрема за генерално тестирање на воздухопловна електроника</p> <p>Работа, функција и употреба на опрема за генерално тестирање на воздухопловна електроника.</p>	—	2	3
<p>7.5 Инженерски цртежи дијаграми и стандарди</p> <p>Видови на цртежи и дијаграми, нивни симболи, димензии, толеранции и проекции;</p> <p>Распознавање (идентификација) на податоците од блок информацијата;</p>	1	2	2

<p>Микрофилм, микрофилм и компјутеризирани презентации;</p> <p>Спецификација 100 на Американското здружение на воздухопловни превозници (АТА);</p> <p>Воздухопловни и други применливи стандарди вклучувајќи ги ИСО (Меѓународна организација за стандарди), АН (Воздушна пловидба), МС (Средна бризина), НАС и МИЛ (Воена).</p> <p>Дијаграми за мрежно поврзување и шематски дијаграми.</p>			
<p>7.6 Споеност и раздвоеност</p> <p>Големина на дупчалка (бургија) за навртки, класи на споеност;</p> <p>Вообичаени системи на споеност и раздвоеност;</p> <p>Класи на споеност и раздвоеност за воздухоплови и мотори;</p> <p>Ограничувања на виткање, извртување и абење,</p> <p>Стандардни методи за проверка на осовини, лежишта и други делови.</p>	1	2	1
<p>7.7 Електрични кабли и приклучоци</p> <p>Настанување, изолирање и техника на спојување, испитување;</p> <p>Употреба на алати за свиткување: рачни и хидраулични;</p> <p>Испитување на спојките;</p>	1	2	2
<p>Замена и вметнување на приклучни пинови (клинови);</p> <p>Коаксијални кабли и мерки за заштита при работа при инсталирање;</p> <p>Техники за заштита на кабли: оштетувања на кабли,</p> <p>материјал за поправка на кабли, држачи за електрични</p> <p>прводници, техника на заштита на приклучни чаури,</p> <p>вклучувајќи топлотно стегање, обвивки, крајни приклучоци</p>			

на кабли, техника на заштита со заштитни цевки.			
7.8 Заковување			
Заковувачки спојки, распоред и растојание на спојките;	1	2	—
Алати за заковување и дупчење;			
Контрола на заковувачките споеви			
7.9 Цевки и црева			
Виткање и ширење на цевките во воздухоплов;	1	2	—
Преглед и испитување на цевките и цревата во воздухоплов;			
Инсталирање и спојување на цевки во воздухоплов			
7.10 Пружини			
Преглед и испитување на пружини.	1	2	—
7.11 Лежишта			
Испитување, преглед и чистење на лежишта;	1	2	—
Подмачкување на лежишта;			
Оштетување на лежишта и причинители.			
7.12 Пренос на сила (трансмисија)			
Преглед на запчаници, пролизгување;	1	2	—
Преглед на ремен и ременица, ланци и запчаници;			
Преглед на навојни дигалки, лостови, системи со полуѓи (лостови) за растегање и притискање.			
7.13 Контролни кабли			
Подготовка на крајните приклучоци на каблите;	1	2	—
Преглед и испитување на контролните кабли;			
Бовденски кабли, флексибилни управувачки системи на воздухоплови.			
7.14 Ракување со материјал			
<i>7.14.1 Лимарски работи</i>			
Обележување и пресметување на дозволено свиткување;	—	2	—
Работа со лим, вклучувајќи виткање и обликување;			
Преглед на лимарските работи.			
<i>7.14.2 Композитни и неметали</i>			
Практики за поврзување	—	2	—
Услови во животната средина			
Методи на инспекција			
7.15 Заварување, тврдо лемење, меко лемење и цврста врска			

а) Видови на меко лемење, преглед на лемови	—	2	2
б) Методи на заварување и тврдо лемење; Испитување на заварени и тврдо лемени споеви; Методи на цврсти врски и контрола на споевите.	—	2	—
7.16 Тежина и рамнотежа на воздухопловот			
а) Тежиште, пресметување на положбата и рамнотежата, користење на релевантни документи;	—	2	2
б) Подготвување на воздухопловот за мерење на тежината; Мерење на тежината на воздухопловот.	—	2	—
7.17 Ракување со воздухоплов и складирање			
Влечење на воздухоплов и таксирање придружни мерки за заштита при работа. Дигање на воздухопловот, поставување на подметнувачи под тркалата, обезбедување на воздухопловот, пропратни мерки за заштита при работа. Методи на складирање на воздухопловот. Процедури за дополнување и празнење на гориво и течности; Процедури за одмрзнување и заштита од замрзнување;	2	2	2
Електрични, хидроаулични и пневматски напојувања од напојувачи на земја. Влијание на околната средина врз ракувањето и работата на воздухопловот.			
7.18 Техники на расклопување, контрола, поправка и склопување			
а) Видови на дефекти и техники (методи) на визуелна контрола; Чистење од корозија, преглед и повторна заштита.	2	3	2
б) Методи за општи поправки, прирачник за структурни поправки;	—	2	—

Програми за контрола на стареење, замор на материјалот и контрола на корозијата;			
в) Техники на испитување со методи без разорувачко (деструктивно) дејство, вклучувајќи вовлекување (пенетрирање), радиографија, вртложни струи, ултразвук и бороскопски методи.	—	2	1
г) Техники за расклопување и повторно склопување.	2	2	2
д) Техники за наоѓање на дефекти.	—	2	2
7.19 Вонредни настани			
а) Прегледи по удар на гром и преглед на точките на празнење.	2	2	2
б) Прегледи по вонредни настани како што се тврдо слетување и лет низ турбуленции.	2	2	—
7.20 Процедури при одржување			
Планирање на одржувањето; Процедури на модификација; Процедури при складирање; Процедури при издавање на Сертификат за враќање во употреба на воздухоплов; Координација со операторот;	1	2	2
Инспекција на одржувањето/контрола на клатитетот/гаранција на квалитетот;			
Дополнителни процедури при одржување; Контрола на компонентите со ограничен век на траење.			
МОДУЛ 8. ОСНОВИ НА АЕРОДИНАМИКАТА			
	Ниво		
	А	Б1	Б2
8.1 Физика на атмосферата Меѓународна стандардна атмосфера (ИСА), примена во аеродинамиката.	1	2	2
8.2 Аеродинамика Воздушно струење околу едно тело; Граничен слој, лиминарно и турбулентно струење,	1	2	2

<p>слободно струење, релативно воздушно струење, нагорна и надолна витоперност, вртлози, кочење. Термините: тетива, кривина, средна аеродинамична тетива, закривеност на профилот, отпор на аеродинамичниот профил, индуктивен отпор, центар на притисокот, нападен агол, позитивна и негативна витоперност, финеса, облик на крило и линија; Притисок, тежина, аеродинамична резултанга. Создавање на сила за подигање и преден отпор: агол на напад, коефициент на сила за подигнување, коефициент на преден отпор, поларна крива, губење на брзината; Промена на аеропрофилот поради мраз, снег, слана.</p> <p>8.3 Теорија на летање</p> <p>Врската помеѓу силата за подигнување, тежината, притисокот и предниот отпор; Степен на понирање; Стабилни летови, перформанси; Теорија на свртување; Влијание на факторот на оптоварување: губење на брзината, крива линија на летот</p>	1	2	2
<p>и структурни ограничувања. Зголемување на подигнувањето.</p> <p>8.4 Стабилност на летот и динамика</p> <p>Лонгитудинална, латерална и насочена стабилност (активна и пасивна)</p>	1	2	2
МОДУЛ 9. ЧОВЕЧКИ ФАКТОРИ			
	Ниво		
	А	Б1	Б2
<p>9.1 Општо</p> <p>Потребата да се земат в предвид човечки фактори; Инциденти кои се случиле поради човечки фактор/човечка грешка;</p>	1	2	2

”Марфиов” закон.			
9.2 Човечки карактеристики и ограничувања:	1	2	2
Вид			
Слух			
Обработка на информации			
Внимание и перцепција			
Меморија			
Клаустрофобија и физички пристап.			
9.3 Социјална психологија	1	1	1
Одговорност, индивидуална и групна;			
Мотивација и демотивација;			
Еднаков притисок;			
Прашања на “култура”			
Тимска работа;			
Управување, надзор и раковоство.			
9.4 Фактори кои влијаат на изведбата	2	2	2
Физичка способност/здравје;			
Стрес: од домот и работата			
Притисок на време и рокови;			
Оптовареност со работа: преоптоварен и неоптоварен;			
Спиене и умор, работа во смена;			
Алкохол, лекови, употреба на дрога			
9.5 Физичка средина	1	1	1
Звук и испарување;			
Осветлување;			
Клима и температура;			
Движење и вибрација;			
Работна средина;			
9.6 Задачи	1	1	1
Физичка работа			
Задачи што се повторуваат;			
Визуелна инспекција;			
Сложени системи.			
9.7 Комуникација	2	2	2
Во и помеѓу тимовите			
Регистрирање и снимање на работата			
Ажурирање, тековност			
Распростиранување на информации.			
9.8 Човечка грешка	1	2	2
Модели и теории на грешки;			
Видови на грешки во одржувањето			
Импликации од грешките (т.е. несрешни случаи);			
Одбегнување и совладување на грешките;			
9.9 Опасности на работното место	1	2	2

Препознавање и избегување на опасности; Справување со итни случаи.			
МОДУЛ 10. ВОЗДУХОПЛОВНО ЗАКОНОДАВСТВО			
	Ниво		
	А	Б1	Б2
10.1 Регулаторна рамка Улогата на Меѓународната организација за цивилно воздухопловство; Улогата на ЕАСА; Улогата на земјите членки; Врската помеѓу Дел -145, Дел-66, Дел -147 и Дел -М; Поврзаноста со други воздухопловни управи.	1	1	1
10.2 ЈАР -66 Овластени лица -Техничко одржување Детално познавање на Дел -66	2	2	2
10.3 ЈАР -145 - Одобрени организации за техничко одржување Детално познавање на Дел -145	2	2	2
10.4 ЈАР -ОПС-Комерцијален воздушен сообраќај: Уверение за исполнување на безбедносни услови за вршење на јавен воздушен превоз (АОЦ) Обврски на операторите Документи кои треба да се носат Ставање натписи (означување) на воздухопловите.	1	1	1
10.5 Издавање на уверение за воздухоплов <i>а) Ойшиџо</i> Правила за овластување: како што се ЕАЦС - 23/25/27/29;	—	1	1
Издавање на уверенија за тип Издавање на дополнителни уверенија за тип ЈАР -21 Одобренија од проектантска/ производствена организација <i>б) Документи</i> Уверение за пловидбеност; Уверение за регистрација; Уверение за бучава; Потврда за тежината; Дозвола и одобрение за радиостаница.	—	2	2
10.6 Дел-М Детално познавање на Дел-М.	2	2	2

<p>10.7 Применливи национални и меѓународни услови за (ако не се заменети со услови на ЕУ)</p> <p>а) Програми за одржување, прегледи и инспекција на Главна листа на минимална опрема(ММЕЛ), листа на минимална опрема (МЕЛ), листи (dispatch deviation lists); Директиви за пловидбеност; Сервисни билтени, сервисни податоци за производителите. Преправки (модификации) и поправки. Документација за одржување:прирачници за илустрирани каталози за делови и т.н.</p> <p>б) Постојана пловидбеност; Пробни летови; ЕТОПС, барања за техничко одржување и пратки; Летање по секакви временски услови Категорија 2/3 операции и услови за минимална опрема.</p>	1	2	2
<p>МОДУЛ 11А. АЕРОДИНАМИКА СТРУКТУРИ И СИСТЕМИ НА ТУРБИНСКИ АВИОНИ</p>			
	Ниво		
	А	Б1.1	Б2
<p>11.1 Теорија на летање <i>11.1.1 Аеродинамика на авионој и контроли на летање</i> Работа и ефекти од:</p> <p>Контрола на движењето по земја, крилца и спојлери; Контрола на висината: висински кормила, стабилизатори, стабилизатори при различни наклони и воздухоплови од типот “патка”. Контрола на свртување, ограничување на правецот на крмата; Контрола со елевони, рудерватори; Уреди за високо полетување, процепи, преткрилца, заткрилца, крилца-заткрилца.</p>	1	2	—

<p>Уреди за индукција на предниот отпор, спојлери, испуштање на предниот дел, кочници; Ефекти од аеродинамичка преграда, предни ивици.</p> <p>Контролирање на граничниот слој, (вортекс) вртложни генератори, уреди за предна ивица, слом на погонот или уреди на завршетоците на крилата.</p> <p>Работа и ефект на корекционите површини, балансни и антибаланси површини, серво површини, површини со федери (спринг табс), рамнотежна маса (мас баланс)</p> <p>водење на командни површини (цонтрол сурфејс бајас), аеродинамични рамнотежни површини;</p> <p><i>11.1.2 Лејџ со голема брзина</i></p> <p>Брзина на звукот, лет под брзината на звукот, ултразвучен лет, лет над брзината на звукот,</p> <p>Махов број, критичен Махов број, амортизирање на удар, ударен бран, аеродинамично греење, обласни правила.</p> <p>Фактори кои влијаат на струењето на воздухот во моторот внесен поради големата брзина на воздухопловот.</p> <p>Влијание на позитивна стрла (крило) на критичниот Махов број</p>	1	2	—
<p>11.2 Воздухопловни структури – Општи концепти</p>			
<p>а)</p> <p>Воздухопловни барања за цврстина;</p> <p>Структурна класификација, примарна секундарна, терцијална;</p> <p>Концепти за сигурност, сигурносен веки толеранција на на штета;</p> <p>Системи за идентификација на зони и станици;</p> <p>Притисок, напрегање, деформација, компресија,</p>	2	2	—

<p>лизгање, увиткување (торзија) тензија, цилиндричен напон, замор на материјалот; Одредби за одводи и вентилација; Одредби за системски инсталации; Одредба за заштита од удар на гром. Заземјување на воздухоплов.</p> <p>б)</p> <p>Конструкциски методи: труп со носечка обвивка костур на трупот на воздухопловот, стрингери,</p> <p>надолжни носачи на трупот, прегради на делот од воздухопловот под притисок, потпирачи, елементи за појачување на структурата, врски, греди, структура на подот, заштита од корозија, крилја, методи на изолација, појачување, методи на изолација, додатоци на опашката и моторот; Техники за склопување на структури: заковување, спојување со завртки, метализација; Методи за заштита на површината како што се хромирање, галванизација, фарбање; Чистење на површината; Симстрија на трупот: методи на израмнување и проверки на симетријата.</p> <p>11.3 Структури на конструкцијата на воздухоплови-авиони</p> <p><i>11.3.1 Труй (Здружение на воздухопловни превозници на Америка-АТА 52/53/56)</i></p>	1	2	—
<p>Изградба и (конструирање/спојување) под притисок; Додатоци на крило, стабилизатор, носач и стоен трап; Вградување на седишта и систем на натоварување; Врати и излези при вонредна состојба: изработка, механизми, работа и безбедносни уреди(механизми). Конструкција на прозори и ветробрански стакла и механизми.</p>	1	2	—

<p><i>11.3.2 Крила (АТА 57)</i> Изградба; Складирање на гориво; Стоен трап, носач, командна површина и додатоци за високо подигнување/преден отпор.</p>	1	2	—
<p><i>11.3.3 Стабилизатори (АТА 55)</i> Изградба; Додаток на командната површина.</p>	1	2	—
<p><i>11.3.4 Командна површина за лејвање (АТА 55/57)</i> Изградба и споеви; Уравнотежување (балансирање);тежинско и аеродинамично.</p>	1	2	—
<p><i>11.3.5 Гондоли и носачи (АТА 54)</i> Изработка; Противпожарни сидови; Моторни носачи.</p>	1	2	—
<p>11.4 Климатизација и притисок во кабина (АТА 21)</p>			
<p><i>11.4.1 Снабдување со воздух</i> Извори за снабдување со воздух вклучувајќи моторни одводи, АПУ (помошен извор на енергија) и подна количка;</p>	1	2	—
<p><i>11.4.2 Климатизација</i> Системи за климатизација: Уреди за кружење (циркулација) на воздух и пара; Разводни системи Контрола на протокот, температура и влажност.</p>	1	3	—
<p><i>11.4.3 Притисок</i> Системи за притисок; Контрола и индикација, вклучувајќи и контролни и безбедносни вентили; Контролори на кабинскиот притисок.</p>			
<p><i>11.4.4 Уреди за безбедност и предупредување</i> Уреди за заштита и предупредување.</p>	1	3	—
<p>11.5 Инструменти/Системи за воздухопловна електроника</p>			
<p><i>11.5.1 Системи на инструменти (АТА 31)</i> Питот статика: висинометар, брзинометар, вариометар; вештачки хоризонт, покажувач на правец,</p>	1	2	—

покажувач на смер, покажувач на хоризонтална положба на воздухоплов, покажувач и коректор на искосување (turn and bank indicator, turn coordination), покажувач на свртување и лизгање, координатор на лизгање; Компаси: директно отчитување, далечинско отчитување; Покажување на аголот на напад, системи за предупредување за губење на брзината; Други показатели на авионскиот систем.				
<i>11.5.2 Системи за воздухопловна електроника</i>	1	1	—	
Основи на распоред на системи и работа на: Автоматско летање (АТА 22) Комуникации (АТА 23) Системи на навигација (АТА 34).				
11.6 Електрична енергија (АТА 24)	1	3	—	
Вградување и работа на акумулатори; Производство на еднонасочна струја ДЦ ; Производство на неизменична струја(АЦ); Производство на струја во случаи на нужда; Регулација на напон; Распределба на енергија; Трансформатори, инвертори, исправувачи Заштита на струјни кола Надворешно/напојување од земја.				
11.7 Опрема и уредување (АТА 25)				
а)	2	2	—	
Прописи за опрема за итни случаи; Седишта, пилотски појаси за врзување				
и патнички појаси за врзување;				
б)	1	1	—	
Конфигурација на кабината; Распоред на опремата во кабината Вградување на внатрешната опрема Опрема за забава Инсталација на кујна (бифе) Опрема за ракување и чување на карго Скалила за воздухоплов.				
11.8 Заштита од пожар (АТА 26)	1	3	—	
(а)				
Откривање на пожар и чад и системи за предупредување;				

Системи за гаснење на пожар; Тестирање на системите; (б) Пренослив апарат за гаснење на пожар.	1	1	—
11.9 Команди на летот (АТА 27)	1	3	—
Примарни команди: крилце, висина на крмата, правец на крмата, спојлер; Контрола на рамнотежата; Активна контрола на товарот; Уреди за високо подигнување; Спуштање на висината, кочници; Управување со системот: рачно, хидраулично, пневматско, електрично, управување со помош на жични водови. Вештачко чувство за оптеретување на командите за летање, ублажувач на страничните удари во летот, контрола во однос на Маховиот број, ограничувач на правецот на крмата, осигурувач на командните површини; Балансирање и монтажа; Систем за заштита од губење на брзината			
11.10 Системи за гориво (АТА 28)	1	3	—
Распоред на системот; Резервоари за гориво; Системи за снабдување; Испуштање на гориво во воздух, вентилирање, цедење на горивото (дренажа);			
Вкрстено напојување со гориво од резервоар и пренос на гориво. Индикација и предупредување; Дополнување со гориво и празнење Лонгитудинални системи за урамнотежување на гориво.			
11.11 Хидрауличен погон (АТА 29)	1	3	—
Распоред на системот; Хидраулични течности; Хидраулични резервоари и хидро акумулатори; Извори на притисок: електричен, механички, пнеуматски; Извори на притисок во случај на нужда;			

Контрола на притисокот; Дистрибуција на сила; Индикација и системи за предупредување; Поврзаност со други системи.			
11.12 Заштита од мраз и дожд (АТА 30)	1	3	—
Формирање на мраз, видови на мраз и откривање на мраз; Системи против замрзнување: електрични, со врел воздух, хемиски; Системи за одмрзнување: електрични, пневматски, хемиски; Заштитно средство против дожд и отстранување на дождот; Греење на питот цевки. Системи на брисачи.			
11.13 Стоен трап (АТА 32)	2	3	—
Конструкција и ублажување на удар; Системи за извлекување и вовлекување: при нормални и вонредни околности Индикации и предупредувања; Тркала кочници, систем против блокирање и автоматско кочење; Гуми; Управување;			
11.14 Светла (АТА 33)	2	3	—
Надворешни: навигација, слетување, таксирање, мраз; Внатрешни: кабина, пилотска кабина, простор за товар (багаж). Во вонредни околности.			
11.15 Кислород (АТА 35)	1	3	—
Распоред на системот; пилотска кабина, кабина. Извори, складирање (резервоари), полнење, дистрибуција. Регулација на доводот; Индикација и предупредување;			
11.16 Пневматика/вакуум (АТА 36)	1	3	—
Распоред на системот; Извори: мотор/АПУ (помошен извор на енергија), компресори, резервоари, уреди од земја; Контрола на притисокот; Дистрибуирање; Индикација и предупредување; Врска со останатите системи;			
11.17 Вода и отпад (АТА 38)	2	3	—

<p>Распоред на системот за вода, снабдување, дистрибуција, сервисирање и одвод; (Начин на работа) Распоред на тоалет системот, испуштање на вода и сервисирање; Аспекти на корозија; 11.18 Системи за одржување во воздухопловот (АТА 45) Централни компјутери за одржување; Систем за вснимување (внесување) на податоци; Систем на електронска база на податоци; Печатење Следење на структурата (следење на толеранција на штета).</p>	1	2	—
МОДУЛ 11Б. АЕРОДИНАМИКА СТРУКТУРИ И СИСТЕМИ НА КЛИПНИ АВИОНИ			
<p><i>Забелешка:</i> Опфатот на овој Модул треба да ја изразува технологијата на авионите, кои се однесуваат на поткатегијата А2 И Б1.2</p>			
	Ниво		
	А	Б1.2	Б2
<p>11.1 Теорија на летање</p> <p><i>11.1.1 Аеродинамика на авионите и контроли на летање</i></p> <p>Работа и ефекти од:</p>	1	2	—
<p>Контрола на движењето по земја, крилца и спојлери; Контрола на висината: висински кормила, стабилизатори, стабилизатори при различни наклони и воздухоплови од типот “патка”. Контрола на свртување, ограничување на правецот на крмата; Контрола со елевони, рудерватори; Уреди за високо полетување, процепи, преткрилца, заткрилца, крилца-заткрилца. Уреди за индукција на предниот отпор, спојлери, испуштање на предниот дел, кочници;</p>			

<p>Ефекти од аеродинамичка преграда, предни ивици.</p> <p>Контролирање на граничниот слој, (вортекс) вртложни генератори, уреди за предна ивица, слом на погонот или уреди на завршетоците на крилата.</p> <p>Работа и ефект на корекционите површини, балансни и антибалансни површини, серво површини, површини со федери (spring tabs), рамнотежна маса (mass balance)</p> <p>водење на командни површини (control surface bias),</p> <p>аеродинамични рамнотежни површини;</p> <p><i>11.1.2 Леј со голема брзина-нема</i></p> <p>11.2 Воздухопловни структури – Општи концепти</p> <p>а)</p> <p>Барања за пловидбенсот за структурна цврстина;</p> <p>Структурна класификација, примарна секундарна, терцијална;</p> <p>Концепти за сигурност, сигурносен век и толеранција на штета;</p> <p>Системи за идентификација на зони и станици;</p> <p>Притисок, напрегање, деформација, компресија, лизгање, увиткување (торзија) тензија, цилиндричен напон, замор на материјалот;</p>			
<p>Одредби за одводи и вентилација;</p> <p>Одредби за системски инсталации;</p> <p>Одредба за заштита од удар на гром.</p> <p>Заземјување на воздухоплов.</p> <p>б)</p> <p>Конструкциски методи: труп со носечка обвивка</p> <p>костур на трупот на воздухопловот, стрингери,</p> <p>надолжни носачи на трупот, прегради на делот од воздухопловот под притисок,</p>	—	—	—
	2	2	—
	1	2	—

<p>потпирачи, елементи за појачување на структурата.</p> <p>врски, греди, структура на подот, заштита од корозија,</p> <p>крилја, методи на изолација, појачување, методи на изолација,</p> <p>додатоци на опашката и моторот;</p> <p>Техники за склопување на структури: заковување,</p> <p>спојување со завртки, метализација;</p> <p>Методи за заштита на површината како што се хромирање,</p> <p>галванизација, фарбање;</p> <p>Чистење на површината;</p> <p>Симетрија на трупот: методи на израмнување и проверки на симетријата.</p> <p>11.3 Структури на конструкцијата на воздухоплови-авиони</p> <p><i>11.3.1 Трупи (Здружение на воздухопловни превозници на Америка-АТА 52/53/56)</i></p> <p>Изградба и (конструирање/спојување) под притисок;</p> <p>Додатоци на носач на задниот дел на авионот и стоен трап;</p> <p>Вградување на седишта;</p> <p>Врати и излези при вонредна состојба: изработка и работа.</p> <p>Додатоци на прозори и ветробрански стакла.</p> <p><i>11.3.2 Крила (АТА 57)</i></p> <p>Изградба;</p> <p>Складирање на гориво;</p> <p>Стоен трап, носач, командна површина</p>	1	2	—
<p>и додатоци за високо подигнување/преден отпор.</p> <p><i>11.3.3 Стабилизатори (АТА 55)</i></p> <p>Изградба;</p> <p>Додаток на командната површина.</p> <p><i>11.3.4 Командна површина за лејшање (АТА 55/57)</i></p> <p>Изградба и споеви;</p> <p>Уравнотежување (балансирање);тежинско и аеродинамично.</p> <p>11.3.5 Гондоли и носачи (АТА 54)</p> <p>(а) гондоли и носачи</p> <p>Изработка;</p> <p>Противпожарни сидови;</p>	1	2	—
<p>и додатоци за високо подигнување/преден отпор.</p> <p><i>11.3.3 Стабилизатори (АТА 55)</i></p> <p>Изградба;</p> <p>Додаток на командната површина.</p> <p><i>11.3.4 Командна површина за лејшање (АТА 55/57)</i></p> <p>Изградба и споеви;</p> <p>Уравнотежување (балансирање);тежинско и аеродинамично.</p> <p>11.3.5 Гондоли и носачи (АТА 54)</p> <p>(а) гондоли и носачи</p> <p>Изработка;</p> <p>Противпожарни сидови;</p>	1	2	—
<p>и додатоци за високо подигнување/преден отпор.</p> <p><i>11.3.3 Стабилизатори (АТА 55)</i></p> <p>Изградба;</p> <p>Додаток на командната површина.</p> <p><i>11.3.4 Командна површина за лејшање (АТА 55/57)</i></p> <p>Изградба и споеви;</p> <p>Уравнотежување (балансирање);тежинско и аеродинамично.</p> <p>11.3.5 Гондоли и носачи (АТА 54)</p> <p>(а) гондоли и носачи</p> <p>Изработка;</p> <p>Противпожарни сидови;</p>	1	2	—

Моторни носачи.			
11.4 Климатизација и притисок во кабина (АТА 21)	1	3	—
Системи за притисок и климатизација; Контролори на кабинскиот притисок, уреди за заштита и предупредување.			
11.5 Инструменти/Авионски системи			
<i>11.5.1 Системи на инструменти (АТА 31)</i>	1	2	—
Питот статика: висинометар, брзинометар, вариометар; Жироскоп: вештачки хоризонт, покажувач на правец, покажувач на смер, покажувач на хоризонтална положба на воздухоплов, покажувач и коректор на искосување (турн анд банк индикатор, фури координатион), покажувач на свртување и лизгање, координатор на лизгање; Компаси: директно отчитување, далечинско отчитување; Покажување на аголот на напад, системи за предупредување за губење на брзината; Други показатели на авионскиот систем.			
<i>11.5.2 Системи за воздухопловна електроника</i>	1	1	—
Основи на распоред на системи и работа на: Автоматско летање (АТА 22) Комуникации (АТА 23) Системи на навигација (АТА 34).			
11.6 Електрична енергија (АТА 24)	1	3	—
Вградување и работа на акумулатори; Производство на еднонасочна струја ДЦ; Регулација на напон; Распределба на енергија; Заштита на струјни кола Инвертори, трансформатори.			
11.7 Опрема и уредување (АТА 25)			
а)	2	2	—
Прописи за опрема за итни случаи; Седишта, пилотски појаси за врзување и патнички појаси за врзување;			
б)	1	1	—
Конфигурација на кабината; Распоред на опремата во кабината			

Вградување на внатрешната опрема Опрема за забава Вградување на кујна (бифе) Опрема за ракување и чување на карго Скалила за воздухоплов.			
11.8 Заштита од пожар (АТА 26)			
(а) Системи за гаснење на пожар; Откривање на пожар и чад и системи за предупредување; Тестирање на системите;	1	3	—
(б) Пренослив апарат за гаснење на пожар.	1	3	—
11.9 Команди на летот (АТА 27)	1	3	—
Примарни команди: крилце, висина на крмата, правец на крмата, спојлер; Тримери; Уреди за високо подигнување; Управување со системот: рачно. Балансирање и монтажа; Систем за предупредување за губење на брзината.			
11.10 Системи за гориво (АТА 28)	1	3	—
Распоред на системот; Резервоари за гориво; Системи за снабдување; Вкрстено напојување со гориво од резервоар и пренос на гориво. Индикација и предупредување;			
Дополнување со гориво и празнење.			
11.11 Хидрауличен погон (АТА 29)	1	3	—
Распоред на системот; Хидраулични течности; Хидраулични резервоари и хидро акумулатори; Извори на притисок: електричен, механички, пнеуматски; Извори на притисок вовонредни околности; Контрола на притисокот; Дистрибуција на сила; Системи за индикација и предупредување;			
11.12 Заштита од мраз и дожд (АТА 30)	1	3	—
Формирање на мраз, видови на мраз и откривање на мраз;			

Системи за одмрзнување: електрични, пневматски, хемиски; Греење на питот цевки; Системи на брисачи.			
11.13 Стоен трап (АТА 32) Конструкција и ублажување на удар; Системи за извлекување и вовлекување: при нормални и вонредни околности Индикации и предупредувања; Тркала кочници, систем против блокирање и автоматско кочење; Гуми; Управување;	2	3	—
11.14 Светла (АТА 33) Надворешни: навигација, слетување, таксирање, мраз; Внатрешни: кабина, пилотска кабина, простор за товар (багаж). Во вонредни околности.	2	2	—
11.15 Кислород (АТА 35) Распоред на системот; пилотска кабина, кабина. Извори, складирање (резервоари), полнење, дистрибуција. Регулација на доводот; Индикација и предупредување;	1	3	—
11.16 Пневматика/вакуум (АТА 36) Распоред на системот; Извори: мотор/АПУ (помошен извор на енергија),	1	3	—
компресори, резервоари, уреди од земја; Контрола на притисокот; Дистрибуирање; Индикација и предупредување; Врска со останатите системи;			
11.17 Вода и отпад (АТА 38) Распоред на системот за вода, снабдување, дистрибуција, сервисирање и одвод; (Начин на работа) Распоред на тоалет системот, испуштање на вода и сервисирање; Аспекти на корозија;	2	3	—
МОДУЛ 12. АЕРОДИНАМИКА, СТРУКТУРИ И СИСТЕМИ НА ХЕЛИКОПТЕРИ			
Ниво			

	A3 A4	B1.3 B1.4	B2
<p>12.1 Теорија на летање – аеродинамика на ротирачко крило</p> <p>Терминологија</p> <p>Ефекти од жirosкопска прецесија;</p> <p>Реакција на вртлив момент (торзија) и контрола на правец;</p> <p>Асиметрија на полетување, намалување на брзината на лопатката;</p> <p>Тенденција за translација (преведување) и корекција;</p> <p>Кориолисов ефект и компензација;</p> <p>Вортексов прстен, подесување на силата, прекумерно свртување;</p> <p>Автоматска ротација (Авторотација);</p> <p>Земјан ефект;</p>	1	2	—
<p>12.2 Системи за контрола на летот</p> <p>Циклична контрола; (циклична промена на чекорот)</p> <p>Колективна контрола; (коллективна промена на чекор);</p> <p>Броновиден диск;</p> <p>Контрола на правецот: контрола на вртливиот момент, ротор на опашката, пропуштање на воздух.</p> <p>Глава на главниот ротор: конструкција (дизајн) и работни карактеристики;</p>	2	3	—
<p>Амортизери на лопатка на роторот во опашката: функција и конструкција</p> <p>Лопатки на роторот: конструкција и прицврстување на лопатката на главниот ротор и роторот во опашката;</p> <p>Контрола на рамнотежната положба: фиксни и прилагодливи стабилизатори;</p> <p>Работа на системот: рачен, хидрауличен, електричен и управување со помош на водови од жица;</p> <p>Вештачко чувство на преоптоварување на командите на летот;</p> <p>Балансирање и корекција;</p>			

<p>12.3 Следење на лопатката и анализа на вибрациите</p> <p>Порамнување на роторот</p> <p>Следење на главниот ротор и роторот на опашката;</p> <p>Статичко и динамичко балансирање;</p> <p>Видови на вибрација; методи за намалување на вибрацијата;</p> <p>Земјишна резонанца;</p>	1	3	—
<p>12.4 Трансмисии</p> <p>Редуктори, главни ротори и ротори на опашката;</p> <p>Спојници, уреди за ослободување на тркалото и кочница на роторот;</p>	1	3	—
<p>12.5 Воздухопловна структура</p> <p>а)</p> <p>Воздухопловни правила за јачина на структурата;</p> <p>Структурна класификација: примарна, секундарна, терцијална;</p> <p>Безбедност, концепти на толеранција на оштетувањето;</p> <p>Идентификација на системи по зони и станици;</p> <p>Напон, напрегање, свиткување, компресија, лизгање,</p> <p>торзија, тензија, цилиндричен напон, замор;</p> <p>Одредби за одводи и вентилација;</p> <p>Одредби за инсталација на системи;</p> <p>Одредби (Прописи) за заштита од удар на гром;</p>	2	2	—
<p>б)</p> <p>Конструкциски методи за: труп на воздухоплов,</p> <p>костур на воздухопловот, обложување на воздухоплов,</p> <p>дополнителни носачи, надолжни носачи, профили,</p> <p>структурни појачувачи (плочи), потпирачи, врски, греди,</p> <p>подни структури, засилување, методи на изолација,</p> <p>заштита од корозија;</p>	1	2	—

<p>Додатоци на носачот, стабилизаторот и стојниот трап; Вградување на седишта; Врати: изработка, механизми, работа и безбедносни уреди; Прозори и изработка на шофершајбна; Складирање на гориво; Противпожарни ѕидови; Моторни носачи; Техники за монтажа на структурата: соковање, завртки, метализација; Методи за заштита на површината како што се: хромирање, анодна заштита, фарбање; Чистење на површината; Симетрија на структурата на воздухопловот: методи на порамнување и контрола на симетријата на трупот.</p>			
<p>12.6 Климатизација (АТА 21) <i>12.6.1 Довод на воздух</i> Извори на довод на воздух вклучувајќи и мотор и количка по земја.</p>	1	2	—
<p><i>12.6.2 Климатизација</i> Системи за климатизација; Систем на дистрибуирање; Контролни системи за проток и температура; Уреди за заштита и предупредување.</p>	1	3	—
<p>12.7 Инструменти/системи за воздухопловна електроника <i>12.7.1 Системи на инструменти (АТА 31)</i> Питот статички: Висинометар, брзинометар,</p>	1	2	—
<p>индикатор на вертикална брзина; Жироскопски: вештачки хоризонт, команден уред за навигација, покажувач на курсот, покажувач на хоризонталната ситуација, покажувач на свртување и лизгање, координатор на лизгањето; Компаси: магнетски, далечински; Системи за индикација на вибрација ХУМС (Систем за следење на состојбата и употребата на уредите)</p>			

Останати системи за индикација. <i>12.7.2 Системи за воздухопловна електроника</i>	1	1	—
Основи на распоредување на системите и работа на: Автоматско летање (АТА 22); Комуникации (АТА 23); Системи на навигација (АТА 34).	1	3	—
12.8 Електрична енергија (АТА 24) Вградување и работа на акумулатори; Производство на еднонасочна струја; Производство на наизменична струја; Производство на струја во вонредна состојба; Регулација на напон; Распределба на енергија; Трансформатори, претворувачи, исправувачи; Заштита на струјни кола; Извори на напојување на земја;			
12.9 Опрема и внатрешно уредување (АТА 25) а) Услови за опрема во вонредна состојба; Седишта, пилотски појаси и патнички појаси за врзување; Системи за полетување;	2	2	—
б) Системи за пловење во итни случаи; Конфигурација на кабината, задржување на товарот; Распоред на опремата; Вградување на опремата во кабината.	1	1	—
12.10 Заштита од пожар (АТА 26)	1	3	—
Откривање на пожар и чад и системи за предупредување; Системи за гаснење на пожар; Тестирање на системите;			
12.11 Системи за горива (АТА 28)	1	3	—
Распоредување на системот и начин на работа; Резервоари за гориво; Системи за довод на гориво во воздух, Вентилирање, дренажа (цедење); Вкрстено напојување од резервоари и пренос (трансфер) на гориво. Индикација и предупредување; Повторно полнење на гориво и празнење.			
12.12 Хидрауличен погон (АТА 29)	1	3	—

<p>Распоред на системот и начин на работа; Хидраулични течности; Хидраулични резервоари и акумулатори; Извори на притисок: електричен, механички пневматски; создавање на притисок во итни случаи; Контрола на притисокот; Дистрибуција на енергија; Системи за индикација и предупредување; Поврзаност со други системи; 12.13 Заштита од мраз и дожд (АТА 30) Формирање на мраз, видови на мраз и откривање на мраз; Системи против замрзнување и за одмрзнување: електрични, топол воздух и хемиски; Заштитно средство против дожд и отстранување; Греење со напојување и одвод. 12.14 Стоен трап Конструкција, апсорбирање на удар; Системи за издолжување и вовлекување: во нормални и вонредни околности; Индикации и предупредување; Тркала, гуми, кочници; Управување; Дрљача, пловки. 12.15 Светла (АТА 33) Надворешни: навигација, слетување, рулање, мраз;</p>	1	3	—
<p>Внатрешни: кабина, пилотска кабина, простор за багаж; Во вонредна ситуација. 12.16 Пневматик/ Вакуум (АТА 36) Распоред на системот; Извори: мотор, компресори, резервоари, снабдување од земја. Контрола на притисокот; Дистрибуција; Индикација и предупредување; Поврзаност со останатите системи.</p>	1	3	—
МОДУЛ 13. АЕРОДИНАМИКА, СТРУКТУРИ И СИСТЕМИ НА ВОЗДУХОПЛОВИ			
	Ниво		
	А	Б1	Б2

<p>13.1 Теорија на летање <i>а) Аеродинамика на авион и команди за лејџ</i> Начин на работа и ефекти од: - контрола на движењето по земја: крилца и спојлери; - вертикална контрола на наклон (питцх контрол): елеватори, стабилизатори, стабилизатори при различни наклони и воздухоплови од типот "патка"; - контрола на свртување, ограничувачи на правецот на крмата; Контрола со елевони, рудеватори; Уреди за подигање нагоре: процепи, преткрилца, заткрилца; Уреди за индукција на предниот отпор: спојлери, испуштање на предниот дел, кочници; Начин на работа и ефекти од тримери, серво тримери, контрола на површинскиот наклон; <i>б) Лејџ со голема брзина</i> ултразвучен лет, лет над брзината на звукот, Махов број, критичен Махов број. <i>в) Аеродинамика на ројџор</i> Терминологија; Дејствување и ефект од циклични промени на чекорот</p>	<p>— —</p> <p>— —</p> <p>— —</p>	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>
<p>на ротор, дејствување и ефект од колективни промени на чекор на ротор и контроли на анти-торзискиот момент.</p>		
<p>13.2 Структури-Општи концепти</p>		
<p><i>а)</i> Основи на структурни системи</p>	<p>— —</p>	<p>1</p>
<p><i>б)</i> Системи за идентификација на зони и станици; Електрично заземјување; Одредба за заштита од удар на гром.</p>	<p>— —</p>	<p>2</p>
<p>13.3 Автоматско летање (АТА 22)</p>		
<p>Основи на контролата на автоматско летање вклучувајќи</p>	<p>— —</p>	<p>3</p>

<p>ги работните принципи и тековната терминологија; Обработка на командните сигнали; Начини на работа: контрола на воздухопловот по висина, правец и подолна оска; Ублажувач на свртувањето; Систем за зголемување на стабилноста во хеликоптерите; Автоматска контрола на рамнотежната состојба; Интерфејс за помош при навигација на автоматскиот пилот; Системи за автоматско пригушување; Системи за автоматско слетување; принципи и категории, начини на работа, пристап, понирање , слетување, кружење, монитори на системот и услови при дефекти.</p>		
<p>13. 4 Комуникација/навигација (АТА 23/34) Основи на распространување на радио бранови, антени, линии за пренесување, комуникација, приемник и предавател; -Работни принципи на следниве системи: -Комуникација на многу висока фреквенција (ВХФ); -Комуникација на висока фреквенција (ХФ);</p>	<p>— —</p>	<p>3</p>
<p>-Аудио; -Предаватели за итно лоцирање, (ЕЛТ) (Emergency Location Transmitters); -Магнетофон во пилотската кабина; -Високофреквентен повеќе месечен радиопредавател (ВОР); -Радиокомпас (АДФ); -Систем на инструменти за слетување (ИЛС); -Систем за слетување на микробранови (МЛС); -Систем за правецот на летот; -Опрема за мерење на оддалеченост (ДМЕ); -Многу ниска фреквенција и хиперболична навигација (ВЛФ/Омега); -Навигација со помош на уредот ДОПЛЕР; -Просторна навигација РНАВ, системи; -Системи за управување со летот;</p>		

<p>-Светски систем за одредување на положбата (ГПС), сателитски систем за глобална навигација (ГНСС); -Инерцијален навигациски систем; -Секундарен надзорен радар, АТС предавател; -Систем за тревожење и избегнување на судир (ТЦАС); -Метеоролошки радар; -Радио висиномер; -АРИНЦ компанија за комуникација и известување.</p>	—	—	3
<p>13.5 Електрична енергија (АТА 24) Вградување и работа на акумулатори; Производство на еднонасочна струја (ДС); Производство на наизменична струја (АС); Производство на струја за итни случаи; Регулирање на напонот; Распределба на енергија; Трансформатори, инвертори, исправувачи; Заштита на струјни кола; Извори на напојување од земја;</p>	—	—	3
<p>13.6 Опрема и внатрешно уредување (АТА 25) Електронска опрема за итни случаи; Опрема за забава во кабината;</p> <p>13.7 Команди на летот (АТА 27)</p>	—	—	3
<p>а) Примарни команди: крилце, висина на крмата, правец на крмата, спојлер; Контрола на рамнотежата; Активна контрола на товарот; Уреди за високо подигнување; Воздушни кочници; Управување со системот: рачно, хидраулично, пневматско; Уред за вештачко чувство за оптоварување на команда на летот, пригушувач на свртувањето, махова рамнотежа, ограничувач на правецот на крмата, осигурувач на командните површини; Систем за заштита од губење на брзината.</p>	—	—	1
<p>б) Работа на системот: електричен, управување</p>	—	—	2

<p>со електрични водови</p> <p>13.8 Системи на инструментите (АТА 31)</p> <p>Класификација;</p> <p>Атмосфера;</p> <p>Терминологија;</p> <p>Уреди и системи за мерење на притисок;</p> <p>Питот статички системи;</p> <p>Висинометри;</p> <p>Вариометри;</p> <p>Брзинометри;</p> <p>Махометри;</p> <p>Системи за известување за висината/за тревога;</p> <p>Компјутери за воздушни податоци;</p> <p>Пневматски систем за инструментни;</p> <p>Директно читање на притисокот и темометри;</p> <p>Системи за покажување на температурата;</p> <p>Системи за покажување на количеството на гориво.</p> <p>Жироскопски принципи;</p> <p>Вештачки хоризонт;</p> <p>Индикатори за лизгање;</p> <p>Жироскопи за покажување на правецот;</p> <p>Системи за предупредување за опасно приближување</p>	—	—	2
<p>кон земјата;</p> <p>Системи на компаси;</p> <p>Системи за регистрирање на параметрите на летот;</p> <p>Системи за електронски инструменти на летот;</p> <p>Системи на инструменти за предупредување, вклучувајќи ги системите за главно предупредување и централизирани табли за предупредување;</p> <p>Системи за предупредување за губење на брзината и системи за покажување на аголот на напад;</p> <p>Мерење и индикација на вибрација;</p> <p>13.9 Светла (АТА 33)</p> <p>Надворешни: навигација, слетување, лизгање, мраз;</p> <p>Внатрешни: кабина,пилотска кабина,товар;</p> <p>Итни случаи.</p>	—	—	3

13.10 Системи за одржување во воздухопловот (АТА 45) Компјутери за централно одржување Систем за внесување на податоци; Систем на електронска библиотека; Печатење; Следење на структурата (следење на толеранцијата на оштетување).	—	—	2
МОДУЛ 14. ПОГОНСКА ГРУПА			
	Ниво		
	А	Б1	Б2
14.1 Турбински мотори а) Уредување на конструкијата и работа на млазен мотор, вентилаторски млазен мотор, турбоосовина и турбоелисни мотори.	—	—	1
б) Контрола на електронскиот мотор и системи за мерење на горивото (ФАДЕЦ).	—	—	2
14.2 Системи за индикација на моторот Температура на издуваниот гас/системи за мерење на температурата на турбината; Брзина на моторот;	—	—	2
Индикација на потисокот на моторот; степен на притисок на моторот; празнење на притисокот во моторната турбина – или системи за мерење на притисокот во млазникот; Притисок и температура на маслото; Притисок, температура и проток на горивото; Притисок на полнење на моторот; Торзионен момент на моторот; Брзина на пропелер.			
МОДУЛ 15. МОТОР СО ГАСНА ТУРБИНА			
	Ниво		
	А	Б1	Б2
15.1 Основи Потенцијална енергија, кинетичка енергија, Њутнови закони за движење, Брајтонов циклус; Врската помеѓу сила, работа, моќност, енергија,	1	2	—

брзина, забрзување; Уредување на конструкцијата и работа на млазен мотор, вентилаторски млазен мотор, турбо осовина и турбо елисни мотори. 15.2 Работа на моторот Бруто потисок, нето потисок, запушен млазен потисок, дистрибуција на потисок, резултантен потисок, коњска сила, еквивалентна коњска сила на осовината, специфична потрошувачка на гориво. Ефикасност на моторот; Степен на двострујност и степен на притисок на моторот; Притисок, температура и брзина на протокот на гас; Номинална сила на моторот, статички потисок, влијание на брзината, апсолутна висина и топла клима, рамна сила, ограничувања.	—	2	—
15.3 Довод Доводен канал;	2	2	—
Ефект од различни доводни конфигурации; Заштита од мраз. 15.4 Компресори Аксијални и центрифугални видови; Конструкциски особини, работни принципи и примени; Балансирање на вентилаторот; Работа; Причини и ефекти од пумпање на компресорот; Методи на контрола на протокот на воздух; Вентили за испуштање, влезна спроводна лопатка, подвижна лопатка на статор, ротирачка лопатка на статор; Степен на компресија.	1	2	—
15.5 Оддел за согорување Конструкциски својства и принципи на работа.	1	2	—
15.6 Оддел за турбина Работа и карактеристики на различни типови	2	2	—

лопатки на турбини; Прицврстување на лопатката на диск; Лопатка на спроводниот апарат; Причини и ефекти од напрегање и лизгање на лопатката на турбината; 15.7 Издувување	1	2	—
Конструкциски својства и принципи на работа; Конвергентни, дивергентни и млазници со променлив пресек; Намалување на звукот на моторот; Уред за промена на правецот на млазот; 15.8 Лежишта и плумби	—	2	—
Конструкциски својства и принципи на работа; 15.9 Масло и гориво Својства и спецификации Додатоци на горивото; Мерки на претпазливост.	1	2	—
15.10 Системи за подмачување Работа на системот/основа и елементи	1	2	—
15.11 Системи за гориво Работа на контролата на моторот и системи	1	2	—
за мерење на горивото, вклучувајќи ја електронската контрола на моторот (ФАДЕЦ); Распоред и компоненти на системите. 15.12 Системи за воздух Работа на системите за дистрибуција на воздух до моторот и за анти-мраз контрола, вклучувајќи внатрешно ладење, пломбирање и надворешни воздушни сервиси.	1	2	—
15.13 Системи за придвижување и палење Работа на системите за придвижување на моторот и нивните компоненти; Системи за палење и нивни компоненти; Услови за одржување на безбедноста.	1	2	—
15.14 Системи за индикација на моторот Температура на издувните гасови/ меѓуфазна температура на турбината; Индикација на потисокот на моторот; степен на притисок на моторот; празнење на притисокот во моторната турбина или системи	1	2	—

за мерење на притисокот во млазникот; Притисок и температура на маслото; Притисок и проток на горивото; Брзина на моторот; Мерење и индикација на вибрацијата; Вртлив момент; Сила.			
15.15 Системи за зголемување на силата	—	1	—
Начин на работа и примена; Вбризгување на вода, смеша вода-метанол; Системи на комори за последователно согорување.			
15.16 Турбо-елисни мотори	1	2	—
Слободна турбина, турбина поврзана со гас и турбини споени со запчаници; Редуктори; Интегрирана контрола на мотори и пропелери; Сигурносни уреди во случај на преголема брзина.			
15.17 Турбо-осовински мотори	1	2	—
Изработка, погонски системи, редукотри, спојки контролни системи.			
15.18 Помошни помошни групи (АПУс)	1	2	—
Примена, начин на работа, системи за заштита.			
15.19 Инсталација на погонска постројка	1	2	—
Поставување на противпожарни видови, поклопци, аустични панели, носачи на моторот, анти-вибрациони носачи, црева, цевки, водови за напојување, приклучоци, ожичување, контролни кабли и држачи *(клипови, полуги), потпорни точки за подигање и дренажа.			
15.20 Системи за заштита од пожари	1	2	—
Системи за откривање и гаснење на пожар.			
15.21 Следење на работата на моторот и работа на земја	1	3	—
Процедура за пуштање во работа и пробување на моторот на земја; Толкување (интерпретација) на излезната сила на моторот и останати параметри;			

Следење на работата на моторот (вклучувајќи и анализа на маслото, вибрацијата и бороскопот); Инспекција на моторот и компонентите според критериуми, толеранции и податоци наведени од страна на производителот; Миене (чистење) на компресорот; Оштетување на надворешен објект.	—	2	—
15.22 Складирање и заштита на моторот	—	2	—
Конзервирање и деконзервирање на моторите, составните делови и системи.			
МОДУЛ 16. КЛИПЕН МОТОР			
	Ниво		
	А	Б1	Б2
16.1 Основи	1	2	—
Механички, термички и волуметрички дејства;			
Работни циклуси 2-тактен, 4-тактен, Ото и Дизел; Движење (од) на клипот и степен на компресија; Вид на моторот и начин на палење.			
16.2 Перформанси на моторот	1	2	—
Пресметување и мерење на силата; Фактори кои влијаат на силата на моторот; Смеша на горивото, пред-палење.			
16.3 Изработка на мотор	1	2	—
Куќиште на моторот, радилица, брегаста осовина, корито на моторот; Редуктор; Клипови и цилиндри; Спојни елементи, доводни и одводни собирни цевководи; Вентилни механизми; Редуктори за пропелери.			
16.4 Системи за гориво на моторот			
<i>16.4.1 Карбурајџори</i>	1	2	—
Видови, конструкција и принципи на работа; Ладење и затоплување.			
<i>16.4.2 Системи за вбризување на гориво</i>	1	2	—
Видови, конструкција и принципи на работа;			
<i>16.4.3 Електронско регулирање на работата на моторот</i>	1	2	—

Работа на системите за регулирање на работата на моторот и системите за мерење на горивото, вклучувајќи и електронско регулирање на работата на моторот (ФАДЕЦ). Изглед на системите и компоненти.			
16.5 Системи за придвижување и палење Системи за придвижување, системи за претходно загревање; Видови на магнети, конструкција и начин на работа; Ожичување на високонапонскиот дел за палење, свеќички за палење; Високонапонски и нисконапонски системи.	1	2	—
16.6 Системи за индукција, издувување и ладење	1	2	—
Изработка и начина на работа на: системи за индукција, вклучувајќи и алтернативни воздушни системи; Системи за издувување и системи за ладење на моторот.			
16.7 Суперполнење/Турбополнење Принципи и цел на суперполнење и неговите ефекти на параметрите на моторот; Конструкција и начин на работа на системите за суперполнење/турбополнење; Системи на терминологија; Контролни системи; Заштита на системот.	1	2	—
16.8 Масти и горива Својства и спецификации; Додатоци и гориво; Мерки на претпазливост	1	2	—
16.9 Системи за подмачкување Работа/ распоред и компоненти на системот.	1	2	—
16.10 Системи за индикација на моторот Брзина на моторот; Температура на главата на цилиндерот; Температура на средството за ладење; Притисок и температура на маслото; Температура на издувните гасови; Притисок и проток на горивото;	1	2	—

<p>Притисок на полнење на моторот; 16.11 Вградување на погонска група Поставување на противпожарни ѕидови, метален оклоп на моторот, акустични плочи, носачи на моторот, анти-вибрациони носачи, црева, цевки, водови за напојување, конектори, ожичување, контролни кабли и држачи, точки за подигнување на воздухопловот и дренажи. 16.12 Следење на работа на моторот и работа на земја Процедура за пуштање во работа и работа на земја;</p>	1	2	—
<p>Толкување (интерпретација) на излезната сила на моторот и параметри: Инспекција на моторот и компонентите: критериуми, толеранции и податоци наведени од страна на производителот. 16.13 Складиштење и чување на моторот Конзервирање и деконзервирање на моторот, составните делови и системи.</p>	—	2	—
МОДУЛ 17. ПРОПЕЛЕР			
	Ниво		
	А	Б1	Б2
<p>17.1 Основи Теорија за елементите на лопатката; Висок/низок агол на лопатката, повратен агол, нападен агол, број на вртежи; Лизгање на пропелерот; Аеродинамични, центрифугални и потисни сили. Вртлив момент; релативен проток на воздух на аголот на напад на лопатката; Вибрација и резонанса. 17. 2 Конструкција на пропелер Методи на конструкција и материјали кои се користат</p>	1	2	—
	1	2	—

<p>во дрвени, композитни и метални пропелери; Поставеност на лопатката, лице на лопатката, тело на лопатката, заден дел на лопатката и монтажа на чаурата; Фиксен чекор на елисата, контролиран чекор на елисата, постојано забрзување на пропелерот; Вградување на пропелер/капа на пропелер.</p> <p>17.3 Контрола на чекорот на пропелерот</p> <p>Контрола на брзината и механички и електрични/електронски методи на промена на чекорот на елисата; Поставување на елисата за едрене и обратен чекор; Заштита од прекумерна брзина;</p>	1	2	—
<p>17.4 Синхронизација на пропелерот</p> <p>Опрема за синхронизација и синхрофаза.</p>	—	2	—
<p>17.5 Заштита на пропелерот од мраз</p> <p>Електрична опрема за одмрзнување и течности за одмрзнување.</p>	1	2	—
<p>17.6 Одржување на пропелерот</p> <p>Статичко и динамичко балансирање; Следење на лопатката; Оценка на оштетеноста на лопатката, ерозија, корозија, оштетување од удар, раслојување; Шеми за третман/поправка на пропелерот; Работа на моторот на пропелерот.</p>	1	3	—
<p>17.7 Складирање и чување на пропелерот</p> <p>Чување и деконзервирање на пропелерот</p>	1	2	—

Додаток II

Стандард за основни испити

1. Основа за стандардизација на испити

1.1 Сите основни испити мора да се спроведуваат со употреба на формат на прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор и прашања за есеј, како што е наведено подолу.

1.2 Секое прашање со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор мора да има три алтернативни одговори, од кои само еден мора да биде точен и на кандидатот мора да му се дозволи време за секој модул, кое се заснова на номинален просек од 75 секунди по прашање.

1.3. За секое прашање за есеј потребно е да се изработи писмен одговор и на кандидатот мора да му се дозволат 20 минути за одговарање на секое прашање.

1.4. Мора да се подготват и оценат соодветни прашања за есеј со употреба на наставната програма за знаењето од Модулите 7, 9 и 10 од Додаток I на Дел-66.

1.5. За секое прашање има изготвено модел за одговор, во кој исто така се вклучени и алтернативни одговори кои може да се значајни за други пододдели.

1.6. Исто така, моделот на одговорот се расчленува на листа на важни точки познати како клучни точки.

1.7. Преодната оценка за секој дел од испитот со прашања со повеќе одговори од кои треба да се направи избор од модулот и подмодулот од Дел -66 изнесува 75%.

1.8. Преодната оценка за секое прашање за есеј е 75%, со тоа што одговорот на кандидатот мора да содржи 75% од потребните клучни точки кои ги опфаќа прашањето и никаква поголема грешка во однос на која било барана клучна точка.

1.9. Доколку се падне само на делот со прашања со повеќе одговори од кои треба да се направи избор или само на делот со есеј, тогаш треба да се преположи само делот со прашања со повеќе одговори од кои треба да се направи избор или само делот со есеј, како што одговара.

1.10. Не смеат да се употребуваат системи со казнени бодови за да се утврди дали кандидатот положил.

1.11. Сите модули од Дел-66 кои сочинуваат целосна категорија или подкатегија на дозвола за одржување на воздухоплов од Дел-66 мора да се положат во рок од 5 години по положувањето на првиот модул, освен во случајот наведен во став 1.12. Неположениот модул не смее да се преполога најмалку 90 дена по датумот на кој е паднат испитот за тој модул, освен кога станува збор за организација за обука за одржување одобрена согласно Дел-147, која спроведува курсеви за повторна обука прилагодени на паднатите предмети од одреден модул, при што неположениот модул може да се преполога по 30 дена.

1.12. Периодот од 5 години наведен во став 1.11 не се однесува на оние модули кои се вообичаени за повеќе од една категорија или подкатегија на дозвола за одржување на воздухоплов од Дел-66 и кои претходно биле положени како дел од друг испит за таа категорија или подкатегија.

2. Броеви на прашања за модули од Додадок I на Дел-66.

2.1. Предметен модул 1 Математика:

Категорија А-16 прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор и 0 прашања за есеј. Дозволено време: 20 минути.

Категорија Б1-30 прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор и 0 прашања за есеј. Дозволено време: 40 минути.

Категорија Б2-30 прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор и 0 прашања за есеј. Дозволено време: 40 минути.

2.2. Предметен модул 2 Физика:

Категорија А-30 прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор и 0 прашања за есеј. Дозволено време: 40 минути.

Категорија Б1-50 прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор и 0 прашања за есеј. Дозволено време: 65 минути.

Категорија Б2-50 прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор и 0 прашања за есеј. Дозволено време: 65 минути.

2.3. Предметен модул 3 Основи на електрика

Категорија А-0 прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор и 0 прашања за есеј. Дозволено време: 25 минути.

Категорија Б1-50 прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор и 0 прашања за есеј. Дозволено време: 65 минути.

Категорија Б2-50 прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор и 0 прашања за есеј. Дозволено време: 65 минути.

2.4. Предметен модул 4 Основи на електроника

Категорија А-нема.

Категорија Б1-20 прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор и 0 прашања за есеј. Дозволено време: 25 минути.

Категорија Б2-40 прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор и 0 прашања за есеј. Дозволено време: 50 минути.

2.5 Предметен модул 5 Дигитални техники/системи на електронски инструменти

Категорија А-16 прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор и 0 прашања за есеј. Дозволено време: 20 минути.

Категорија Б1.1 и Б1.3-40 прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор и 0 прашања за есеј. Дозволено време: 50 минути.

Категорија Б1.2 и Б1.4-20 прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор и 0 прашања за есеј. Дозволено време: 25 минути.

Категорија Б2-70 прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор и 0 прашања за есеј. Дозволено време: 90 минути.

2.6. Предметен модул 6 Материјали и хардвер

Категорија А-50 прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор и 0 прашања за есеј. Дозволено време: 65 минути.

Категорија Б1-70 прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор и 0 прашања за есеј. Дозволено време: 90 минути.

Категорија Б2-60 прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор и 0 прашања за есеј. Дозволено време: 75 минути.

2.7 Предметен модул 7 Практики за одржување:

Категорија А-70 прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор и 2 прашања за есеј. Дозволено време: 90 минути плус 40 минути.

Категорија Б1-80 прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор и 2 прашања за есеј. Дозволено време: 100 минути плус 40 минути.

Категорија Б2-60 прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор и 2 прашања за есеј. Дозволено време: 75 минути плус 40 минути.

2.8 Предметен модул 8 Основа на аеродинамика:

Категорија А-20 прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор и 0 прашања за есеј. Дозволено време: 25 минути.

Категорија Б1-20 прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор и 0 прашања за есеј. Дозволено време: 25 минути.

Категорија Б2-20 прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор и 0 прашања за есеј. Дозволено време: 25 минути.

2.9. Предметен модул 9 Човечки фактори:

Категорија А-20 прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор и 1 прашање за есеј. Дозволено време: 25 минути плус 20 минути.

Категорија Б1-20 прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор и 1 прашање за есеј. Дозволено време: 25 минути плус 20 минути.

Категорија Б2-20 прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор и 1 прашање за есеј. Дозволено време: 25 минути плус 20 минути.

2.10. Предметен модул 10 Воздухопловни законски прописи:

Категорија А-30 прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор и 1 прашање за есеј. Дозволено време: 40 минути плус 20 минути.

Категорија Б1-40 прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор и 1 прашање за есеј. Дозволено време: 50 минути плус 20 минути.

Категорија Б2-40 прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор и 1 прашање за есеј. Дозволено време: 50 минути плус 20 минути.

2.11. Предметен модул 11а Аеродинамика, конструкција и системи на турбински авиони

Категорија А-100 прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор и 0 прашања за есеј. Дозволено време: 125 минути.

Категорија Б1-130 прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор и 0 прашања за есеј. Дозволено време: 165 минути.

Категорија Б2-нема.

2.12 Предметен модул 11б Аеродинамика, конструкција и системи за клипни авиони

Категорија А-70 прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор и 0 прашања за есеј. Дозволено време: 90 минути.

Категорија Б1-100 прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор и 0 прашања за есеј. Дозволено време: 125 минути.

Категорија Б2 –нема.

2.13 Предметен модул 12 Аеродинамика, конструкција и системи за хеликоптери

Категорија А-90 прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор и 0 прашања за есеј. Дозволено време: 115 минути.

Категорија Б1-115 прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор и 0 прашања за есеј. Дозволено време: 145 минути.

Категорија Б2-нема.

2.14. Предметен модул 13 Аеродинамика, конструкција и системи за воздухоплови

Категорија А-нема.

Категорија Б1-нема.

Категорија Б2-130 прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор и 0 прашања за есеј. Дозволено време: 165 минути.

2.15 Предметен модул 14 Погонска група

Категорија А-нема.

Категорија Б1-нема.

Категорија Б2-25 прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор и 0 прашања за есеј. Дозволено време: 30 минути.

2.16 Предметен модул 15 Мотор со гасна турбина

Категорија А-60 прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор и 0 прашања за есеј. Дозволено време: 75 минути.

Категорија Б1-90 прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор и 0 прашања за есеј. Дозволено време: 115 минути.

Категорија Б2-нема.

2.17. Предметен модул 16 Клипен мотор:

Категорија А-0 прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор и 0 прашања за есеј. Дозволено време: 65 минути.

Категорија Б1-0 прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор и 0 прашања за есеј. Дозволено време: 90 минути.

Категорија Б2- нема.

2.18. Предметен модул 17 Пропелер

Категорија А-0 прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор и 0 прашања за есеј. Дозволено време: 25 минути.

Категорија Б1-30 прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор и 0 прашања за есеј. Дозволено време: 40 минути.

Категорија Б2-нема.

Додаток III

Стандарди за обука и испит за тип

1. Нивоа на обука за тип

Со трите нивоа кои се наведени подолу се дефинираат целите кои треба да се постигнат со одредено ниво на обука.

Ниво 1 Општо познавање

Краток преглед на структурата на авионот, системите и погонската група, наведени во Поглавјето за опис на системите од Прирачникот за одржување на воздухоплови.

1. Цели на курсот: По завршувањето на курсот, кандидатот ќе може да ги: Идентификува безбедносните мерки на претпазливост кои се однесуваат на структурата на авионот, неговите системи и погонски групи
2. Идентификува практиките за одржување кои се од значење за структурата на авионот, неговите системи и погонската група
3. Дефинира општиот изглед на главните системи на воздухопловот
4. Дефинира општиот изглед и карактеристиките на погонската група
5. Идентификува специјални инструменти и опрема за тестирање која се користи во воздухопловот.

Второ ниво Платформа и транзит

Преглед на основниот систем на контроли, индикатори, главни компоненти вклучувајќи ја и нивната локација и намена, сервисирање и помали проблеми.

Цели на курсот: Освен информациите кои се содржат во Првото ниво-Општ курс за запознавање, по завршувањето на Второто ниво-Обука за платформа и транзит, кандидатот ќе може:

1. Да се потсети на безбедносните мерки на претпазливост кои треба да се преземат кога се работи на воздухопловот, погонските групи и системи или близу до нив.
2. Да покаже знаење за главните активности во врска со платформа и транзит (директен лет) за следното:
  - (а) Врати, прозорци и отвори.
  - (б) Доводи на електрична енергија.
  - (в) Гориво.
  - (г) Помошна погонска единица.

- (д) Погонска група.
- (ѓ) Заштита од пожар.
- (е) Контролни системи за животната околина.
- (ж) Хидраулична сила.
- (з) Стоен трап.
- (с) Контроли за летање.
- (и) Вода/отпад.
- (ј) Кислород.
- (к) Комуникација при летањето и опслужувањето.
- (л) Воздухопловна електроника
- (м) Кабинска опрема.

3. Да ги опише системите и опслужувањето на воздухопловот, а особено пристапот, расположливоста на струја и изворите.

4. Да ги наведе локациите на главните компоненти.

5. Да го објасни нормалното функционирање на секој главен систем, вклучувајќи ја терминологијата и номенклатурата.

6. Да ги извршува процедурите за сервисирање за платформа и транзит поврзани со воздухопловот, за следните системи: гориво, погонски групи, хидраулика, стоен трап, вода/отпад, кислород.

7. Да покаже стручно познавање за користењето на извештаи од екипажот и системи за известување во воздухопловот (помали проблеми) и да ја одреди пловидбеноста на воздухопловот според Листата на минимална опрема/Листата на дозволени отстапувања од конфигурацијата на воздухопловот (МЕЛ/ЦДЛ).

8. Да идентификува и користи соодветна документација.

9. Да ги лоцира процедурите за замена на компонентите за активностите за платформа и транзит, идентификувани во цел 2.

Трето ниво Обука за линиско и базно одржување

Детален опис, функционирање, локација на компоненти, процедури за монтажа/демонтажа, исфрлување на воздух (преку елиса) и проблеми, во согласност со нивото од прирачникот за одржување.

Цели на курсот: Освен информациите кои се содржат во обуката од Прво ниво и Второ ниво, по завршувањето на Трето ниво- Обука за линиско и базно одржување, кандидатот ќе може да:

- (а) Врши системски, моторни, функционални, како и проверки на компонентите, како што е наведено во Прирачникот за одржување.
- (б) Да ги доведе во взаемна врска информациите заради донесување на одлуки во случај на погрешна дијагноза и исправка до рачно ниво на одржување.
- (в) Да ги опише процедурите за замена на компонентите кои ги има само во тој тип на воздухоплов.

2. Стандард за обука за тип

Обуката за тип мора да опфаќа теоретски и практичен елемент.

2.1. Теоретски елемент

Елементите од наставната програма наведени подолу кои конкретно се однесуваат на типот на воздухопловот се минимумот кој треба да се опфати. Исто така се вклучуваат и дополнителни елементи кои се воведени поради технолошки измени.

Нивоата на обука се нивоата дефинирани во став 1 погоре.

По првиот курс за тип за персонал за издавање на уверенија од категорија Ц, сите последователни курсеви треба да бидат само на прво ниво.

Наслов на воведниот модул	
Општи податоци за воздухопловот (димензии, тежина, максимална тежина при полетување) Рокови/проверки на одржувањето Нивелирање и балансирање Влечење и рулање Паркирање/ленгерирање Опслужување Стандардни практики – само оние кои се специфични за типот Сигурносни мерки/механички интерфејс по модул Б2 Сигурносни мерки/интерфејс за воздухопловна електроника по модул Б1	

	Турбински авиони		Клипни авиони		Турбински хеликоптери		Клипни хеликоптери		Воздухопловна електроника
	Б1	Ц	Б1	Ц	Б1	Ц	Б1	Ц	
Следење на лопатката и анализа на вибрациите	-	-	-	-	3	1	3	1	-
Трансмисии	-	-	-	-	3	1	3	1	1
Воздухопловна структура	-	-	-	-	3	1	3	1	-
Основен ротор	-	-	-	-	3	1	3	1	-
Ротор на опашката/роторски погон	-	-	-	-	3	1	3	1	-
Команди за управување на ротор	-	-	-	-	3	1	3	1	-
Воздухопловна структура	3	1	3	1	-	-	-	-	1
Врати на труп на возд.	3	1	3	1	-	-	-	-	-
Труп на воздухоплов	3	1	3	1	-	-	-	-	-
Прозорци на трупот на в.	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Крила	3	1	3	1	-	-	-	-	-
Стабилизатори	3	1	3	1	-	-	-	-	-
Површини за команда на лет	3	1	3	1	-	-	-	-	-
Гондоли/носачи	3	1	3	1	-	-	-	-	-
	3	1	3	1	-	-	-	-	-
Зонални и позициони идентификациони системи									
	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Довод на воздух	3	1	3	1	3	1	3	1	1
Клима уред	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Систем за притисок	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Уред за безбедност и предупредување	3	1	3	1	3	1	3	1	1
	3	1	-	-	-	-	-	-	1
	3	1	-	-	-	-	-	-	1
Инструментални системи	3	1	3	1	3	1	3	1	3

	Турбински авиони		Клипни авиони		Турбински хеликоптери		Клипни хеликоптери		Воздухопловна електроника
	Б1	Ц	Б1	Ц	Б1	Ц	Б1	Ц	Б2
Карактеристики на моторот	-	-	3	1	-	-	3	1	1
Конструкција на мотор	-	-	3	1	-	-	3	1	1
Системи за гориво на мотор	-	-	3	1	-	-	3	1	1
Карбуратори	-	-	3	1	-	-	3	1	-
Системи за вбригување на гориво	-	-	3	1	-	-	3	1	-
Команди на моторите	3	1	-	-	3	1	-	-	1
ФАДЕЦ (Електронско регулирање на работата на моторот)	-	-	2	1	-	-	2	1	3
Системи за стартување и палење	-	-	3	1	-	-	3	1	-
Индукциони системи, издувни системи и разладни системи	-	-	3	1	-	-	3	1	-
Суперполнење/тубополнење	-	-	3	1	-	-	3	1	-
Материјали за подмачкување и горива	-	-	3	1	-	-	3	1	-
Системи за подмачкување	-	-	3	1	-	-	3	1	-
Системи за индикација на мотори	-	-	3	1	-	-	3	1	3
Вградување на погонска група	-	-	3	1	-	-	3	1	-
Следење и испробување на мотор на земја	-	-	3	1	-	-	3	1	-
Складирање и зачувување на мотор	-	-	3	1	-	-	3	1	-
Пропелери:									
Елиса-Општо	3	1	3	1	-	-	-	-	1

	Турбински авиони		Клипни авиони		Турбински хеликоптери		Клипни хеликоптери		Воздухопловна електроника
	Б1	Ц	Б1	Ц	Б1	Ц	Б1	Ц	
Конструкција на елиса	3	1	3	1	-	-	-	-	-
Команда на чекорот на елиса	3	1	3	1	-	-	-	-	-
Синхронизирање на елиси	3	1	3	1	-	-	-	-	-
Електронска команда на елисите	2	1	2	1	-	-	-	-	3
Заштита на елисите од мраз	3	1	3	1	-	-	-	-	-
Одржување на елисите	3	1	3	1	-	-	-	-	-

2.2. Практичен елемент

Елементот од практичната обука мора да се состои од извршување на репрезентативни задачи за одржување и нивна проценка, за да се исполнат следните цели:

(а) Гарантирано правилно спроведување на одржувањето, инспекциите и рутинските активности во согласност со прирачникот за одржување и другите односни инструкции и задачи, како што одговара за типот на воздухопловот (на пример проблеми, поправки, прилагодувања, замени, монтажа и функционални проверки како работа на моторот итн., по потреба).

(б) Правилна употреба на целата техничка литература и документација за воздухопловот.

(в) Правилна употреба на специјализираните/специјалните инструменти и опрема за тестирање, отстранување и замена на компоненти и модули кои ги има само во тој тип, вклучувајќи ги и активностите за одржување на крило.

3. Стандард за испити за обука на пилот

Тогаш кога се бара обука за тип на воздухоплов, испитот мора да биде писмен и во согласност со следното:

1. Форматот на испитот е од типот на прашања со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор. Секое прашање со повеќе одговори, од кои треба да се направи избор мора да има три алтернативни одговори, од кои мора само еден да биде точен. Времето за одговарање се заснова на номинален просек од 120 секунди за прашање од трето ниво и 75 секунди за прашање од прво или второ ниво.

2. Испитот мора да биде од типот на затворена книга. Не се дозволени потсетници. Исклучок се прави во случајот на проверка на способноста за толкување на технички документи на кандидат за Б1 или Б2.

3. Бројот на прашања мора да биде барем едно прашање по час на предмет од инструкција до минимум од две прашања по предмет од наставна програма. Надлежниот орган на земјата членка ќе го процени бројот и нивото на прашања врз основа на примероци, кога го одобрува курсот.

4. Оценката за положување на испитот е 75%.

5. Не се користат казнени поени за да се утврди дали кандидатот положил.

6. Испитите за крајот од фазата за модулот не можат да се користат како дел од завршниот испит, освен ако не го содржат точниот број и ниво на прашања кои се потребни.

4. Стандард за испити за тип

Тогаш кога не се бара обука за тип, испитот мора да биде устен, писмен или заснован на практична проценка, или пак комбинација од нив.

Усните испити мора да бидат јавни.

Писмените прашања од испитот мора да бидат во вид на есеј или прашања со повеќе одговори од кои треба да се направи избор.

Со практичната проценка мора да се утврди способноста на лицето да изврши одредена задача.

Предметите од испитот мора да се засноваат на примерок од предмети кои се извадени од наставната програма за обука/испит за тип од став 2, на наведеното ниво.

Со испитот мора да се осигура дека се исполнети следните услови:

(а) Правилно сигурно дискутирање за воздухопловот и неговите системи.

(б) Гарантирано правилно спроведување на одржувањето, инспекциите и рутинските активности согласно прирачникот за одржување и другите односни инструкции и задачи, во зависност од типот на воздухопловот (како на пример проблеми, поправки, прилагодувања, замени, монтажа и функционални проверки како што се работа на моторот итн., по потреба).

(в) Правилна употреба на техничка литература и документација за воздухопловот.

(г) Правилна употреба на специјализирани/специјални инструменти и опрема за тестирање, отстранување и замена на компоненти и модули кои ги има само во тој тип, вклучувајќи и активност за одржување на крилото.

Испитувачот мора да поднесе писмен извештај за да објасни дали кандидатот положил или паднал.

*Додаток IV***Услови за искуство за продолжување на Дозвола за одржување на воздухоплов од Дел 66**

Во табелата подолу се наведени условите за искуство за додавање на нова категорија или подкатегија во постоечка дозвола од Дел-66.

Искуството мора да се состои од практично искуство за одржување на оперативен воздухоплов од подкатегијата на која се однесува барањето.

Условот за искуство се намалува за 50%, доколку кандидатот завршил одобрен курс од Дел-147, кој се однесува на категоријата.

За:	A1	A2	A3	A4	B1.1	B1.2	B1.3	B1.4	B2
Од:									
A1		6 месеци	6 месеци	6 месеци	2 год.	6 месеци	2 год.	1 год.	2 год.
A2	6 месеци		6 месеци	6 месеци	2 год.	6 месеци	2 год.	1 год.	2 год.
A3	6 месеци	6 месеци		6 месеци	2 год.	1 год.	2 год.	6 месеци	2 год.
A4	6 месеци	6 месеци	6 месеци		2 год.	1 год.	2 год.	6 месеци	2 год.
B1.1	Нема	6 месеци	6 месеци	6 месеци		6 месеци	6 месеци	6 месеци	1 год.
B1.2	6 месеци	Нема	6 месеци	6 месеци	2 год.		2 год.	6 месеци	2 год.
B1.3	6 месеци	6 месеци	Нема	6 месеци	6 месеци	6 месеци		6 месеци	1 год.
B1.4	6 месеци	6 месеци	6 месеци	Нема	2 год.	6 месеци	2 год.		2 год.
B2	6 месеци	6 месеци	6 месеци	6 месеци	1 год.	1 год.	1 год.	1 год.	

*Додаток V***Барање и пример на дозвола**

Во Додатокот е даден пример на дозвола за одржување на воздухоплови од Дел-66 и одноското барање за таква дозвола.

Надлежниот орган од земјата членка може да го измени Образецот 19 на ЕАСА, за да вклучи дополнителни информации кои се потребни како поддршка во случај кога со националните услови се дозволува или бара дозволата за одржување на воздухоплов од Дел-66 да се користи надвор од условот за целите на некомерцијалниот воздушен сообраќај од Дел-145.

БАРАЊЕ ЗА ПРВИЧНО ИЗДАВАЊЕ / ИЗМЕНА / ОБНОВУВАЊЕ НА ДОЗВОЛА ЗА ОДРЖУВАЊЕ НА ВОЗДУХОПЛОВ ОД ДЕЛ 66 (ДОВ)	ОБРАЗЕЦ 19 НА ЕАСА																														
ПОДАТОЦИ ЗА КАНДИДАТОТ: Име: ..... Адреса: ..... Националност: ..... Датум и место на раѓање:																															
ПОДАТОЦИ СОГЛАСНО Дел- 66 АМЛ (ако е применливо) Дозвола бр.: ..... Датум на издавање:																															
ПОДАТОЦИ ЗА РАБОТОДАВЕЦОТ: Име: ..... Адреса: ..... Упатување на одобрението од ООВ: ..... Факс:																															
БАРАЊЕ ЗА: (обележете со (V) во соодветното, -ите квадратче, -иња) <table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td>Правична ДОВ : ☐</td> <td>Измена на ДОВ: ☐</td> <td>Обновување на ДОВ ☐</td> </tr> <tr> <td>Овластување</td> <td>А Б1 Б2 Ц</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Турбински авион</td> <td>☐ ☐</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Клипен авион</td> <td>☐ ☐</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Турбински хеликоптер</td> <td>☐ ☐</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Клипен хеликоптер</td> <td>☐ ☐</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Резервирано</td> <td>☐ ☐</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Резервирано</td> <td>☐ ☐</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Воздухопловна електроника</td> <td></td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>Воздухоплов</td> <td></td> <td>☐</td> </tr> </table> Одобренија за тип (ако е применливо):		Правична ДОВ : ☐	Измена на ДОВ: ☐	Обновување на ДОВ ☐	Овластување	А Б1 Б2 Ц		Турбински авион	☐ ☐		Клипен авион	☐ ☐		Турбински хеликоптер	☐ ☐		Клипен хеликоптер	☐ ☐		Резервирано	☐ ☐		Резервирано	☐ ☐		Воздухопловна електроника		☐	Воздухоплов		☐
Правична ДОВ : ☐	Измена на ДОВ: ☐	Обновување на ДОВ ☐																													
Овластување	А Б1 Б2 Ц																														
Турбински авион	☐ ☐																														
Клипен авион	☐ ☐																														
Турбински хеликоптер	☐ ☐																														
Клипен хеликоптер	☐ ☐																														
Резервирано	☐ ☐																														
Резервирано	☐ ☐																														
Воздухопловна електроника		☐																													
Воздухоплов		☐																													

Сакам да се пријавам за првично издавање/измена/обновување на ДОВ согласно Дел-66, како што е наведено и потврдувам дека при поднесувањето на барањето информациите содржани во овој образец се точни.

Со ова потврдувам дека:

1. Не поседувам никаква ДОВ согласно Дел-66 издадена во друга земја членка;
2. Не сум се пријавил за ниту една ДОВ согласно Дел-66 во друга земја членка и
3. Никогаш не сум поседувал ДОВ согласно Дел-66 издадена во друга земја членка која била повлечена или суспендирана во ниту една друга земја членка.

Исто така разбираам дека секоја неточна информација може да ме дисквалификува од поседување на ДОВ согласно Дел-66.

Потпис: ..... Име: .....

Датум:.....

БАРАЊЕ ЗА ПРВИЧНО ИЗДАВАЊЕ / ИЗМЕНА / ОБНОВУВАЊЕ НА ДОЗВОЛА ЗА ОДРЖУВАЊЕ НА ВОЗДУХОПЛОВ СОГЛАСНО ДЕЛ-66 (ДОВ)	ОБРАЗЕЦ 19 НА ЕАСА

Сакам да ги потврдам следниве кредити (ако е применливо):

Кредит од искуство поради обука согласно Дел- 147

Кредит од испити поради уверенија за еквиваленти испити

Ги приложувам соодветните уверенија

Препорака (ако е применливо): Со ова се потврдува дека кандидатот ги исполнил соодветните услови за
знаење и искуство во одржување од Дел-66 и се препорачува надлежниот орган да издаде или одобри
ДОВ согласно Дел-66.

Потпис:..... Име: .....

Позиција: ..... Датум: .....

ДЕЛ-66 ДОЗВОЛА ЗА ОДРЖУВАЊЕ НА ВОЗДУХОПЛОВ

1. Примерот на дозволата за одржување на воздухоплов од Дел-66 е даден на следните страни.
2. Документот мора да биде испечатен на прикажаниот стандардизиран образец, но неговата големина може да се намали при компјутерската обработка, по желба. При намалувањето на големината треба да се внималава да се обезбеди доволно место онаму каде што треба да се стават службени печати/марки. Документите кои се изработени на компјутер не треба да ги содржат сите полиња, кога некое такво поле ќе остане празно, доколку може јасно да се препознае дека документот е дозвола за одржување на воздухоплов од Дел-66.
3. Документот може да се испечати на англиски или на службениот јазик на засегнатата земја членка, а ако се користи службениот јазик на земјата членка за која станува збор, мора да се даде во прилог втора копија на англиски јазик за секој имател на дозвола кој работи надвор од таа земја членка, за да се осигура дека таа се разбира за целите на взаемното признавање.
4. Секој имател на дозвола мора да има единствен број на дозвола кој се состои од буквено-цифрена ознака, согласно националниот идентификатор.
5. Редоследот на страниците на документот е произволен и не треба да има неколку или ниту една разделна линија, доколку содржаните податоци се внесени така да од секој изглед на страницата може да се препознае форматот на примерот на дозвола за одржување на воздухоплов од Дел-66, кој е даден тука. Страната за квалификација за типот на воздухопловот не треба да се издава, сè додека не се внесе првиот тип.
6. Документот може да го подготви надлежниот орган на земјата членка или која било одобрена организација за одржување од Дел-145 согласно процедура која е одобрена од страна на земјата членка и која се содржи во описот на организацијата за одржување од Дел-145, меѓутоа, во сите случаи документот го издадва надлежниот орган на земјата членка.
7. Секоја измена на постоечка дозвола за одржување на воздухоплов од Дел-66 може да ја подготви надлежниот орган на земјата членка или која било одобрена организација за одржување од Дел-145, во согласност со процедура одобрена од страна на надлежниот орган на земјата членка и која се содржи во описот на организацијата за одржување од Дел-145, земајќи предвид дека во сите случаи издавањето на документот со измена го врши надлежниот орган на земјата членка.
8. Штом еднаш ќе се издаде дозволата за одржување на воздухопловот од Дел-66, лицето на кое таа се однесува треба да ја одржува во добра состојба и да сноси одговорност за да го спречи неовластеното внесување на податоци во неа.
9. Доколку не се исполнат условите од став 8 може да се прекине важноста на документот, на имателот може да му се забрани поседување на овластување за издавање на уверенија од Дел-145 и тоа може да резултира со кривично гонење согласно домашното право.

10. Дозволата за одржување на воздухоплови од Дел-66 се признава во сите земји членки и не е потребно да се замени документот кога се работи во друга земја членка.
11. Анексот на Образецот 26 на ЕАСА е опционален и може да се користи само за да се внесат домашните права кои не се опфатени со Дел-66, тогаш кога тие права биле опфатени со националната регулатива која била во сила пред спроведувањето на Дел-66.
12. За информација, страниците од дозволата за одржување на воздухоплов од Дел-66 издадена од страна на надлежен орган на земјата членка можат да бидат со различен редослед и не мора да имаат разделни линии.
13. Надлежниот орган на земјата членка може да одлучи да не ја издава страната за квалификација за тип на воздухоплов, сè додека не се јави потреба да се внесе првата квалификација за тип на воздухоплов и треба да издаде повеќе од една страна кога ќе треба да се наведат повеќе квалификации за тип на воздухоплов.
14. По исклучок на 13, секоја издадена страна ќе биде со тој формат и ќе ги содржи наведените информации за таа страна.
15. Доколку нема важечки ограничувања, страната со ограничувања ќе се издаде со наведување на “Нема ограничувања” на почетокот.
16. Тогаш кога се користи однапред отпечатен формат, се става ознака во секое поле за категорија, подкатегија или квалификација за тип за кои не се внесени податоци за квалификацијата, за да се покаже дека нема квалификација.

 РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
 АГЕНЦИЈА ЗА ЦИВИЛНО ВОЗДУХОПЛОВСТВО

Дел 66

**ДОЗВОЛА ЗА ОДРЖУВАЊЕ НА
ВОЗДУХОПЛОВ**

ОБРАЗЕЦ 26 НА ЕАСА

Услови:

- Оваа дозвола мора да биде потпишана од страна на имателот и во прилог да содржи документ за идентификација, кој содржи фотографија на имателот на дозволата.
- Самото** одобрение на кои било под (категории) на страната, -ите наслонени ПОД(КАТЕГОРИИ) согласно Дел 66 **не** му дозволува на имателот да издаде уверение за пуштање во промет на воздухоплов.
- Кога оваа дозвола содржи овластување за тип на воздухоплов, таа ја исполнува целта на Анекс 1 на ИКАО.
- Правата на имателот на оваа дозвола се пропишани со Дел-66 и применливите услови од Дел-М и Дел-145.
- Оваа дозвола важи се до датумот наведен на страната за ограничување, освен ако претходно не се суспендира или повлече.
- Правата од оваа дозвола не смеат да се користат, освен ако во текот на претходните два години имателот имал шест месеци на искуство во одржување согласно правата дадени со дозволата, или пак ја исполнил одредбата за давање на соодветни права.

1. Земја на издавање
2. Дозвола бр.:
3. Име и презиме на имателот:
4. Датум и место на раѓање:
5. Адреса на имателот:
6. Националност:
7. Потпис на имателот:
8. Потпис на службеникот кој го врши издавањето и датум:
9. Печат на надлежниот орган кој го врши издавањето:

КАТЕГОРИИ/ПОД КАТЕГОРИИ согласно Дел 66				
	А	В1	В2	Ц
Турбински авиони			нема	нема
Клипни авиони			нема	нема
Турбински хеликоптери			нема	нема
Клипни хеликоптери			нема	нема
Воздухопловна електроника	нема	нема		нема
Воздухоплови	нема	нема	нема	
Резервирано				
Дозвола бр.:				

ОВЛАСТУВАЊА ЗА ТИП НА ВОЗДУХОПЛОВ согласно Дел 66		
Тип или група на воздухоплов	Категорија	Официјален печат и датум
Дозвола бр:		

ОГРАНИЧУВАЊА согласно Дел 66
Важи до:
Дозвола бр:

Анекс на Образец 26 на ЕАСА
Национални права надвор од опфатот на Дел 66 согласно [национално законодавство] (Важат само во [земја- членка])
Официјален печат и датум
Дозвола бр.:

Намерно оставена празна страница

ПРИЛОГ 1**АНЕКС IV**

(Дел-147)

147.1

За целите на овој Дел, надлежен орган е:

1. за организациите чие главно место каде се вршат деловните активности се наоѓа на територијата на земјата членка, надлежниот орган определен од страна на таа земја членка;
2. за организациите чие главно место каде се вршат деловните активности се наоѓа во трета земја, Агенцијата EASA.

ОДДЕЛ А**ПОДДЕЛ А****ОПШТО**

147.A.05 Опфат

Со овој оддел се утврдуваат условите кои треба да ги исполнат организациите, кои бараат одобрение за вршење на обука и испитување, како што е наведено во Дел-66.

147.A.10 Општо

Организација за обука е организација или дел од организација, регистрирана како правно лице.

147.A.15 Поднесување на барање

Барањето за одобрение или за измена на постојното одобрение се врши во форма или на начин, утврдени од страна на надлежниот орган.

ПОДДЕЛ Б**ОРГАНИЗАЦИСКИ УСЛОВИ**

147.A.100 Услови за капацитетите

(а) Со големината и структурата на капацитетите се осигурува заштита од неповолни временски услови, како и правилно изведување на сите планирани обуки и испити на секој одреден ден.

ПРИЛОГ 1

(б) За теоретска настава и спроведување на испити за проверка на знаењето се обезбедува целосно затворена соодветна просторија, одделена од други капацитети.

1. Максималниот број на студенти кои посетуваат обука за знаење во текот на кој било курс за обука не изнесува повеќе од 28.

2. Просторијата за спроведување на испити е доволно голема за да се осигури дека ниту еден студент не може да ја чита писмената работа или компјутерскиот екран на ниту еден друг студент од неговото/нејзиното место во текот на испитите.

(в) Опкружувањето на просторијата од став (б) се одржува така што студентите да можат да се концентрираат на нивните студии или испити како што е соодветно, без непотребно пречење или неудобност.

(г) Во случај на курс за основна обука, за практична настава се обезбедуваат работилници за основна обука и/или капацитети за одржување, кои се одделни од училниците за обука и одговараат на планираниот курс за обука. Меѓутоа, доколку организацијата не може да обезбеди такви капацитети, може да се направат аранжмани со друга организација, за да се обезбедат такви работилници и/или капацитети за одржување и во тој случај со таа организација се склучува писмен договор, во кој се наведуваат условите за пристап до нив и нивното користење. Надлежниот орган бара пристап до секоја таква организација, со која е склучен договор, а во писмениот договор е наведен овој пристап.

(д) Кога се работи за курс за обука за тип/задача за воздухоплов, се обезбедува пристап до соодветни капацитети, кои содржат примери на тип на воздухоплов, како што е наведено во 147.A.115 (г).

(е) Максималниот број на студенти, кои посетуваат практична обука во текот на кој било курс за обука не изнесува повеќе од 15 по надзорник или оценувач.

(е) Се обезбедуваат канцеларии за инструктори, испитувачи на знаење и оценувачи на практично знаење според стандард, со кој се осигурува дека можат да се подготват за своите должности, без непотребно пречење или неудобност.

(ж) Се обезбедуваат безбедни капацитети за чување на писмените испити и евиденцијата од обуката. Опкружувањето на местото за чување е такво што документите остануваат во добра состојба во периодот на чување, како што е наведено во 147.A.125. Капацитетите за складирање и канцелариите можат да се комбинираат, што зависи од тоа дали безбедноста е соодветна.

(з) Се обезбедува библиотека, која го содржи целиот расположив технички материјал, кој одговара на опфатот и нивото на обуката која се спроведува.

147.A.105 Услови за персоналот

(а) Организацијата назначува одговорен менаџер, кој има функција да осигури дека сите ангажмани за обука можат да се финансираат и спроведуваат според стандардот, кој се бара со овој Дел.

ПРИЛОГ 1

(б) Се номинира лице или група на лица, во чии обврски спаѓа да осигурат дека организацијата за обука за одржување ги исполнува условите од овој Дел. Тоа лице, -а мора да одговара, -ат пред одговорниот менаџер. Лицето со највисок ранг или едно лице од групата на лица исто така може да биде одговорен менаџер, што зависи од исполнувањето на условите за одговорниот менаџер, дефинирани со став (а).

(в) Организацијата за обука за одржување ангажира доволно персонал за планирање/спроведување на обуката за знаење и практично познавање, спроведува испити за проверка на знаењето и практично оценување согласно одобрувањето.

(г) Со отстапување од став (в), кога се користи друга организација, за да се обезбеди практична обука и оценување, персоналот од таа друга организација може да се номинира за спроведување на практичната обука и оценувањето.

(д) Секое лице може да врши која било комбинација на улогите на инструктор, испитувач и оценувач, што подлежи на сообразност со став (г).

(ѓ) Искуството и квалификациите на инструкторите, испитувачите на знаење и оценувачите на практичното познавање се утврдуваат според официјално признаен стандард.

(е) Испитувачите на знаење и оценувачите на практично знаење се наведени во описот на организацијата за прием на тој персонал.

(ж) Инструкторите и испитувачите на знаење подлежат на обука за обновување на знаењето најмалку на секои 24 месеци, за тековната технологија, практичните вештини, човечките фактори и најновите техники за обука кои одговараат на знаењето за кое се врши обуката или кое се испитува.

147.A.110 Евиденција за инструктори, испитувачи и оценувачи

(а) Организацијата води евиденција за сите инструктори, испитувачи на знаење и оценувачи на практично знаење. Оваа евиденција го одразува искуството и квалификацијата, податоците за претходната обука и која било посетувана последователна обука.

(б) Се изработуваат услови за работа за сите инструктори, испитувачи на знаење и оценувачи на практично знаење.

147.A.115 Наставна опрема

(а) Секоја училница има соодветна опрема за презентација според стандард со кој се осигурува дека студентите лесно можат да ги читаат текстот/цртежите/дијаграмите и бројките од презентацијата од кое било место во училницата.

Во опремата за презентацијата спаѓаат репрезентативни симулатори за обука, за да им се помогне на студентите да ја разберат конкретната материја, кога тие направи се сметаат за корисни за таа цел.

ПРИЛОГ 1

(б) Работилниците за основна обука и/или капацитетите за одржување наведени во 147.А.100 (г) мора да ги содржат сите алатки и опрема, кои се потребни за да се изврши одобрената содржина на обуката.

(в) Работилниците за основна обука и/или капацитетите за одржување наведени во 147.А.100 (г) мора да содржат соодветен избор на воздухоплови, мотори, делови на воздухоплови и опрема за воздухопловна електроника.

(г) Организацијата за обука за тип на воздухоплов наведена во 147.А.100 (д) мора да има пристап до соодветен тип на воздухоплов. Можат да се користат симулатори за обука, кога тие симулатори за обука обезбедуваат соодветни стандарди за обука.

147.А.120 Материјал за обука за одржување

(а) Со материјалот за курсот за обука за одржување му се обезбедува на студентот и се опфаќа, како што е применливо:

1. наставна програма за основно знаење наведена во Дел-66 за односната категорија или подкатегија од дозволата за одржување на воздухоплов и,
2. содржината на курсот за типот, која се бара со Дел-66 за односниот тип на воздухоплов и категоријата или подкатегијата од дозволата за одржување на воздухоплов.

(б) Студентите имаат пристап до примери на документација за одржување и техничките информации од библиотеката, како што е наведено во 147.А.100 (и).

147.А.125 Евиденција

Организацијата води комплетна евиденција за обуката, испитувањето и оценувањето на студентите, најмалку пет години по завршувањето на курсот на одреден студент.

147.А.130 Процедури за обука и систем за квалитет

(а) Организацијата воспоставува процедури, кои се прифатливи за надлежниот орган, за да осигури правилни стандарди за обука и сообразување со сите односни услови од овој Дел.

(б) Организацијата воспоставува систем за квалитет кој опфаќа:

1. функција на независна проверка на следењето на стандардите за обука, интегритетот на испитите за проверка на знаењето и практичното оценување, сообразноста со процедурите и нивна соодветност, и
2. систем на повратни информации за наодите од проверката до лицето (-ата) и на крајот, до одговорниот менаџер од 147.А.105(а) за да се осигурат, ако е потребно, корективни мерки.

147.А.135 Испити

(а) Испитувачите осигуруваат дека сите прашања се чуваат доверливо.

(б) Секој студент за кој ќе се утврди дека во текот на испитот на знаење мами, или пак, поседува материјали кои се однесуваат на предметот на испитот, а кои не се писмениот испит или одобрената документација поврзана со него, се дисквалификува од полагање на

ПРИЛОГ 1

испитот и не смее да полага никаков испит најмалку 12 месеци по инцидентот. Надлежниот орган се известува за кој било таков инцидент, заедно со податоците за секое такво известување во рок од еден календарски месец.

(в) Секој испитувач за кој во текот на испитот за проверка на знаењето ќе се утврди дека му ги кажува одговорите на кој било студент кој полага испит се дисквалификува како испитувач, а испитот се поништува. Надлежниот орган мора да се известува за секој таков настан во рок од еден календарски месец.

147.А.140 Опис на организацијата за обука за одржување

(а) Организацијата обезбедува опис, кој треба да го користи организацијата, во кој се опишува организацијата и нејзините процедури и кој ги содржи следниве информации:

1. изјава потпишана од страна на одговорниот менаџер, со која се потврдува дека во секое време постои сообразност на описот на организација за обука за одржување и кои било прирачници поврзани со неа, со кои се одредува сообразноста на организацијата за обука за одржување со овој Дел.
2. функцијата, -ите и името, -ињата на лицето, -ата номинирани согласно 147.А.105 (б).
3. должностите и обврските на лицето, -ата наведени во подстав 1, вклучувајќи ги и прашањата за кои тие директно можат да соработуваат со надлежниот орган во име на организацијата за обука за одржување.
4. дијаграм на организацијата за обука за одржување, кој ги покажува поврзаните низи на одговорност на лицето, -ата наведени во став (а)(2).
5. список на инструктори за обука, испитувачи на знаење и оценувачи на практичното знаење.
6. општ опис на капацитетите за обука и испитување, кои се наоѓаат на секоја адреса наведена во уверението за одобрение на организацијата за обука за одржување и ако е соодветно, на која било друга локација, која се бара со 147.А.145(б).
7. список на курсеви за обука за одржување, кои го сочинуваат опфатот на одобрението.
8. процедура за измена на описот на организацијата за обука за одржување.
9. процедурите на организацијата за обука за одржување, како што се бара со 147.А.130(а).
10. процедурата за контрола на организацијата за обука за одржување, како што се бара со 147.А.145(в), кога е овластена да врши обука, испити и оценување на различни локации од оние наведени во 147.А.145(б).
11. список на локации согласно 147.А.145(б).
12. список на организации, ако е соодветно, наведени во 147.А.145 (г).

(б) Описот на организацијата за обука за одржување и кои било последователни измени ги одобрува надлежниот орган.

(в) И покрај став (б) можат да се одобрат помали измени на описот преку процедура за опис (во понатамошниот текст наречена индиректно одобрение).

147.А.145 Права на организацијата за обука за одржување

(а) Организацијата за обука за одржување може да го врши следново, како што е дозволено од страна на организацијата за обука за одржување и во согласност со нејзиниот опис:

1. курсеви за основна обука за наставната програма од Дел-66, или дел од неа.
2. курсеви за обука за тип/задача на воздухоплов согласно Дел-66.

ПРИЛОГ 1

3. испити во име на надлежниот орган, вклучувајќи и испити на студенти, кои не го посетувале основниот курс за обука за тип на воздухоплов во организацијата за обука за одржување.

4. издавањето на уверенија согласно Додаток III по успешно завршени курсеви и испити за основна обука или за обука за тип на воздухоплов, наведени во подставовите (а)(1), (а)(2) и (а)(3), како што е применливо.

(б) Обуката, испитите за проверка на знаењето и практичното оценување можат да се вршат само на локации наведени во уверението за одобрение и/или на која било локација наведена во описот на организацијата за обука за одржување.

(в) Со отстапување од став (б), организацијата за обука за одржување може да врши обука, испити за проверка на знаењето и практично оценување само на локации различни од локациите од став (б), согласно процедура за контрола, наведена во описот на организацијата за обука за одржување. Тие локации не треба да бидат наведени во описот на организацијата за обука за одржување.

(г) 1. Организацијата за обука за одржување може да ангажира како подизведувач за спроведување на основната теоретска обука, обуката за тип и поврзаните испити, организација која не врши обука за одржување, само кога е под контрола на системот за квалитет на организацијата за обука за одржување.

2. Подизведувањето на основната теоретска обука и испити може да се врши само за Дел-66, Додаток I, Модули 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9 и 10.

3. Подизведувањето на обука и испит за тип може да се врши само за погонска група и системи на воздухопловна електроника.

(д) На организацијата може да ѝ се даде одобрение само за вршење на испити, ако нема одобрение за вршење на обука.

147.A.150 Промени на организацијата за обука за одржување

(а) Организацијата за обука за одржување го известува надлежниот орган за сите предложени промени на организацијата, кои влијаат на одобрението, пред да се случи која било таква промена, за да му обезбеди на надлежниот орган да го утврди постојаното сообразување со овој Дел и по потреба да го измени уверението за одобрение на организацијата за обука на одржувањето.

(б) Надлежниот орган може да ги пропише условите под кои може да работи организацијата за обука за одржување, во текот на тие промени, освен ако надлежниот орган не утврди дека одобрението на организацијата за обука за одржување мора да се суспендира.

(в) Доколку не се информира надлежниот орган за тие промени, може да се суспендира или одземе уверението за одобрение на организацијата за обука за одржување, кое важи ретроактивно на реалниот датум на промените.

147.A.155 Постојано важење

(а) Одобрението се издава со неограничено траење. Тоа продолжува да важи доколку:

ПРИЛОГ 1

1. организацијата останува во сообразност со овој Дел, согласно одредбите, кои се однесуваат на ракување со наодите, како што е наведено во 147.Б.130; и
2. на надлежниот орган му е одобрен пристап до организацијата, за да го утврди постојаното сообразување со овој Дел; и
3. уверението не се откаже или одземе.

(б) По откажувањето или одземањето, уверението му се враќа на надлежниот орган.

147.А.160 Наоди

(а) Наодот од прво ниво е едно или повеќе од следново:

1. кое било значајно несообразување со процесот на спроведување на испити, поради што може да се поништи испитот,-ите,
2. не дозволување на пристап на надлежниот орган до капацитетите на организацијата во текот на вообичаените работни часови по две писмени барања,
3. немање на одговорен менаџер,
4. големо несообразување со процесот на обука.

(б) Наодот од второ ниво е секое несообразување со процесот на обука, кое не е наод од прво ниво.

(в) По приемот на известувањето за наодите согласно 147.Б.130, имателот на одобрение за организација за обука за одржување дефинира план на корективни мерки и ги покажува корективните мерки, кои треба да бидат задоволителни за надлежниот орган, во рок договорен со тој орган.

ПОДДЕЛ В**ОДОБРЕН КУРС ЗА ОСНОВНА ОБУКА****147.А.200 Одобрен курс за основна обука**

(а) Одобрениот курс за основна обука се состои од обука за знаење, испит за проверка на знаењето, практична обука и практично оценување.

(б) Елементот на обука за знаење ја опфаќа материјата за дозвола за одржување на воздухоплов од категорија или подкатегија А, Б1 или Б2, како што е наведено во Дел-66.

(в) Елементот на испит за проверка на знаењето опфаќа репрезентативен пресек на материјата од елементот на обука од став (б).

(г) Елементот на практична обука ја опфаќа практичната употреба на вообичаени алатки/опрема, демонтиража/монтажа на репрезентативен избор на делови на воздухоплов и

ПРИЛОГ 1

учество во репрезентативни активности за одржување, кои се вршат во однос на конкретниот целосен модул на Дел-66.

(д) Елементот на практично оценување ја опфаќа практичната обука и утврдува дали студентот е компетентен да ги користи алатките и опремата и да работи согласно прирачниците за одржување.

(ѓ) Траењето на основните курсеви за обука е во согласност со Додаток I.

(е) Траењето на курсевите за конверзија помеѓу под(категиорите) се утврдува преку проценка на наставната програма за обука и односните потреби за практична обука.

147. А.205 Испити за проверка на основното знаење

Испитите за проверка на основното знаење:

(а) се во согласност со стандардот утврден со Дел-66.

(б) се вршат без употреба на забелешки од обуката.

(в) опфаќаат репрезентативен пресек на предмети од конкретниот модул на обука завршена согласно Дел -66.

147. А.210 Основно практично оценување

(а) Основното практично оценување се врши во текот на курсот за основна обука за одржување од страна на номинирани практични оценувачи по завршувањето на секој период на посета на практичната работилница/капацитет за одржување.

(б) Студентот добива оценка дека положил согласно 147. А.200 (д).

ПОДДЕЛ Г**ОБУКА ЗА ТИП/ЗАДАЧА ЗА ВОЗДУХОПЛОВ****147. А.300 Обука за тип/задача за воздухоплов**

Организацијата за обука за одржување има одобрение за вршење на обука за тип и/или задача за воздухоплов согласно Дел-66, во зависност од сообразувањето со стандардот наведен во 66. А.45.

147. А.305 Испити за тип на воздухоплов и оценување на задача

Организацијата за обука за одржување, која е одобрена согласно 147. А.300 да врши обука за тип на воздухоплов ги врши испитите за тип на воздухоплов или оценувањето на задачата за воздухоплов, наведени во Дел-66, во зависност од сообразувањето со стандардот за типот и/или задачата за воздухопловот, наведен во Дел-66. А.45.

ПРИЛОГ 1**ДЕЛ Б****ПРОЦЕДУРА ЗА НАДЛЕЖНИТЕ ОРГАНИ****ПОДДЕЛ А****ОПШТО****147.Б.05 Опфат**

Со овој оддел се утврдуваат административните услови, кои треба да ги исполнат надлежните органи задолжени за примена и спроведување на Оддел А од овој Дел.

147.Б.10 Надлежен орган**(а) Општо**

Земјата-членка определува надлежен орган со доделени обврски за издавање, продолжување, промена, суспензија или одземање на уверенија од Дел-147. Овој надлежен орган утврдува документирани процедури и организациска структура.

(б) Ресурси

Надлежниот орган има соодветен персонал за да ги исполни условите од овој Дел.

(в) Процедури

Надлежниот орган утврдува процедури со кои е детално опишано како се постигнува сообразување со овој Дел. Процедурите се ревидираат и изменуваат, за да се осигури постојано сообразување.

147.Б.15 Прифатливи средства за сообразување

Агенцијата подготвува прифатливи средства за сообразување, кои надлежниот орган може да ги употреби, за да го утврди сообразувањето со овој Дел. Кога постои сообразност со прифатливите средства за сообразување, поврзаните услови од овој Дел се сметаат за исполнети.

147.Б.20 Водење на евиденција

(а) Надлежниот орган воспоставува систем на водење на евиденција, кој овозможува соодветна можност за следење на процесот на издавање, обновување, изменување, суспензија или одземање на секое одобрение.

ПРИЛОГ 1

(б) Евиденцијата за надзорот на организациите за обука за одржување најмалку опфаќа:

1. поднесување на барање за одобрение за организацијата.
2. уверение за одобрение на организацијата, вклучувајќи и кои било измени.
3. копија од програмата за ревизија, во која се наведени датумите на кои треба да се извршат ревизиите и кога биле извршени ревизиите.
4. евиденција од постојаниот надзор, вклучувајќи ја и целата евиденција од ревизијата.
5. копии од односната кореспонденција.
6. податоци за кои било мерки за изземање и спроведување.
7. кој било извештај од други надлежни органи, кој се однесува на надзор на организацијата.
8. опис и измени на организацијата.

(в) Минималниот период на задржување на евиденцијата од став (б) изнесува четири години.

147.Б.25 Изземања

(а) Надлежниот орган може да из земе училиште кое се води под Министерството за образование од следново:

1. да биде организација, наведена во 147.А.10.
2. да има одговорен менаџер, што подлежи на ограничувањето министерството да назначи лице од повисок ранг за управување со организацијата за обука и тоа лице да има доволен буџет за работа на организацијата според стандардот од Дел-147.
3. да може да користи независен дел за ревизија на систем за квалитет, кој подлежи на тоа министерството да има независен инспекторат за училишта за ревизија на организацијата за обука за одржување, онолку често колку што се бара со овој Дел.

(б) Сите одобрени изземања согласно член 10 (3) од основната Регулатива се евидентираат и задржуваат од страна на надлежниот орган.

ПОДДЕЛ Б**ИЗДАВАЊЕ НА ОДОБРЕНИЕ**

Во овој Поддел се обезбедени условите за издавање или измена на одобрението на организацијата за обука за одржување.

147.Б.100 Општо

(а) Барањето за првично одобрение за организацијата за обука за одржување или измената на одобрението за организација за обука за одржување се врши во форма и на начин утврдени од страна на надлежниот орган.

(б) Одобрението на организацијата за обука за одржување ѝ се доделува на организацијата од страна на надлежниот орган.

(в) И покрај горенаведеното, организација која не е регистрирана како правно лице на ЕУ поднесува барање за првично одобрение или измена на одобрение за организација за обука за одржување во форма и на начин утврдени од страна на Агенцијата.

147.Б.105 Поднесување на барање за одобрение или измена

ПРИЛОГ 1

Во барањето за одобрение или измена се опфатени следниве информации:

1. регистрирано име и адреса на кандидатот,
2. адреса која треба да се одобри или измени,
3. планиран опфат на одобрението или измената,
4. име и потпис на одговорниот менаџер,
5. датум на поднесување на барањето.

147.Б.110 Процедура на одобрение

(а) Надлежниот орган:

1. го прегледува описот на организацијата за обука за одржување, и
2. го проверува сообразувањето на организацијата со условот од Дел-147.

(б) Сите наоди утврдени во текот на посетата за ревизија се евидентираат и му се потврдуваат напишено на кандидатот.

(в) Сите наоди се затвораат согласно 147.Б.130, пред да се издаде одобрението.

(г) Референтниот број се наведува на уверението за одобрение на начин утврден од страна на Агенцијата.

147.Б.115 Процедура за изменување

Процедурата за изменување е 147.Б.110, ограничена на обемот на измената.

147.Б.120 Процедура за постојано важење

(а) На секоја организација мора да се врши целосна ревизија на сообразувањето со овој Дел во периоди кои не изнесуваат повеќе од 24 месеци.

(б) Наодите се обработуваат согласно 147.Б.130.

147.Б.125 Уверение за вршење на обука за организацијата за обука за одржување

Форматот на уверението за вршење на обука за организација за обука за одржување е детално опишан во Додаток II.

147.Б.130 Наоди

(а) Доколку не се изврши исправка на кој било наод од прво ниво во рок од три дена по писменото известување, надлежниот орган целосно или делумно го одзема, суспендира или ограничува одобрението на организацијата за обука за одржување.

(б) Надлежниот орган презема мерки за делумно или целосно одземање, ограничување или суспендирање на одобрението, доколку

ПРИЛОГ 1

не се изврши сообразување во рокот даден од страна на надлежниот орган за наод од второ ниво.

ПОДДЕЛ В**ОДЗЕМАЊЕ, СУСПЕНЗИЈА И ОГРАНИЧУВАЊЕ НА ОДОБРЕНИЕТО НА ОРГАНИЗАЦИЈАТА ЗА ОБУКА ЗА ОДРЖУВАЊЕ**

147.Б.200 Одземање, суспензија и ограничување на одобрението на организацијата за обука за одржување

Надлежниот орган:

(а) суспендира одобрение на разумна основа во случај на потенцијална закана по безбедноста; или

(б) суспендира, одзема или ограничува одобрение согласно 147.Б.130.

Додаток I**Траење на курс за основна обука****Минимално траење на целосни основни курсеви**

Основен курс	Траење (во часови)	Сооднос со теоретска обука
A1	800	30 до 35
A2	650	30 до 35
A3	800	30 до 35
A4	800	30 до 35
B1.1	2 400	50 до 60
B1.2	2 000	50 до 60
B1.3	2 400	50 до 60
B1.4	2 400	50 до 60
B2	2 400	50 до 60

ПРИЛОГ 1*Додаток II***Уверение вршење на обука**

Република Македонија
Агенција за цивилно воздухопловство

УВЕРЕНИЕ ЗА ВРШЕЊЕ НА ОБУКА

РЕФЕРЕНЦА:

Согласно позитивните прописи во Република Македонија кои сега се во сила и условите наведени подолу, Агенцијата за цивилно воздухопловство со ова потврдува дека

ИМЕ НА ОРГАНИЗАЦИЈАТА
АДРЕСА НА ОРГАНИЗАЦИЈАТА

е организација за обука за одржување според Дел-147, одобрена да ја обезбедува обуката и да ги врши испитите наведени во приложениот план на одобрението и да издава соодветни уверенија за признание на студентите:

УСЛОВИ:

1. Ова одобрение е ограничено на она што е наведено во опфатот на делот за одобрение од описот на организацијата за обука за одржување одобрена според Дел-147, и
2. За ова одобрение е потребно сообразување со процедурите наведени во описот на организацијата за обука за одржување одобрена според Дел-147, и
3. Ова одобрение е валидно додека организацијата за обука за одржување одобрена согласно Дел-147 се сообразува со Дел-147.
4. Доколку се исполнети горенаведените услови, ова одобрение останува валидно, освен ако одобрението не било претходно откажано, заменето, суспендирано или одземено.

Датум на издавање:..... Потпис:.....

Датум на приложениот план на одобрението .....(по избор) .....: За земјата-членка / ЕАСА

Образец 11 на ЕАСА

ПРИЛОГ 1

ПЛАН НА ОБУКА/ИСПИТИ ОД ОДОБРЕНИЕТО			
Организација:			
Референца на одобрението:			
КЛАС	КАТЕГОРИЈА		ОГРАНИЧУВАЊА
ОСНОВЕН	-Б1	ТБ1.1	ТУРБИНСКИ АВИОНИ
		ТБ1.2	КЛИПНИ АВИОНИ
		ТБ1.3	ТУРБИНСКИ ХЕЛИКОПТЕРИ
ТБ1.4		КЛИПНИ ХЕЛИКОПТЕРИ	
	-Б2	ТБ2	ВОЗДУХОПЛОВНА ЕЛЕКТРОНИКА
	А	ТА.1	ТУРБИНСКИ АВИОНИ
		ТА.2	КЛИПНИ АВИОНИ
		ТА.3	ТУРБИНСКИ ХЕЛИКОПТЕРИ
		ТА.4	КЛИПНИ ХЕЛИКОПТЕРИ
ТИП/ЗАДАЧИ	Б1	Т1	НАВЕДЕТЕ ГО ТИПОТ НА ВОЗДУХОПЛОВОТ
	Б2	Т2	НАВЕДЕТЕ ГО ТИПОТ НА ВОЗДУХОПЛОВОТ
	А	Т3	НАВЕДЕТЕ ГО ТИПОТ НА ВОЗДУХОПЛОВОТ
	Ц	Т4	НАВЕДЕТЕ ГО ТИПОТ НА ВОЗДУХОПЛОВОТ
<p>Овој план на обука/испити од одобрението е валиден само во согласност со описот на организацијата за обука за одржување одобрена според Дел-147:</p> <p>Датум на издавање: .....</p> <p>Потпис:.....</p> <p>За земјата- членка / ЕАСА</p> <p>Образец 11 на ЕАСА</p>			

ПРИЛОГ 1*Дополнение III***Пример на уверение за обука
УВЕРЕНИЕ ЗА ПРИЗНАНИЕ***ОДОБРЕН ОСНОВЕН КУРС ЗА ОБУКА ИЛИ ОСНОВЕН ИСПИТ СОГЛАСНО ДЕЛ-147**Ова Уверение за признание се издава на:*

ИМЕ

ДАТУМ, МЕСТО НА РАЃАЊЕ

Од (може да биде претходно отпечатено) .....
организација, одобрена согласно условите од Дел- 147 од
(може да биде претходно отпечатено) .....
референца на одобрението.....

Ова Уверение потврдува дека горенаведеното лице успешно го положило одобрениот основен курс
за обука или основниот испит, наведени подолу

НАВЕДЕТЕ ГО КУРСОТ ЗА ОСНОВНА ОБУКА или ОСНОВНИОТ ИСПИТ И
ДАТУМОТ КОГА Е ЗАВРШЕНА или ПОЛОЖЕН

Потпис: ..... Уверение бр. ....

За (може да биде претходно отпечатено) ..... Датум:.....

ПРИЛОГ 1**Уверение за обука за тип**

Уверението за обука од Дел-147, како што е детално наведено подолу, може да се користи за признавање на теоретскиот елемент или пак и на теоретскиот и на практичниот елемент.

Соодветните референци треба да се избришат, како што одговара и во квадратот за тип на курс треба да биде детално наведено дали биле опфатени само теоретските елементи или дали биле опфатени теоретските и практичните елементи.

Во уверението за обука мора јасно да биде наведено дали курсот е целосен курс или редуциран курс заснован врз претходното искуство на кандидатот (на пример курс А340 за техничари од А320).

ПРИЛОГ 1**УВЕРЕНИЕ ЗА ПРИЗНАНИЕ**

ОДОБРЕН КУРС ЗА ОБУКА ЗА ОДРЖУВАЊЕ НА ТИП НА ВОЗДУХОПЛОВ ИЛИ ИСПИТ ЗА ТИП НА ВОЗДУХОПЛОВ СОГЛАСНО ДЕЛ-147

Ова Уверение за признање ги опфаќа теоретските елементи од курсот за обука за тип (избришете, како што одговара) и му се издава на:

ИМЕ

ДАТУМ, МЕСТО НА РАЃАЊЕ

Од (може да биде претходно отпечатено) .....
 организација, одобрена согласно условите од Дел- 147 од
 (може да биде претходно отпечатено) .....
 под референца на одобрението ххх. Ова уверение потврдува дека горенаведеното лице успешно го
 положило одобрениот курс за обука за тип за воздухоплов или испитот за тип на воздухоплов
 наведен подолу;

НАВЕДЕТЕ ГО КУРСОТ ЗА ТИП НА ВОЗДУХОПЛОВ или ИСПИТОТ ЗА ТИП
 НА ВОЗДУХОПЛОВ И ДАТУМОТ КОГА Е ЗАВРШЕН или ПОЛОЖЕН
 НАВЕДЕТЕ ДАЛИ СО ОБУКАТА СЕ ОПФАТЕНИ САМО ТЕОРЕТСКИТЕ
 ЕЛЕМЕНТИ ОД ДЕЛ 147 ИЛИ И ТЕОРЕТСКИТЕ И ПРАКТИЧНИТЕ
 ЕЛЕМЕНТИ

Потпис: ..... Уверение бр. ....

За (може да биде претходно отпечатено) ..... Датум: .....

ПРИЛОГ 2

Табела 1.

1	2	3	4	5	6	7
Национална дозвола	Специјалност	Овластување	EASA PART - 66	Тип	Ограничувања	Начин на одстранување на ограничувањата
ИКАО тип I ИКАО тип II	АМС	авион со погон на турбински мотор	B1.1/ A1	од националната дозвола	1. Систем за напојување и дистрибуција на електрична енергија 2. Замена на компонентите на авион (LRU)	Ограничување 1. M3;M4;M11A(11.5;11.6;11.7б;11.8;11.14,11.18.) Ограничување 2. M5
ИКАО тип I ИКАО тип II	АМС	авион со погон на клипен мотор	B1.2/ A2	од националната дозвола	1. Систем за напојување и дистрибуција на електрична енергија 2. Замена на компонентите на авион (LRU)	Ограничување 1. M3;M4; M11B (11.5;11.6;11.7б;11.8;11.14.) Ограничување 2. M5
ИКАО тип I ИКАО тип II	ХМС	хеликоптер со погон на турбински мотор	B1.3/ A3	од националната дозвола	1. Дозвола издадена врз основ на овластување за тип. 2. Систем за напојување и дистрибуција на електрична енергија 3. Замена на компонентите на авион (LRU)	Ограничување 1. M12 Ограничување 2. M3;M4;M12 (12.7,12.8,12.9,12.10,12.15) Ограничување 3. M5
ИКАО тип I ИКАО тип II	ХМС	хеликоптер со погон на клипен мотор	B1.4/ A4	од националната дозвола	1. Дозвола издадена врз основ на овластување за тип. 2. Систем за напојување и дистрибуција на електрична енергија 3. Замена на компонентите на авион (LRU)	Ограничување 1. M12 Ограничување 2. M3;M4; M12(12.7,12.8,12.9,12.10,12.15) Ограничување 3. M5

Табела 2 - продолжување -

1	2	3	4	5	6	7
Национална дозвола	Специјалност	Овластување	EASA PART - 66	Тип	Ограничувања	Начин на одстранување на ограничувањата
ИКАО тип I ИКАО тип II	АМС	Структура	В1.1/ А1	од националната дозвола со ограничување за структура по тип	1. Систем за напојување и дистрибуција на електрична енергија 2. Замена на компонентите на авион (LRU) 3. Мотор	Ограничување 1. М3;М4;М11А(11.5;11.6;11.7б;11.8;11.14;11.18) Ограничување 2. М5 Ограничување 3. М15
ИКАО тип I ИКАО тип II	АМС	Мотор	В1.1/ А1	од националната дозвола со ограничување за мотор по тип	1. Систем за напојување и дистрибуција на електрична енергија 2. Замена на компонентите на авион (LRU)	Ограничување 1. М3;М4;М11А(11.5;11.6;11.7б;11.8;11.14;11.18.) Ограничување 2: М5
ИКАО тип I ИКАО тип II	ИРЕ		В2	од националната дозвола	Без ограничувања	Без испити
ИКАО тип I ИКАО тип II	АМС	воздухопловно-технички контролор	С	од националната дозвола	Без ограничувања	Без испити
ИКАО тип I ИКАО тип II	ИРЕ	воздухопловно-технички контролор	С	од националната дозвола	Без ограничувања	Без испити

1458. **ФОНД НА ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ НА МАКЕДОНИЈА**

О Д Л У К А
ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА БУЏЕТОТ НА ФОНДОТ НА ПЕНЗИСКОТО
И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ НА МАКЕДОНИЈА ЗА 2008 ГОДИНА

Член 1

Во Буџетот на Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Македонија за 2008 година, кој е составен дел на Буџетот на Република Македонија за 2008 година („Службен весник на Република Македонија“ бр. 160/2007) Вкупните приходи во износот од „35.969.696“ илјади денари се заменуваат со износот „39.320.000“ илјади денари, а во делот на вкупните трошоци бројката „35.969.696“ илјади денари се заменуваат со „39.320.000“ илјади денари.

Член 2

Во билансот на приходите и билансот на расходите по ставки и намени се вршат следните измени:

Биланс на приходи по ставки и намени		во илјади денари	
		35.969.696	39.320.000
Категорија Ставка	Опис	БУЏЕТ ЗА 2008	РЕБАЛАНС ЗА 2008
71	ДАНОЧНИ ПРИХОДИ	23.244.100	25.680.920
712	Придонеси од плата за социјални фондови	22.546.000	24.959.980
714	Домашни даноци на стоки и услуги	698.000	720.840
716	Други даноци	100	100
72	НЕДАНОЧНИ ПРИХОДИ	105.900	221.660
721	ПРЕДПРИЕМАЧКИ ПРИХОДИ И ПРИХОДИ ОД ИМОТ	500	500
723	Административни такси и надоместоци	10.000	20.000
725	Други неданочни приходи	95.400	201.160
74	ТРАНСФЕРИ И ДОНАЦИИ	12.569.696	13.319.670
741	Трансфери од други нивоа на власт	12.569.696	13.319.670
77	ПРОДАЖБА НА ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ	50.000	97.750
771	Продажба на хартии од вредност	50.000	97.750

Биланс на расходи по ставки и намени		35.969.696	39.320.000
40	ПЛАТИ, НАЕМНИНИ И НАДОМЕСТОЦИ ЗА ВРАБОТЕНИТЕ	301.000	300.890
401	Основни плати и надоместоци	218.548	225.390
402	Придонеси за социјално осигурување од работодавачите	81.940	75.000
403	Останати придонеси од плати	512	500
42	СТОКИ И УСЛУГИ	401.400	416.980
420	Патни и дневни расходи	5.250	5.500
421	Комунални услуги, греење, комуникација и транспорт	268.300	270.000
423	Ситен инвентар, алат и други материјали за поправка	23.250	24.980
424	Поправки и тековно одржување	31.000	38.000
425	Договорни услуги	67.800	72.500
426	Други тековни расходи	5.800	6.000
46	СУБВЕНЦИИ И ТРАНСФЕРИ	10.820	9.390
463	Трансфери до невладини организации	7.700	5.390
464	Разни трансфери	3.120	4.000
47	СОЦИЈАЛНИ БЕНИФИЦИИ	35.105.896	38.276.720
472	Плаќања на бенифиции од Пензискиот фонд	35.105.896	38.276.720
486	Финансиски средства		73.000
48	КАПИТАЛНИ РАСХОДИ	150.580	243.020
481	Градежни објекти	46.725	108.470
483	Купување на мебел, опрема, возила и машини	103.855	134.550

II ПОСЕБЕН ДЕЛ			
1	АДМИНИСТРАЦИЈА	834.450	925.810
10	Администрација	801.725	845.340
40	Плати, наемнини и надоместоци за вработените	301.000	300.890
401	Основни плати и надоместоци	218.548	225.390
402	Придонеси за социјално осигурување од работодавачите	81.940	75.000
403	Останати придонеси од плата	512	500
42	Стоки и услуги	393.750	405.900
420	Патни расходи	5.250	5.500
421	Комунални услуги, греење, комуникација и транспорт	265.000	266.000
423	Ситен инвентар, алат и други материјали за поправка	23.200	24.900
424	Поправки и тековно одржување	30.000	36.000
425	Договорни услуги	64.700	68.000
426	Други тековни расходи	5.600	5.500
46	СУБВЕНЦИИ И ТРАНСФЕРИ	3.120	4.000
464	Разни трансфери	3.120	4.000
48	КАПИТАЛНИ РАСХОДИ	103.855	134.550
483	Купување на мебел, опрема, возила и машинерија	103.855	134.550
1А	РЕКОНСТРУКЦИЈА НА ДЕЛОВНИ ЗГРАДИ	32.725	80.470

48	КАПИТАЛНИ РАСХОДИ	32.725	80.470
481	Грдежни објекти	32.725	80.470
2	ПЕНЗИСКО И ИНВАЛИДСКО ОСИГУРУВАЊЕ	34.851.960	38.054.300
20	Пензиско и инвалидско осигурување	34.851.960	38.054.300
47	СОЦИЈАЛНИ БЕНЕФИЦИИ	34.851.960	37.981.300
472	Плаќања на бенефиции од Пензиски фонд	34.851.960	37.981.300
486	Финансиски средства		73.000
3	ИНТЕРНАТСКО СМЕСТУВАЊЕ НА ДЕЦА СО ПРЕЧКИ ВО ПСИХОФИЗИЧКИОТ РАЗВОЈ	7.700	5.390
30	Интернатско сместување на деца со пречки во психофизичкиот развој	7.700	5.390
463	Субвенции за невладини организации	7.700	5.390
4	ТРОШОЦИ ЗА ДОМОВИТЕ ЗА ЖИВЕЕЊЕ НА КОРИСНИЦИТЕ НА ПЕНЗИЈА	21.650	39.080
40	Трошоци за домовите за живеење на корисниците на пензија	7.650	11.080
42	Стоки и услуги	7.650	11.080
421	Комунални услуги, греење, комуникација и транспорт	3.300	4.000
423	Ситен инвентар, алат и други материјали за поправка	50	80
424	Поправки и тековно одржување	1.000	2.000
425	Договорни услуги	3.100	4.500
426	Други тековни расходи	200	500
4Б	РЕКОНСТРУКЦИЈА И АДАПТАЦИЈА НА ДОМОВИТЕ ЗА ЖИВЕЕЊЕ НА КОРИСНИЦИТЕ НА ПЕНЗИЈА	14.000	28.000
48	КАПИТАЛНИ РАСХОДИ	14.000	28.000
481	Грдежни објекти	14.000	28.000
К	РЕФОРМА НА ДРЖАВНА АДМИНИСТРАЦИЈА	253.936	295.420
К1	Реформа на државна администрација	64.200	81.610
47	СОЦИЈАЛНИ БЕНЕФИЦИИ	64.200	81.610
472	Плаќања на бенефиции од Пензиски фонд	64.200	81.610
К4	Реформа на Министерството за одбрана	189.736	213.810
47	СОЦИЈАЛНИ БЕНЕФИЦИИ	189.736	213.810
472	Плаќања на бенефиции од Пензиски фонд	189.736	213.810

Член 3

Измените и дополнувањата на Буџетот на Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Македонија за 2008 година влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 02-4830/1
24 јуни 2008 година
Скопје

Претседател
на Управен одбор,
Ангел Максимов, с.р.

1459.

Врз основа на член 127, а во врска со член 125 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Сл. весник на РМ“ бр. 80/93, 3/94, 14/95, 71/96, 32/97, 24/00, 96/00, 50/01, 85/03, 50/04, 4/05, 101/05 и 70/06), член 40 од Статутот на Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Македонија („Сл. весник на РМ“ бр. 50/94, 34/95, 53/97, 10/02, 5/04, 23/04 и 88/05), и Одлуката на Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Македонија од 12.07.2002 година, Управниот одбор на Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Македонија, на седницата одржана на 24 јуни 2008 година, донесе

О Д Л У К А

ЗА УТВРДУВАЊЕ НА РАБОТНИТЕ МЕСТА НА КОИ СТАЖОТ НА ОСИГУРУВАЊЕ СЕ СМЕТА СО ЗГОЛЕМЕНО ТРАЕЊЕ ВО „БАЛКАН СТИЛ“ – СКОПЈЕ СЕГА „МИТТАЛ СТЕЕЛ“ СКОПЈЕ (ЦРМ И ХРМ) АД СКОПЈЕ ВО ПОСТАПКА НА РЕВИЗИЈА

Член 1

Во „Митталстил“ – Скопје (ЦРМ и ХРМ) АД Скопје во постапка на ревизија како работни места на кои стажот на осигурување се смета со зголемено траење, се утврдуваат:

Реден број	Работно место	Предложен степен
	ПОГОН Ладна валавница	
	РЕ Лужница (Декапирање)	
1.	Лужач	12/14
2.	Помошник лужач	12/14
3.	Заварувач оператор	12/14
4.	Оператор	12/14
5.	Помошник оператор	12/14
6.	Работник на лужење	12/14
7.	Регенерирец	12/14
8.	Помошник регенерирец	12/14
9.	Работник на регенерација	12/14
10.	Оператор на излезен дел	12/14
11.	Дигалкар	12/14
Г.Б	РЕ Поцинкување	
12.	Жарител	12/14
13.	Поцинкувач	12/14
14.	Работник на процесен дел	12/14
П	ПОГОН Валавница за ленти	
П.А	РЕ Подготовка и складирање	
15.	Дигалкар (I, II и III)	12/13
16.	Работник	12/13
17.	Управувач на потисни машини	12/13
П.Б	РЕ Работилница за валци	
18.	Дигалкар на 80г-ска дигалка	12/13
П.В	РЕ Ножици	
19.	Земач на проба и евидентичар	12/14
20.	Дигалкар	12/13
П.Г	РЕ Оператива	
21.	Машинист во пумпна станица за масло	12/13
22.	Работник	12/13
П.Д	РЕ Дигалки	
23.	Работник	12/13
П.Е	РЕ Валавничка пруга	
24.	Работник на чистење канали, коварина и масти	12/15
25.	Валач на валачка пруга	12/14
26.	Управувач на лесно кварто	12/14
27.	Управувач на конти пруга	12/14
28.	Ракувач на секатори и автогена резачка	12/14
29.	Мерач и одбележувач на калем	12/14
30.	Загревач на потисна печка	12/14
31.	Помошник загревач на потисна печка	12/14
32.	Помошник работник на печка	12/14
33.	Управувач на ножици	12/14
34.	Работник	12/13
35.	Дигалкар	12/13
36.	Ракувач и отстранувач на коварина	12/13

Член 2

Стажот на осигурување што се смета со зголемено траење на работниците распоредени на работните места од член 1 на оваа одлука се смета од денот на влегувањето во сила на оваа одлука, а најрано од денот од кога се распоредени на тие работни места, под услов за тој период да е платен додатниот придонес за стажот на осигурување што се смета со зголемено траење.

Член 3

Врз основа на документацијата со која располага работодавецот, ќе се утврди дека осигуреникот врши работи и задачи од член 1 на оваа одлука.

Член 4

Фактичката состојба за работниците што се распоредени на работното место од член 1 на оваа одлука ја утврдува Комисијата, составена од по еден претставник на Стручната служба надлежна единица на Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Македонија, работодавецот и на органот на управата надлежен за работите на инспекцијата на трудот.

Член 5

Оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 02/4831-1
24 јуни 2008 година
Скопје

Претседател
на Управниот одбор,
Ангел Максимов, с.р.

1460.

Врз основа на член 127, а во врска со член 125 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Сл. весник на РМ“ бр. 80/93, 3/94, 14/95, 71/96, 32/97, 24/00, 96/00, 50/01, 85/03, 50/04, 4/05, 101/05 и 70/06), член 40 од Статутот на Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Македонија („Сл. весник на РМ“ бр. 50/94, 34/95, 53/97, 10/02, 5/04, 23/04 и 88/05), Управниот одбор на Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Македонија, на седницата одржана на 24 јуни 2008 година, донесе

О Д Л У К А

ЗА УТВРДУВАЊЕ НА РАБОТНИТЕ МЕСТА НА КОИ СТАЖОТ НА ОСИГУРУВАЊЕ СЕ СМЕТА СО ЗГОЛЕМЕНО ТРАЕЊЕ ВО ЕЛЕМ – „ЕЛЕКТРАНИ НА МАКЕДОНИЈА“ ПОДРУЖНИЦА ХЕЦ „МАВРОВО“, ХЕЦ „РАВЕН“ И ХЕЦ „ВРБЕН“ ВО ПОСТАПКА НА РЕВИЗИЈА

Член 1

Во ЕЛЕМ – „Електрани на Македонија“ Подружница ХЕЦ „Маврово“, ХЕЦ „Равен“ и ХЕЦ „Врбен“ во постапка на ревизија како работни места на кои стажот на осигурување се смета со зголемено траење, се утврдуваат следните работни места:

Реден број	Работно место	Степен на зголемување
I. ХЕЦ "РАВЕН"		
1.	Оператор на електродел	12/13
2.	Оператор на машински дел	12/13
II. ХЕЦ "ВРБЕН"		
1.	Оператор на електродел	12/13
2.	Оператор на машински дел	12/13

Член 2

Стажот на осигурување што се смета со зголемено траење на работниците распоредени на работните места од член 1 на оваа одлука се смета од денот на влегувањето во сила на оваа одлука, а најрано од денот од кога се распоредени на тие работни места, под услов за тој период да е платен додатниот придонес за стажот на осигурување што се смета со зголемено траење.

Член 3

Врз основа на документацијата со која располага работодавецот, ќе се утврди дека осигуреникот врши работи и задачи од член 1 на оваа одлука.

Член 4

Фактичката состојба за работниците што се распоредени на работните места од член 1 на оваа одлука ја утврдува Комисијата, составена од по еден претставник од Подрачната единица на Стручната служба на Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Македонија, работодавецот и на органот на управата надлежен за работите на инспекцијата на трудот.

Член 5

Оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 02-4832/1
24 јуни 2008 година
Скопје

Претседател
на Управниот одбор,
Ангел Максимов, с.р.

1461.

Во „Одлуката за утврдување на работните места на кои стажот на осигурување се смета со зголемено траење во ЈКП Дервен Велес во постапка на ревизија“ број 02-3957/1 од 15.05.2008 година, објавена во „Службен весник на РМ“ број 67 од 30 мај 2008 година, утврдено е дека во тек на подготовката на истата е сторена техничка грешка:

- во членот 1 под реден број 10 стои: „перач на улица“, а треба да стои „работник за утовар“.

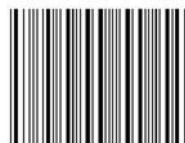

www.slvesnik.com.mk
contact@slvesnik.com.mk

Издавач: ЈП СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, ц.о.-Скопје
бул. "Партизански одреди" бр. 29. Поштенски фах 51.
Директор и одговорен уредник - Тони Трајанов.
Телефони: +389-2-3298-860, 3290-471, 3290-449.
Телефакс: +389-2-3112-267.

Претплатата за 2008 година изнесува 9.200,00 денари.
„Службен весник на Република Македонија“ излегува по потреба.
Рок за рекламации 15 дена.
Жиро-сметка: 30000000188798.
Депонент на Комерцијална банка, АД - Скопје.
Печат: ГРАФИЧКИ ЦЕНТАР ДООЕЛ, Скопје.

ISSN 0354-1622

2008080